

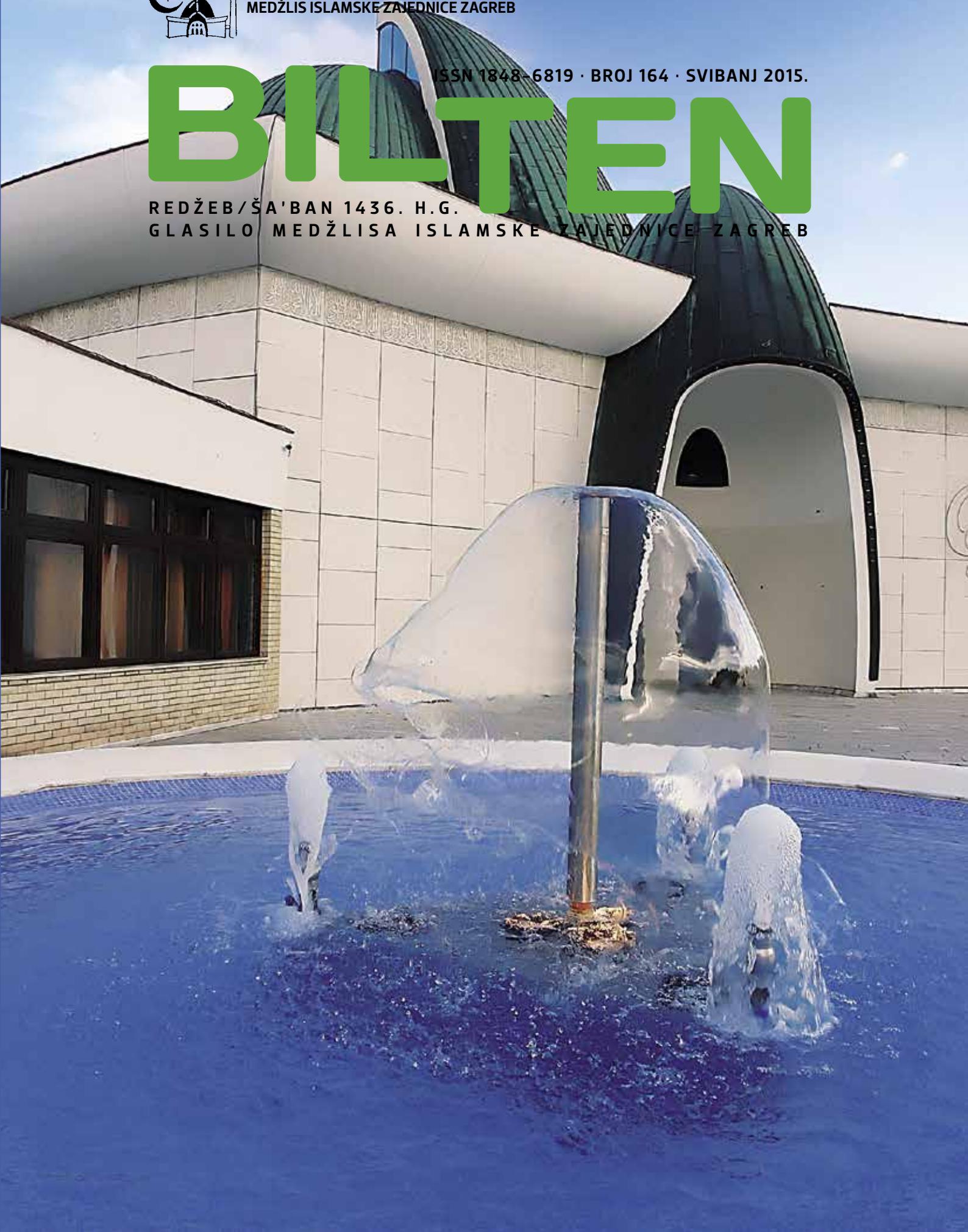

ISLAMSKA ZAJEDNICA U HRVATSKOJ
MEDŽLIS ISLAMSKE ZAJEDNICE ZAGREB

ISSN 1848-6819 · BROJ 164 · SVIBANJ 2015.

BILTEN

REDŽEB/ŠA'BAN 1436. H.G.
GLASILO MEDŽLISA ISLAMSKE ZAJEDNICE ZAGREB

SADRŽAJ

UVODNA RIJEČ	
Visokokalibarske haubice klevete.....	2
Dogadaji mjeseca u slici.....	3
HUTBE	
Redžeb – Allahov mjesec.....	4
MUBAREK DANI	
Lejletu-l-Mi'radž.....	9
DŽEMATSKE AKTIVNOSTI	
Raznovrsne aktivnosti.....	11
Zanimljive tribine	14
MEKTEPSKI KUTAK	
Dječje želje, snovi, ciljevi u životu.....	16
ŠURA	
Izvod iz zapisnika	21
ŽIVOT U VJERI	
Kako poboljšati poziciju muslimanskih naroda, a ne ugroziti nikoga? (I)	23
Izbor Poslanikovih hadisa o porodici.....	29
Ibn Haldun i povjesna znanost	39
Rasprsuće vrijednosne svijesti	44
ZANIMLJIVOSTI	
Povjerenik islamskog ummeta	46
Komentari "Mesnevije" (I)	47
Komarac i slon – čudo Božjeg stvaranja	52
Đumbir i kurkuma – biseri iz Allahove apoteke... <td>57</td>	57
ISKRICE MUDROSTI	
Iskre mudrosti iz Šejh Sadijeva "Đulistana" (III)	64
SPORTSKE AKTIVNOSTI	
Natjecanja na vanjskim terenima	69
OGLASI I REKLAME	
Obavijesti	73
VAKTIJA	
Zagrebačka vaktija za svibanj 2015.....	75

IMPRESUM

ISSN 1848-6819

BILTEN

glasilo Medžlisa Islamske zajednice Zagreb

Bilten

Medžlis Islamske zajednice Zagreb
Prilaz Safvet-bega Bašagića 1, 10000 Zagreb
tel.: 01/6137-162, fax: 01/6137-159
e-mail: bilten@islamska-zajednica.hr
www.islamska-zajednica.hr

GLAVNI UREDNIK:
Gzim REDŽEPI

IZVRŠNI UREDNIK:
Ismet ISAKOVIĆ

UREDNIŠTVO:

Aziz ALILI, Lamija ALILI, Melisa ARSLANI,
Sead BERBEROVIĆ, Šeherezada DEMIĆ, Halid DOLIĆ,
Zlatko HASANBEGOVIĆ, Muhamed IMERI, Ervin JAHIĆ,
Dževad JOGUNČIĆ, Nurija KURTIĆ, Dino MUJADŽEVIĆ,
Nazim HALDOVIĆ, Haris OPARDIJA, Alem ORLIĆ,
Mirsad SREBRENICKOVIĆ

PREVODITELJI:
Nura ČAUŠEVIĆ, Mersad KREŠTIĆ
Azra OMANOVIĆ, Khaled YASSIN

PRIJELOM: Dario MOLNAR

TISAK: Top grafika, Velika Gorica

Naklada: 2000 komada

Tvrđnje i mišljenja iznesena u objavljenim radovima
isključivo izravnavaju stavove autora i nisu nužno stavovi i
mišljenja redakcije ili izdavača.

UVODNA RIJEČ

Visokokalibarske haubice klevete

"Čitaj knjigu svoju, dosta ti je
danasa što ćeš svoj račun polagati!"
(El-Isra', 14)

Poštovani čitatelji, koliko smo puta u životu bili izloženi krivotvorenju naših riječi i djela, lažiraju i zlonamjernom izvrgavanju sumnji onoga što izgovorimo ili kako postupismo? Neki dan provedoh vrijeme s čovjekom do kojega držim, ali koji me iz neobjasnivih razloga, a možda tek radi nečega što mu treba kao "efektna verbalna pirueta", zajedničkom krugu poznanika i prijatelja neštedimično i, čini mi se, neumorno podkazuje i potvara. Sa mnom je nerijetko pretjerano srdačan, prisan, a s obzirom na njegovu urođenu hladnjikavost – rekao bih čak i iskreno emotivan. Kad me nema u "njegovu obzoru", međutim, sve se trudi naći mi mahanu i obavijestiti o tome krug u kojem se obojica krećemo.

Potrudivši se da on to ne primijeti, u razgovoru o postupcima tobože drugih, dадох му do znanja da nam se klevetničke kampanje kojima ocrnjivamo jedni druge vraćaju kao bumerang i obijaju o glavu dolazeći nam kadli–tadli na naplatu. Obmanjujući ponajprije obmanjujemo sebe, nakon laži laž se uvećava i uskoro nam postaje jedini način ophodenja sa svijetom, ali, u konačnici, i jedina naša istina. Kratke noge laži kad-tad postaju prozirne. Ali moj sugovornik ne pokaza ni tračak nelagode, ni mrivicu nervozu zbog nametnute mu teme i osta lepršav i naoko nezainteresiran i nemaran u njoj. Nemaran na način koji ide uz ničim uprlijanu nevinosti. Pa ipak, nipošto ne želim vjerovati da ga se sve to nije ni najmanje taklo. I nije!

U neko doba, ako posve nije – a nije, Bogu hvala – prešao granicu zla, kad se vratio kući (i ostao sam sa sobom) ili dok je vozio automobil (i ostao sam sa sobom) ili dok je da poslu preslagivao neke važne papire (i očito barem na tren onog sebe u sebi, nesreću svog bića, kako bi rekao pjesnik) – izvjesno ga je na sebe podsjetila laž čijim se efektним repertoarom služi i čije je kraljevstvo u izravnom ratu s istinom, vjerom i moralom. Laž nam možda daje malo prednosti ali dugoročno uzima slobodu, kupuje i prodaje, porobljava, podčinjava i odvodi na noćne staze ume.

Laž je siguran znak bolesti i nevjerovanja i ne vrijedi trošiti riječi na njezinu razarajuću snagu po čovjeka i društvo.

Iako posve strana biću islama, višekratno šerijatski i etički sankcionirana i Kur'anom i Sunnetom, od nje nismo imuni, ona nam se nude kao sredstvo borbe. Njezin udio u kleveti je nezanemariv i iznimno ubojit.

Nebogobojazno srce mrtvo je i nepismeno srce. Formalno možete završiti najveće škole, zakititi se najpoštovanijim osovjetskim društvenim statusom, biti emancipiran od svake finansijske nužde – ako vam srce drži jema, tek ste uvjetno čovjek. To srce je u prostoru Bogozaborava, ali ono je suštinski zaboravilo i sebe sama. Ono je samomrziteljsko i otud tamno

Događaji mjeseca u slici

**VEČER S AKADEMIKOM ABDULAHOM SIDRANOM
(16.04.2015.)**

**22. MEĐUNARODNI SIMPOZIJ "ISLAM I MEDIJI"
(24.-26.04.2015.)**

P. S.

Obrezujući džamijske voćke, naše džematlije Sait Kanđić, Muhamet Mujagić, Mevludin Pekić, predvođeni vrijednim Osmanom Mušovićem, pokazali su još jednom kako je hizmet zajednici ono najvrjednije u nama. Ovom im se prigodom zahvaljujem moleći Boga, dž.š., da nagradi njihov trud.

Bratski vas selamim,

dr. med. Gzim REDŽEPI
predsjednik Izvršnog odbora Medžlisa Zagreb

i neraspoloženo prema znamenjima Allahove ljepote prosutim svugdje oko nas. To pusto, insuficijentno srce, zakinuto za svest o vlastitoj pustoši, tumara svijetom bez jasne slike o njemu, bez dublje svijesti o svrsi i smislu ljudskoga postojanja. Ako propedeutički i nauči ponešto o moralnim zakonima, njihov stvari značaj i dubinu teško da ikada uspije dohvati.

Zajednice vjerujućih, odgojenih srca, po definiciji, počiva na čvrstim unutarnjim zakonima. One nepogrešivo znaju o nužnosti moralnih načela primjenom kojih naša egzistencija dobiva smisao i svrhu. Pa kako je moguće da su nam srca rušiteljska? Kako je moguće da se u srca vjernika nastani tolika mržnja?

Razuman odgovor bio bi da je zakazao sustav odgoja (i obrazovanja) srca. Jednako razumno bi bilo reći da je u vjeru maliciozno "upumpano" mnogo obesvećenih sadržaja koji je izvorno ne sačinjavaju. Kult nacije, kult države, kult ne-znamtičega, naime, opasno je "pakovanje" vjeri i njezino svođenje na puku dekoraciju dominantnih oblika društvene stvarnosti.

Ako bismo pokušali locirati razloge podjelama među muslimanima – osim permanentne političke manipulacije izvana koja cijeli Bliski istok tretira tek nevažnim pijurom u šahovskoj igri velikih sila – ideološke mržnje, koje se ne libe međusobnih potvora i klevetanja za krivovjerje i izdajstvo, suštinski su motivatori toga razdora. Ne udubljujući se u dugu povijest latentnog i nikada posve razriješenoga nepovjerenja, koja seže još od doba prvih kalifa, sunijsko-šiitski odnosi operiraju s nekoliko klasičnih kleveta kojima se vješto koriste obje političko-religijske ideologije. Islam je tu tek igračka za potkusuivanje, dakako, premda se veći dio "argumenata" skriva iza visokokalibarskih haubica ideološkog pravovjerja.

Mi balkanski muslimani na njihovu odlučnost da u krvi izbore vlast nad jedinom interpretacijom vjere ne smijemo slijegati ramenima, niti se praviti da nas se to ne tiče. Na to nemamo pravo jer nam je dobro ummeta Poslanikova na duši. Za svoje laži, klevete i udio u razdoru svatko od njih će odgovarati. U to ne treba sumnjati. Mi muslimani u Republici Hrvatskoj počašćeni smo nesvakidašnjim darovima: pronostiti duh i misao naše plemenite vjere u pretežito kršćanskom, ali i ateističko-agnostičkom svijetu. Nama je, ne osvrćući se na subraću sa zaraćenog Istoka, vjeru razumijevati ponajprije duhovno, uz punu svijest da ona ravna svim aspektima vjernikova života, i napokon priznati si da smo najodgovorniji ako nas snađe kakvo zlo.

Poštovani čitatelji, nema nikakve sumnje da ćemo sve što posijemo na ovome ubirati na onome svijetu. Nema nikakve bojazni pritom da nam bilo tko natovari na leđa samar koji nije naš, ali i da nas odmjeni i preuzme naš teret. Jasna su pravila igre, ništa nam od njih nije nedorečeno. Svemilosni Bog potruđio se da zasvagda, do Dana suda, budemo obaviješteni o tome. Svaka riječ, kojom me je čovjek do kojega držim klevetao u mom odsustvu, bit će mu fakturirana. Svako slovo, svaki zarez bit će protumačeni. I sve, naravno, što sam ja rekao o drugima, i sve što učinih javno ili tajno. Potrebno je to stalno imati na umu, a u srcu biti svjestan Tvorca Koji sve vidi i svemu zna početak i kraj.

A što se tiče raskolničkih, bilo šiitskih bilo sunijskih, srca vodenih "plemenitim nakanama" da obrane Din od "smutljivaca i klevetnika", i oni će se sresti s Gospodarom (i sa sobom) te će im biti rečeno: "... dosta ti je danas što češ svoj račun polagati!"

Prije toga neka razmisle ima li mržnja ikada plemenito lice.

Redžeb – Allahov mjesec

ISPARAVNO VJEROVANJE I STALNI IBADET ALLAHU, DŽ.Š.

(hatib: Halid ef. Dolić, 03.04.2015.)

"Allah je zaista sa onima koji se Allaha boje i grijeha klone i koji dobra djela čine." (En-Nahl, 128)

Neiscrpni i čisti izvor naše uzvišene vjere Islama je pitak kako u doba poslanstva Muhammeda, a.s., tako i danas. Iako se oduvijek pokušavalo utjecati na njegovu izvornost, ništa nije uspjelo zamutiti taj čisti izvor jer su uz njega uvijek stajali ustrajni vjernici koji su ga branili i štitili.

Halid ef. Dolić

Treba voditi brigu da ne budemo od onih koji će onečistiti nepresušni izvor

Jedna od specifičnosti kojima je Allah, dž.š., počastio ovaj ummet je da se njegovi pripadnici neće složiti u zabludi i da će jedna skupina ostati ustrajna na Istini, koju će javno govoriti, sve do Sudnjeg dana. Hadis koji govorci o toj posebnosti Muhammedovog, a.s., ummeta ima stepen mutevatir (najpouzdanojije) predaje: "Jedna skupina iz mog ummeta javno će ustrajati na Istini, neće im nauditi onaj koji ih napusti. Bit će tako sve dok ne dođe Allahovo određenje."

Treba voditi brigu da ne budemo od onih koji će onečistiti nepresušni izvor te da ga koristimo na najljepši mogući način. A kako to možemo učiniti? To možemo samo našim ispravnim vjerovanjem (imanom) i stalnim ibadetom Allahu dž.š.

Prenosi se da su ashabi govorili: "'Kada čovjek bude na smrti bude rečeno meleku: 'Pomiriši njegovu glavu', pa on to uradi i kaže: 'Osjećam na njegovoj glavi miris Kur'ana' pa mu se onda kaže: 'Pomiriši njegovo srce' i on pomiriše i kaže: 'Osjećam miris posta', pa mu bude rečeno: 'Pomiriši njegova stopala', i on to uradi i kaže: 'Osjećam miris stajanja u namazu', tada melek kaže: 'Sačuvao je sebe pa ga je Allah sačuvao.'"

Uzvišeni Allah čuva vjernika koji se brine o granicama svoje vjere

Kada bi Poslanik, a.s., ispraćao na put nekoga, govorio bi: "Prepuštam tvoju vjeru, emanet i ishod tvojih djela Allahu."

Uzvišeni Allah čuva vjernika koji se brine o granicama svoje vjere. On se postavlja različitim vrstama zaštite između takvog čovjeka i onoga što mu može naškoditi i otrgnuti ga od islama. Takav je bio slučaj s Jusufom, alejhis-selam: "...da odvratimo

od njega izdajstvo i blud, jer je on uistinu bio Naš iskreni rob." (Jusuf, 24.)

Kaže Allah, dž.š.: "Uz svakog od vas su meleki, ispred njega i iza njega – po Allahovom naređenju ga čuvaju." (Er'-Rad, 11)

Ovo je posebna pratinja koja je spomenuta u Allahovim rječima Musau, alejhisselam: "Ne bojte se!" – reče on – 'Ja sam sa vama, Ja sve čujem i vidim.' I u riječima Musaa, a.s.: 'Gospodar moj je sa mnom On će mi put pokazati.' (Eš-Šuara, 62)

Allah, dž.š., je točno precizirao što je dobro, a što štetno za čovjeka

Nije lijepo vidjeti Allahovog roba koji je nemaran prema vjeri i vjernicima, čemu, nažalost, svakodnevno svjedočimo. Takva osoba najviše šteti samoj sebi. Prije svega svojim griješima i neizvršavanjem farzova. Neki ljudi to rade svjesno, negirajući Allahove propise, dok mnogi drugi to rade iz neznanja.

Allah, dž.š., je točno precizirao što je dobro, a što štetno za čovjeka kako ne bi stradali na ovom i budućem svijetu. Naša je zadaća ukazati na ispravni put na najljepši mogući način onome ko griješi i ustrajati u dovama Uzvišenom Allahu, moleći Ga da ne zalutamo. Zato na svakom namazu ustrajno izgovaramo "Ihdine-s-siratal mustekim".

Izgovaranjem riječi "Ihdine-s-siratal mustekim" – "Uputi nas Bože, na Pravi put", mi zapravo tražimo od Allaha, dželle šenuhu:

1. uputu znanja,
2. uputu sposobnosti,
3. uputu motivacije i želje,
4. uputu postupanja,
5. uputu ustrajnosti,
6. uputu zaštite,
7. uputu povećanja,
8. uputu cilja,
9. uputu spoznaje važnosti i značaja pravog puta,
10. uputu spoznaje dviju vrsta stranputica koje odvode s pravog puta: stranputica neznanja i stranputica slijedenja strasti."

Islam je propisao pobožnost Allahu, dž.š., kojom svaki vjernik čisti svoju dušu i kojim se duhovno i materijalno uzdiže

Uzvišeni Allah kaže: "Reci: 'O, sljedbenici Knjige, ne zastranjujte u vjerovanju svome, suprotno Istini, i ne povodite se za prohtjevima ljudi koji su još davno zalutali, i mnoge u zabludu odveli i sami s Pravog Puta skrenuli!'" (El-Maide, 77)

Islam je propisao pobožnost Allahu, dž.š., kojom svaki vjernik čisti svoju dušu i kojim se duhovno i materijalno uzdiže, a

što, u konačnici, pozitivno utječe na cijelo društvo. Tako su namaz, zekat, post i hadž istodobno pojedinačne i kolektivne vjerske dužnosti.

Islam traži od vjernika da se posveti i ovozemnom životu i radi na njegovom unapređenju i poboljšanju smatrajući to ibadetom ukoliko je namjera iskrena i ukoliko u dozvoljenim

okvirima. Na taj način čovjek svojim dobrim namjerama i djelima štiti svoju vjeru, ne bacajući sjenu na njezinu čistoću svojim nevjerojanjem i lošim djelima.

Molim Allaha dž.š., da nas učini dobrim robovima Svojim, da nam pomogne na Pravom putu kako bi svojim ibadetima i dobrim djelima stalno štitali naše najveće bogatstvo – vjeru. Amin!

KAKO KORISTIMO ALLAHOVE BLAGODATI?

(hatib: Mirza ef. Mešić, 10.04.2015.)

Hvala Allahu, dž.š., što nas je uputio na pravi put, što nas je učinio muslimanima i što nam u našoj vjeri ništa teško nije propisao. Kao što je objavljeno i u suri Al-Hadž. "On je vas odabrao i u vašoj vam vjerni ništa teško nije propisao, vjeri vašega pretka Ibrahima..." (Al-Hadž, 78.) Salavat i selam na Allahovog miljenika, posljednjeg poslanika, Muhammeda, s.a.v.s., njegovu časnu porodicu, uzorite ashabe, šehide, učenjake, sve iskrene vjernike i vjernice sve do Sudnjega dana.

Mirza ef. Mešić

Sunnet Poslanika, a.s., ne unizuje ljudsko dostojanstvo niti ograničava čovjekovu slobodu

Vjera nam otkriva i daje smisao u našim životima. Vjera nam pomaže da spoznamo i prihvativmo našega Stvoritelja, Allaha, dž.š., Koji nam propisuje u Svome Govoru Kur'anu Časnomo samo ono što je dobro i plemenito za nas, a zabranjuje samo ono što je ružno i zlo po nas. Naredbama i zabranama, objašnjениm kroz Sunnet časnog poslanika Muhammeda,

s.a.v.s., ne unizuje se ljudsko dostojanstvo niti se ograničava čovjekova sloboda.

Istinski smo slobodni kada svoje lice, svoje srce i svoje cijelo biće okrenemo Gospodaru svjetova, kada slijedimo Put koji nam je On, Svevišnji, u Kur'anu odredio a njegov Poslanik Muhammed, s.a.v.s., kroz svoj Sunnet pojasnio. Vjernik nema dileme. Najvrednija i najveća blagodat koju čovjek može uživati jeste upravo Uputa, naš lijepi dini islam.

Allah, dž.š., je mnoge od nas obasuo is brojnim drugim blagodatima: blagodat života, sluha, vida, pameti, zdravih nogu i ruku, hrane, pića, obitelji, ovako lijepo džamije, i da ne nabrajam. "I ako biste Allahove blagodati brojali, ne biste ih nabrojali. Čovjek je, uistinu, nepravedan i nezahvalan." (Ibrahim, 34)

Jesmo li dovoljno zahvalni svome Stvoritelju? Koristimo li blagodati na pravi način? Koristimo li ih da se njima približimo svome Gospodaru ili se njima udaljavamo u nepokornosti i nezahvalnosti? Ako te brojne blagodati koristimo da bi zadovoljili samo svoje tjelesne požude, svoj stomak, svoje strasti i svoj ego, one će na Sudnjemu danu svjedočiti protiv nas.

"Ne povodi se za onim što ne znaš! I sluh, i vid, i razum, za sve to će se, zaista, odgovarati" (Al-Isra, 36.)

A i na ovome svijetu, nitko nam ne može garantirati da ćemo današnje blagodati uživati i sutra? Svaki naš udisaj i izdisaj, svaki naš treptaj oka i otkucaj srca je u Allahovoј Moći i odredbi. Tko je toga svjestan – e taj je istinski sretan. Taj je otkrio smisao života.

"Reci: 'Kažite vi meni, ako bi vas Allah sluha vašeg i vida vašeg lišio i srca vaša zapečatio, koji bi vam bog, osim Allaha, to

vratio?' Pogledaj kako dokaze iznosimo, a oni opet glavu okreću." (El-En'am, 46)

Može svaki čovjek kako hoće, ali neće dokle hoće

O pravovaljanom korištenju blagodati uči nas i savjetuje i naš Poslanik, Allahov Miljenik, Muhammed, s.a.v.s., u nekoliko svojih hadisa. U jednom od njih Muhammed, a.s., veli: "Došao mi je Džibril i rekao: 'O Muhammed! Živi koliko hoćeš, ali znaj da ćeš sigurno umrijeti! I voli koga hoćeš, ali znaj da ćeš se sigurno rastaviti od njega! I radi što god hoćeš, ali znaj da ćeš za to biti pitan! I znaj da je ugled i počast vjernika u njegovom noćnom namazu, dok je njegov ponos u njegovoj neovisnosti od ljudi.'"

Doista, čovjek ima slobodu živjeti kako god hoće, kada je u pitanju njegov odnos prema Njegovu Stvoritelju. Ima slobodu u svome životu sve podrediti svojoj vjeri i dobru, a ima i "slobodu" prepusti se šejtanskim šaputanjim i njegovim nagovorima te zanijekati sve Allahove blagodati.

Ima svako od nas slobodu i mogućnost suštinski, revnosno i iskreno izvršavati svoje namaze, svoj post, zekat i hadž, da naređuje dobro, a zabranjuje zlo, ili da svoju vjeru shvaća kao folklor i tradiciju, od džume do džume od bajrama do bajrama. Ima slobodu da cijeli život, vrijeme i imetak podredi svojim strastima ili ovozemaljskim užitcima ili da te blagodati podredi stjecanju budućeg, vječnog, života.

Može svaki čovjek kako hoće, ali neće dokle hoće. Svakom od nas, Allah, dž.š., je odredio neznani datum i sekundu smrti, i kada melek Azrail dobije naredbu on je bez odlaganja izvršava.

Vjernik mora biti pronicljiv, mora uspostavljati veze i pružati ljubavi od kojih će imati koristi na Ahiretu

Vrijeme brzo prolazi. Noći i dani se brzo smjenjuju. Ono što je daleko, postaje sve bliže i bliže. Koliko li je ljudi koji su dočekali ovaj dan, ali neće dočekati njegov završetak! I koliko li je onih koji se nadaju sutrašnjem danu, ali ga neće dočekati! "Kada nastupi smrtni čas, Allah ga neće odgoditi nijednom stvorenju, a Allah je dobro obaviješten o onome što radite!" (Al-Munafikun, 11)

I sve koje volimo, I sve što volimo, u samo jednom trenu ostavljamo. I obitelj, i prijatelje, i položaj i imetak za kojeg smo

toliko vezani i zbog kojeg toliko brinemo, i sve ono u čemu uživamo. I što je najopasnije, sve nabrojano svjedočit će protiv nas na Sudnjemu Danu, ako ne budemo zahvalni Allahu, dž.š.

To su ozbiljni prizori koje nas očekuju na Sudnjemu danu, zato pazimo s kim se družimo. I kome ljubav ukazujemo. "Prijatelji će toga Dana postati jedni drugima neprijatelji, osim bogobojaznih!" (Az-Zuhurf, 67) Stoga, vjernik mora biti pronicljiv, mora uspostavljati veze i pružati ljubavi od kojih će imati koristi na Ahiretu, u Danu velikog straha i obračuna kada imetak i potomstvo neće ništa vrijediti, onoga Dana kada ćemo biti poređani u saffove i izloženi pred svojim Gospodarom.

I sve što radimo, sve što naše ruke čine, il' naši jezici govore, za to ćemo biti pitani. Svaki će grijeh biti pribilježen, ništa ni veliko ni malo neće biti izostavljeno. Sve će biti nabrojano u knjizi naših djela. "I Knjiga će biti postavljena i vidjećete grješnike prestravljeni zbog onog što je u njoj. 'Teško nama!' - govoriće - 'kakva je ovo knjiga, ni mali ni veliki grijeh nije propustila, sve je nabrojala!' - i naći će upisano ono što su radili. Gospodar tvoj neće nikome nepravdu učiniti." (Al-Kahf, 49)

"O vjernici, bojte se Allaha i neka svaka duša gleda šta je za sutra pripremila! I bojte se Allaha, jer Allah, doista, dobro zna ono što vi radite!" (El-Hašr, 18)

Allahova pomoć je povezana sa strpljivošću

I za kraj dva savjeta našega poslanika Muhammeda, s.a.v.s. Abdullah b. Abbas, radijallahu anhu, jedanput jahaše za Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Tom prilikom reče mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Dječače, ja ću te naučiti nekoliko riječi: Čuvaj Allaha, poštuj Ga i Allah će tebe čuvati. Čuvaj Allaha pa ćeš Ga uvijek pred sobom naći. Kad moliš, moli Allaha. Kad pomoć tražiš, traži je od Allaha. Dobro znaj, da se čitav svijet sakupi da ti i najmanju korist doneše, da ti ne bi donijeli osim one, koju ti je Allah odredio i propisao. A da se opet čitav svijet okupi da ti neku štetu nanesu, ne bi ti nanijeli osim one, koju ti je Allah odredio i upisao."

U jednoj drugoj predaji stoji: "Čuvaj Allaha, naći ćeš Ga pred sobom. Kad si u obilju znaj za Allaha, On će za te znati kad si u tegobi. Dobro znaj; što te promaši nije te moglo pogoditi, a što te pogodi nije te moglo promašiti. Znaj da je Alllahova pomoć povezana sa strpljivošću, veselje s tugom, a da nakon svake poteškoće slijedi olakšanje." (Tirmizi)

28 GODINA OD RADNOG OTVORENJA ISLAMSKOG CENTRA

(hatib: kurra hafiz Aziz ef. Alili, 24.04.2015.)

...Allahumme barik le-na fi redžebe ve ša'bane ve belligna ramadan. 99 godina službenog priznaja islama u Hrvatskoj, približno 63.000 muslimana u skoro svim hrvatskim gradovima, od Dubrovnika na jugu, do Osijeka na sjeveroistoku zemlje, Islamska gimnazija dr. Ahmeda Smajlovića koja danas obilježava Dan svoje škole, islamski vjeroučitelji u školama i mektebima sa približno 3.500 učenika - potvrđuju konstantu islamskog bića u Hrvatskoj koja uspješno sažima tradiciju i suvremenost, prenoćeći ne samo vrijednosti vjere i kulture, već i dobrog dijela onoga što jednim imenom nazivamo društveni razvoj i napredak.

Sve ovo što navedoh, samo je najviši izraz ili dosadašnji domet onoga što se jednom rječu naziva islamski život, a što posljednjih desetljeća intenzivno pulsira ovim prostorima, u čijim su dverima desetine i stotine ljudi, manjih i većih pregalaca, i tisuće dana i noći rada i odricanja u kojima se uspostavljalo ono što će, baš kao termalni izvori, svakodnevno suklja, svom svojom toplinom i silinom životnog mlaza!

Kurra hafiz Aziz ef. Alili

Izrastanje novih generacija koje su svjesne sebe, svoje vjere, kulture, nacionalne i političke pozadine

Danas se navršava punih 28 godina od radnog otvorenja naše džamije. Prije 28 godina ostvario se san zagrebačkih muslimana. 28 godina možda se ne čini mnogo, no radi se o periodu kroz koji je muslimanska zajednica u Zagrebu ostavila veliki trag na integraciji muslimana ne samo ovdje nego i šire.

Ova naša džamija, vakuf svih onih koji su u nju svoje živote utkali, bila je, jeste i ako Bog da će i ostati jezgro duhovnosti, vjere, kulture i svojevrsnog društvenog života kojemu je dala svoj moralni pedigree, izvršavajući najvažniju Allahovu, dž.š., odredbu o etabriranju i širenju vjere i znanja u njenom najširem opsegu!

Prije skoro tri desetljeća, putnici bi, svraćajući u prostorije IZ-e Zagreb nailazili na vjernike, mlade i stare, ali i na memljivu i drijemljivu atmosferu, jednog šireg, starog i oronulog stana. To je bilo sve što su tadašnji muslimani Zagreba imali, pošto su im vlasti uporno, iz godine u godinu, odbijali dati odobrenje za gradnju džamije.

I kada su na kraju, poslije silnih muka i problema to odobrenje dobili, bilo je to apsolutno neurbanizirano područje, područje baruština, šaša, žaba i komaraca. Na tome mjestu, zahvaljujući upravo čeličnoj volji i grandioznim naporima tih već spomenutih pregalaca, nikla je džamija i Islamski centar.

U teškim trenutcima '92. i '93. ova džamija je u burnim vremenima bila privremeni dom za više od 100.000 muslimana iz

Bosne, ali je i pri tome konstantno nastojala promovirati poruku o međunalacionalnoj toleranciji. Iz čitavog spektra brojnih aktivnosti koje se ne mogu spomenuti u cijelosti, proizlazi ono što je najvažnije, a to je preobražaj, mijenjanje, izrastanje novih generacija koje su svjesne sebe, svoje vjere, kulture, nacionalne i političke pozadine. Preobražaj ne samo aktera već i same sredine u kojoj oni žive i djeluju, uspostavljanje jedne osobene kulture i identiteta, koji se prepoznae ne samo u džamiji i oko nje, već i na zagrebačkim ulicama!

Džemat predstavlja funkcionalni dio praktičnog islama

Kur'an potvrđuje da su na tom časnom zadatku mogli uspijeti samo oni koji imaju čvrstu vjeru u Boga, oni koji imaju čvrst nijjet. Ova obljetnica radnog otvorenja džamije je prilika da se prisjetimo godina izgradnje, velikih muka i prepreka, godina jedinstva jednog džemata.

A džemat je od davnina bio plodno tlo za tople međuljudske odnose. Od prvog džemata na dunjaluku pa do danas, muslimani i muslimanke baštine kulturu komuniciranja (druženja) zasnovanog na izvorima vjere. Povijesno gledano, mnogi su kroz džematsku organizaciju ostvarivali svoja osnovna ljudska prava.

Ebu Hurejre radijallahu 'anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao: "Ne zavidite jedan drugom, ne mrzite se međusobno, ne okrećite leđa jedan drugom, ne namećite se u kupovini, nego, o Allahovi iskreni robovi, budite prava braća. Musliman je muslimanu brat, on ga neće oštetići, niti podcijeniti, niti ga na cjedilu ostaviti. Takvaluk (bogobožnost) je ovdje i pokaza na svoja prsa, tri puta. Dosta je čovjeku zla da omalovažava svog brata muslimana. Sve što je vezano za muslimana haram je drugom muslimanu, njegova krv, njegov imetak i njegova čast." (Muslim)

U takvom ozračju džemat je predstavljao jaku kariku u očuvanju kako vjerskog tako i nacionalnog identiteta. Jer u društvenim odnosima džemat predstavlja funkcionalni dio praktičnog islama, budući da se kroz njega ljudi organiziraju i nastoje praktično živjeti islam. Muslimani su u tom slučaju potpora jedan drugome.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Vjernici su kao zidovi zgrade, jedan drugog podupiru." (Buharija i Muslim)

Rast nekulture dijaloga u našim međuodnosima

Međutim, životne okolnosti nam daju do znanja da naše džematlje mogu da izraze i veliku dozu nekulture u komuniciranju. Ono što nas danas brine jeste evidentan rast nekulture dijaloga u našim međuodnosima.

Allah, dž.š., kaže: "A oni koji su džamiju sagradili da bi štetu nanijeli i nevjerovanje osnažili i razdor među vjernike unijeli, pripremajući je za onog koji se protiv Allah-a i Njegova Poslanika još prije borio, – sigurno će se zaklinjati: 'Mi smo samo najbolje željeli' – a Allah je svjedok da su oni pravi lažljivci. Ti u njoj nemoj nikada molitvu obaviti! Džamija čiji su temelji, već od prvoga

dana, postavljeni na strahu od Allah-a zaista više zaslužuje da u njoj obavљаш molitvu. U njoj su ljudi koji vole da se često Peru, a Allah voli one koji se mnogo čiste." (Et-Tevba, 107-108)

Džemat današnjice je odraz našeg odnosa prema džematu. Džemat vrijedi onoliko koliko džemalije uspješno ili manje uspješno baštine kulturu druženja, dijaloga, međusobnog poštivanja i pomaganja. Poslanik, a.s., je rekao: "Allahova je pomoći u džematu. Tko god sam ode iz džemata, sam će se naći u Džehennemu." (Tirmizi)

Ta društvena veza među ljudima se najbolje ispoljava i realizira kroz međusobnu komunikaciju. Njen smisao je najčešće sadržan u razmjeni poruka čije su funkcije upozorenje, savjet, informacija, uvjeravanje, izražavanje mišljenja i uživanje. Komunikacija u ovom slučaju znači povezanost, uključenost, sigurnost, sreću, ljubav, spoznaju. Komunikacija znači i podržati aktivnosti i akcije koje su u interesu džemata.

Kada danas analiziramo stanje naših džemata doći ćemo do zaključka da nam često nedostaje kultura dijaloga iako znamo da je Poslanik, a.s., rekao: "Ne uhodite jedni druge, ne špijunirajte, ne prekidajte odnose i ne zavađajte se, nego, Allahovi robovi, budite braća." (Buharija i Muslim) Nećemo pogriješiti ako kažemo da smo se udaljili od prakse i savjeta Poslanika, a.s.

Pošto iz džemata kreću i u njega se vraćaju svi tokovi islamskog života, sa stajališta džemata je bitno tko je i kakav je i učitelj, i nastavnik, i trgovac, i poštar, i liječnik, i policajac i nakladnik i vozač tramvaja! Jer svaki od njih ulazi u džemat i sačinjava jedno sa ostalima strukturu džemata!

Dva duga zagrebačkog džemata

Imajući na umu navedeno, kao pripadnici zagrebačkog džemata imamo dva duga. Prvi dug je dug prema svim vakifima (njih oko 6.000) koje nikada ne smijemo zaboraviti iz počasti prema djelu koje su nam ostavili. Drugi naš dug jeste da čuvamo, njegujemo, održavamo i duhovnim sadržajima oplemenjujemo ovu lijepu Kuću, da se prema njoj ponašamo odgovorno.

Džemati poput našeg trebaju biti oaze sveukupnog islamskog pa i društvenog života muslimana Europe. Kako imena svih vakifa ne mogu spomenuti jer uvek postoji i opasnost personalnog vrjednovanja, molim Allah-a dž.š. da podari rahmet i džennet svim vakifima koji su preselili na Ahiret, a ostalima, od kojih su mnogi i danas aktivni članovi Islamske zajednice, snage, zdravlja i Allahovog zadovoljstva njihovim djelima!

Ovdje će se i dalje održavati simpoziji, okrugli stolovi, razlike tribine, ali najveću pažnju i dalje ćemo posvećivati vjerskoj pouci.

Iskoristimo fadilete mjeseca redžeba

U petom smo danu mubarek mjeseca redžeba, pa iskoristimo fadilete ovog mjeseca tako što ćemo ga obogatiti ibadetom posta, zikra, nafila i dova.

Molimo Allah-a da pomogne muslimanima gdje god bili, da nahrani gladne, napoji žedne, izliječi bolesne i oprosti našim mrtvima. Molimo Uzvišenog da pomogne muhadžirima, mudžahidima i svim ljudima koji u potrazi za spasom i srećom svakodnevno gube svoje živote u vodama Sredozemlja.

Gospodaru, učvrsti nas na Tvome putu, sačuvaj nas iskušenja koja nećemo moći podnijeti, učini nas od onih koji čuvaju džamije i održavaju džemal, očisti naša srca i jezike od ružnih misli i govora, uputi našu djecu i potomke, oprosti nam grijehu i počasti nas u džennetima, društvom sa poslanicima, šehidima i dobrim ljudima!

Allahu Svetomogući, osnaži nas u odbrani od svega što nam nanosi bol i patnju na ovome i na drugome svijetu! Allahu Sveznajući, pouči nas da Ti budemo uvek zahvalni na svim Tvojim darovima! Allahu Milostivi, obaspi svojom milošću naš džemal i omili im da se međusobno poštuju i pomažu!

Allahumme barik lena fi redžebe ve ša'bane ve belligna ramadan. Amin!

Pripremio: Ismet ISAKOVIĆ

NA MI'RADŽU JE POSLANIK UZDIGNUT NA NAJVIŠE NEBO I BORAVO JE U BLIZINI UZVIŠENOG GOSPODARA

Lejletu-l-Mi'radž

Lejletu-l-Mi'radž je noć o kojoj govore i Kur'an i hadis, a pod ovom odrednicom podrazumijevaju se i Isra – noćno putovanje od Mekke do Kudsa u Jeruzalemu i Mi'radž– uzdignuće Božjeg poslanika do Sidretul-munteha'a, koji su se dogodili u istoj noći.

Nije precizno zabilježeno kada je bila noć Isra'a i Mi'radža. Sigurno je da je bila prije Hidžre, bez daljnog preciziranja, ali je pretpostavka da je to 26. noći mjeseca redžeba.

Prema povijesnim izvorima, ovaj događaj se zbio u jednom od najtežih perioda Muhammedovog, a.s., poslanstva, neposredno nakon senetul-huzna (godine tuge) u kojoj je Poslanik izgubio dva najveća oslonca, pomagača i zaštitnika među ljudima, h. Hatidžu i Ebu Taliba.

U tim trenucima Poslanik je tražio zaštitu od Najvećeg Zaštitnika i Allah, dž.š., ga je obradovao Israom i Mi'radžom. Cijeli ovaj događaj je precizno izložen i do u detalje objašnjen brojnim hadisima i povijesnim djelima.

U Kur'anu je o Israu zabilježeno: "Neka je slavljen Onaj Koji je proveo Svoga roba od Mesdžidul-Harama (Kabe) do Mesdžidul-Aksa (Kuds) čiju smo okolinu blagoslovili kako bismo mu znamenje Naše pokazali. Zaista On sve čuje i sve vidi." (El-Isra, 1)

Na Miradžu je Poslanik uzdignut na najviše nebo i boravio je u blizini Uzvišenog Gospodara, prekoračivši granicu koju nije dopušteno prekoračiti ni samim melekima. Tu je video znamenja koje ljudsko oko nije vidjelo, niti će vidjeti do Sudnjeg dana.

Na Mi'radžu je Poslaniku objavljen propis o namazu koji je, prema njegovim riječima duhovno uzdignuće, odnosno Mi'radž muslimana, a objavljena su mu i tri posljednja ajeta sure El-Bekare.

Kur'an na više od stotinu mjesta spominje namaz stavljajući ga u dužnost muslimanima. Koliko je samo puta u Kur'anu

ponovljena rečenica Ekimus-salate ve atuz-zekate (Obavljajte namaz i dajte zekat).

Muslimani nisu samo dužni obavljati namaz već su njemu dužni poučiti i svoju djecu i odgojiti ih tako, da ga kasnije, kada odrastu, ne propuštaju.

Muhammed a.s. je dao preporuku u vezi s namazom tražeći od roditelja da djecu od sedme godine navikavaju na njega, a da ih nakon desete i prisiljavaju da ga obavljaju.

Zato djecu treba, kako riječu, tako i svojim postupkom uputiti da vole namaz i da ga ni u kom slučaju ne propuštaju. No, ako roditelji zanemaruju namaz, teško je očekivati da ga djeca obavljaju. Postupci roditelja su najbolji primjer, pa se oni, kako radi sebe, tako i radi djece, trebaju pridržavati vjerskih naredbi.

Jedan od načina da nam Uzvišeni olakša izvršavanje vjerskih propisa, ali i da nam pomogne da ustrajemo u njihovu izvršavanju, krije se u dovi.

U mnogim kur'anskim ajetima, u različitim kontekstima, spominje se dova, a kada se ima u vidu kao što Kur'an kaže, da je "čovjek stvoren slabim", onda mu je iskrena dova i te kako potrebna. Njome se izravno obraća svome Gospodaru i samo od Njega pomoći traži, znajući da među njima nema posrednika.

Kur'an u sebi sadrži mnogo dova, a prva Kur'anska sura, El-Fatiha i posljednje dvije Kur'anske sure su dove, tako da Kur'an započinje i završava se dovom.

Kaže Allah, dželle še'nuhu, u 186. ajetu sure El-Bekare: "Kada te upitaju o Meni Moji robovi, ti im reci da sam Ja blizu, uslišavam dovu onoga koji molí, kada Me zamoli, pa nek se i oni Meni odazovu i nek Me vjeruju, ne bi li bili na pravom putu!"

Kur'an ne samo da preporučuje učenje dova ukazivanjem na Allahove poslanike, koji su Mu mnogo upućivali dove, već

"Neka je slavljen Onaj Koji je proveo Svoga roba od Mesdžidul-Harama (Kabe) do Mesdžidul-Aksa (Kuds) čiju smo okolinu blagoslovili kako bismo mu znamenje Naše pokazali. Zaista On sve čuje i sve vidi."

(Kur'an: sura El-Isra, 1)

je dovu naredio, što potvrđuje 60. ajet sure Gafir: "Gospodar vaš je rekao: 'Zovite Me (dovu Mi činite), Ja ću vam se odazvati! Uistinu, oni koji se budu oholili prema robovanju Meni, uči će u džehennem poniženi.'"

Nema sumnje da dova može utjecati na ono što je već zapisano. Ali ova promjena zbog dove također stoji zapisana. Ne-mojmo misliti da se molimo Allâhu za nešto što nije zapisano. Molitva i dova su zapisane, baš kao i rezultati.

Po pitanju dove moj dragi prof. dr. Hilmo Neimarlija bi rekao da ona dolazi onda kada je nešto izvan naše moći, našeg domena.

Jer biti pobožan, odnosno biti u vjeri, obuhvaća daleko šire značenje od svakodnevnog obavljanja vjerskih obreda, a to znači: biti pobožan znači posjedovati, prije svega, ispravno i čvrsto uvjerenje i vjeru utemeljenu na dokazima i nepobitnim argumentima.

Biti pobožan znači okititi se pozitivnim i lijepim manirima ponašanja, to jest – ahlakom. Biti pobožan znači biti koristan član društva u kojem živiš.

Biti pobožan znači biti aktivnan, uporan i strpljiv u svakodnevnom životu pred problemima i izazovima. Takav čovjek, pobožan u ovom smislu koji smo naveli, lahko će pronaći način da pokaže svoju pobožnost, privrženost i ljubav prema vjeri koju nosi u svom srcu.

Veoma bitno pitanje na koje upozoravaju islamski učenjaci je učenje Kur'ana, učenje i promišljanje o dovama.

Neki od njih upozoravaju na činjenicu da su "razum i objava", "religijska predanost i promišljanje" dva krila potrebna čovjeku koji želi postići savršenstvo.

Učenje Kur'ana i dova vjernicima daje snagu i poticaj na aktivnost, a ne uspavljuje ih. Oni, čitajući nebeske riječi Ku'ana i molitve koračaju putem upute i duhovnog usavršavanja, hitrim koracima prelazeći tijekom jedne noći sto godina duge razdaljine.

Božji poslanik i njegovi ashabi nisu bez razloga isčekivali ramazan 6 mjeseci prije ramazana. Nije bez razloga Božji po-

slanik s početkom mjeseca redžeba počeо učiti svoju čuvenu dovu koju trebamo i mi upamtitи i koja treba biti na našim usnama svakodnevno, a ona glasi: "ALLAHUMME BARIK LENA FI REDŽEBE VE ŠA'BANE VE BELLIGNA RAMADAN" / "Moj Gospodaru, blagoslovi nas u mjesecu redžebu i ša'banu i daj nam da dočekamo ramazan"

Ova dova u sebi krije vijest da su mjeseci koji su pred nama odabrani i da ih ne trebamo zapostavljati jer ne bi bez razloga Poslanik tražio Allahov bereket u redžebu i ša'banu i izražavao svoju čežnju za ramazanom.

Neki alimi, upravo zbog ove dove, zaključuju da vjernici u ovom mjesecu trebaju od Allaha tražiti oprost za grijeha i što više učiti dove kako bi im se želje ispunile.

Stoga ćemo i mi, povodom mubarek noći Lejlei-Miradža, shodno tradiciji, u petak, 15.5.2015./26.7.1436., nakon akšamnamaza proučiti mevlud-i-šerif kako bismo obilježili Poslanikov Isra i Miradž.

No, tu ne bi trebao završiti naš ibadet. Jer najbolji i najefdaliji je onaj ibadet koji sami činimo u svojim domovima, u okrilju tame.

U nastavku donosim dio Poslanikov hutbe koju je održao vjernicima pred kraj redžeba: "O ljudi, kao da je smrt na ovome svijetu, nekome drugom, a ne nama propisana. Kao da je istina na ovom svijetu, nekom drugom, a ne nama naređena. Kao da su oni sa kojima se na samrti oprashtamo putnici koji će se uskoro vratiti. Mi ih ostavljamo u njihovim grobovima, a njihovu zaostavštinu koristimo kao da ćemo poslije njih vječno živjeti. Zaboravljamo svaku opomenu. Osjećamo se sigurnim od svake nesreće. Blago onome tko se zabavi svojim mahanama, pa ne istražuje mahane drugih ljudi! Blago onome ko dijeli svoj imetak stečen na pošten način; tko sjedi sa učenim i mudrim ljudima i tko se druži sa siromašnim i ubogim svijetom. Blago onome tko ima lijepu narav i čistu savjest i od čijeg zla su sigurni drugi ljudi!"

Aziz ALILI

ISLAMSKI CENTAR U ZAGREBU TIJEKOM TRAVNJA/APRILA 2015. GODINE

Raznovrsne aktivnosti

POSJETE ISLAMSKOM CENTRU, VJENČANJA, AKIKE I DŽENAZE

Tijekom travnja 2015. evidentirano je pet organiziranih učenička posjeta našem Islamskom centru. Posjetile su nas skupina učenika iz Zagreba, Bjelovara, Ivanić Grada i Bihaća (BiH), ukupno oko 220 posjetitelja. Razlog posjeta bili su različiti: teoretska nastava, obilazak vjerskih objekata i upoznavanje drugih religija. Dojmovi upisani u Knjigu utisaka su pozitivni: "Ugodan i lijep posjet, srdačan prijem"; "Zahvaljujemo na dočeku i predivnom objašnjenju islama"; "Prelijepo iskustvo i zanimljivo"; "Djeca su pomno pratila vodiča i predavanje. Hvala vam"; "Zahvaljujemo na prekrasnom vodstvu i gostoprимstvu".

U travnju 2015. nisu evidentirana šerijatska vjenčanja.

Tijekom travnja 2015. upisano je jedno novorođenče: Sumejra Idrizi (otac Fadil i majka Afrdita).

U travnju 2015. zabilježeno je 7 dženaza:

- Sait Agović (13.04.2015., groblje Zaprešić, dženazu klanjao Halid ef. Dolić),
- Špeljak Remza (15.04.2015., groblje Gornje Vrapče, dženazu klanjao Halid ef. Dolić),
- Abdula Jašarevski Elmaza (17.04.2015., groblje Mirogoj, dženazu klanjao Halid ef. Dolić),
- Lazam Fazliji (21.04.2015., groblje Markovo Polje, dženazu klanjao Mirza ef. Mešić),
- Bahrija Kazaferović (22.04.2015., groblje Markovo Polje, dženazu klanjao muftija Aziz ef. Hasanović),
- Ifet Huskić (27.04.2015., groblje Markovo Polje, dženazu klanjao Mirza ef. Mešić),
- Hati Eminović (28.04.2015., groblje Markovo Polje, dženazu klanjao Mirza ef. Mešić).

ISLAMSKA TRIBINA "DR. SULEJMAN MAŠOVIĆ" – VEČER S AKADEMIKOM ABDULAHOM SIDRANOM

16. travnja 2015. Kongresna dvorana "Salim Šabić" bila je gotovo dupke puna jer je prigoda bila zbilja nesvakidašnja – Večer s akademikom Abdulahom Sidranom u režiji Kulturnoga društva Bošnjaka Hrvatske "Preporod" i Medžlisa Islamske zajednice Zagreb.

Proslavljeni filmski scenarist, prozaik, polemičar i tumač društvenih gibanja, a nadasve pjesnik duha i snažne ironično-humorne geste, akademik Sidran, uz nenametljivo "navođenje" svog kolege, pjesnika Ervina Jahića, predsjednika KDBH "Preporod", bio je vidno raspoložen, duhovit, lucidan u artikulaciji niza motiva i tema na koje se referirao i dojmljiv u čitanju vlastite poezije. Red pjesme, red kazivanja bio je "recept uspjeha" rijetko komunikativne književne večeri.

Ervin Jahić tom je zgodom rekao: "Abdulaha Sidrana, pjesnika smrti i ljudske prapatnje, vidim danas najznačajnijim praktičarom pjesništva na bosanskom jeziku. Njegova ukupna poetska imovina otkriva nam poetskoga antropologa, fizičara i matematičara, stihovnoga ljetopisca, meteorologa, botaničara i historičara. Posljednja njegova knjiga pjesama Morija knjiga je

o svetim stvarima, o tajnim poslovima smrti, o epidemiji koja u miru obračunava s onima koje ne posijeće rat, o novovjekoj kuggi. O tome kako je smrt možda naslijedna i kako se širi poput zaraže. Matematički točno ovaj lucidni arheolog vremena i duše, bilježnik čuda i čudesa, vjerojatno najartikuliraniji glas kulture pamćenja i veleposjednik najmarkantnije lirske dikcije na bosanskohercegovačkoj pjesničkoj sceni, i ovdje, kao uostalom i u prijašnjim knjigama, zastupa ideju pjesništva koja je natkrivila više od dvije dekade bosansko-hercegovačkoga pjesništva. Ona, naime, zvuči istodobno otmjeno i huliteljski: 'Pjesma mora biti tačna po svemu, a precizna u izrazu.'"

Sidran je te večeri govorio i o razlozima zašto se suprostavlja elitama u kulturi, vulgarnosti i banalizacijama kojima je izložen naš jezik u javnom prostoru, političarima, glazbi, ratu, Bosni... Jednoipolsatno druženje s pjesnikom s pravom je doživljeno kao susret za pamćenje.

Abdulah Sidran i Ervin Jahić

22. MEĐUNARODNI ZNANSTVENI SIMPOZIJ "ISLAM I MEDIJI"

Od 24. do 26. travnja 2015. Međihat Islamske zajednice u Hrvatskoj, Naučnoistraživački institut "Ibn Sina" iz Sarajeva i Sveučilište u Zagrebu organizirali su 22. Međunarodni znanstveni simpozij na temu "Islam i mediji" s ciljem propitivanja različitih aspekata izuzetno složenih fenomena koji se odnose na tretiranje islama u medijima kao i percepciju uloge medija kod muslimana. Ukupno je predstavljeno 28 radova, čiji su autori pokušali ponuditi odgovore i poglede na današnju situaciju kada je u pitanju spomenuti odnos. Ono što se posebno istaknulo u dvodnevnom radu simpozija prenosimo u formi sljedećeg priopćenja.

"Imajući u vidu nezaobilaznu ulogu religije u privatnom i javnom životu i djelovanju velike većine svjetske populacije, u vremenu izuzetno razvijenih informacijskih tehnologija, njoj sva-kako pripada značajno mjesto u globalnom medijskom prostoru što potvrđuje i svakodnevna praksa. Međutim, ovo masovno prisustvo religije u medijima nosi sa sobom i rizike različitih nerazumijevanja, pogrešnih interpretacija i zloupotreba, kako od strane medijskih kuća tako i od strane onih koji u nastojanju da ostvare vlastite ciljeve zlorabe i medijski prostor i samu religiju, a danas se to uglavnom odnosi na islam. Najdrastičniji

primjer takve prakse je nasilje koje se tobože čini 'u ime Bo-
ga' i zarad očuvanja islama, a u stvari ima pogubne učinke i po
islam i po muslimane. Ovakvo stanje doprinosi produbljivanju
jaza između kultura i civilizacija te potiče negativnu percepciju
islama. Nije rijedak slučaj da se upravo na negativnoj percepciji
islama jača islamofobija koja prerasta i u antiislamizam, što se
opet koristi kako u dnevno-političke tako i u predizborne svrhe.

U cilju prevencije i sprječavanja ovih negativnih pojava nuž-
no je pokrenuti procese koji će uključivati edukaciju zaposlenih u
medijima i njihovo upoznavanje s izvornim naučavanjima islama,
ali i podizanje razine medijske kulture kod samih muslimana, kao
i razvijanje kulture unutarmuslimanskog i dijaloga muslimana s
pripadnicima drugih religija. S tim u vezi, nužno je inzistirati na
širenju obzora kroz međusobno upoznavanje, promicanje za-
jedničkih vrijednosti i izgradnju kvalitetnog moralnog i duhovnog
ozračja utemeljenog na univerzalnim vrijednostima. Sami mediji
mogu značajno doprinijeti ovim procesima na način da zadrže
svoj objektivan pa i kritički pristup, ali ne i senzacionalizam ko-
jim se samo dodatno raspiruju različite fobije i nanosi šteta miru i
stabilnosti. Otvorenost religijskih zajednica medijima kao i njihova
ustajnost u preveniraju razvoja devijantnih tumačenja vjere
nameće se kao preduvjet za uspješnost spomenutih procesa."

Rouhollah Ghaderi Kangavari, Damir Boras,
Nermin Botonjić i Aziz Hasanović

AKTIVNOSTI OMLADINSKOG KLUBA MUSLIMANA

Nakon kraće pauze zbog proljetnog odmora, Omladinski klub muslimana u Zagrebu nastavio je sa svojim stalnim aktivnostima. U nastavku vam donosimo kratak pregled događanja u OKM-u.

I. Predavanje na temu "Džamija, lađa spasa"

19. travnja 2015. Halid ef. Dolić u okviru stalnog predavanja nedjeljom u Omladinskom klubu muslimana, je održao predavanje na temu "Džamija, lađa spasa". U nastavku vam donosimo dio iz predavanja.

Postavljajući pojam "lađa spasa" u sinonimnu vezu s našom džamijom, Halid ef. ističe: "U vremenu lako dostupnih i neizbjježnih iskušenja s kojima je mlada osoba svakodnevno okružena, a s ciljem Allahovog zadovoljstva i na ovom i na budućem svijetu, mlada osoba mora ploviti putem kojeg je Allah, dž.š., opisao riječima: 'U ime Allaha plovi i usidravaj se.' (Hud, 41) U ime Allaha, sabahom, započinješ plovidbu. Svoje poslove i obaveze pet puta dnevno usidriš u luci sigurnoj, u luci koja se Islam zove, a sama riječ Islam znači spas. Tako čuvajući ravnotežu između tijela i duše, razuma i strasti stremiš i ploviš brdu sigurnom, svom brdu Džudij..."

USUSRET 22. EUROPSKOM NATJECANJU UČAČA KUR'ANA

Poznat je datum ovogodišnjeg, 22. po redu Europskog natjecanja učača Kur'ana. Tradicionalna manifestacija po kojoj je naš Islamski centar nadaleko poznat održat će se od 22. do 24. listopada 2015.

EUROPSKO NATJECANJE UČAČA KUR'ANA DOBIVA NOVU DIMENZIJU

O cijenjenosti i značaju Europskog natjecanja učača Kur'ana u Zagrebu govori sve veća zainteresiranost svjetskih medija. Europsko natjecanje učača Kur'ana, koje se tradicionalno održava u molitvenim prostorijama Islamskog centra Zagreb još od davne 1988., prerasta u svjetski poznato i priznato natjecanje. Tako je 11.12.2014. godine saudijska radio postaja "Nida al-Islam" iz Mekke, koja ujedno emitira svoj program i putem interneta, u radioemisiji pod nazivom "Haza Al-Masa" ("Ova večer") direktno kontaktirala Khaleda Yassina, glavnog koordinatora zagrebačkog natjecanja učača Kur'ana. On je u poduzem intervjuu govorio o nastanku natjecanja te o širenju i jačanju kvalitete i ugleda koji je danas poprimio novu težinu i svjetsku dimenziju.

Övome u prilog govoru i činjenica o dobivenoj nagradi 2007. godine koju smo dobili za najbolje na svijetu organizirano natjecanje učača Kur'ana čiji pokrovitelji su bili ministarstvo Vakufa i vjerskih pitanja države Kuvajt i Svjetska organizacija za hifz iz Džedde u Saudijskoj Arabiji. Proglašenje pobjednika tada je održano u Kuvajtu, a sama nagrada svečano je uručena predstavnicima natjecanja u Saudijskoj Arabiji.

Također, radi sve većeg interesa za Europsko natjecanje učača Kur'ana dana 14.12.2014. svjetski poznata saudijska TV postaja Al-Majd u svom redovnom jutarnjem programu pod nazivom "Al-Jawmu Al-džadid" (Novi dan) održala je telefonski intervjuu sa Khaledom Yassinom u kojem je istakao njezinu važnost i značaj danas u svijetu. Khaled Yassin, voditelj Ureda za odnose sa arapsko-islamskim svijetom Mejhata Islamske zajednice u Hrvatskoj i dugogodišnji član Izvršnog odbora Medžlisa Islamske zajednice Zagreb, spomenuo je kako je ovo samo pokazatelj iskrenog i zajedničkog rada jedne male zajednice u Hrvatskoj.

Moramo istaknuti da se svake godine prijavljuje sve veći broj kvalitetnih natjecatelja iz sve više Europskih zemalja. Sve ovo rezultiralo je po-kretanjem i održavanjem lokalnih natjecanja učača Kur'ana u cijeloj Europi iz kojih se najbolji natjecatelji prijavljuju za Europsko natjecanje u Zagrebu.

Da je naše natjecanje dobilo pedigree Svjetsko/Europsko natjecanje svjedoči činjenici gdje se natjecatelj koji osvoji prvo mjesto u kategoriji hifza cijelog Kur'ana dobiva mogućnost prijave sudjelovanja na Svjetskom natjecanju "Šejh Džasim bin Mohammad Al Thani" za Kur'an pod nazivom "Ewal Ewail" (Prvi od prvih). Glavna nagrada za osvojeno prvo mjesto iznosi milijun katarskih rijala ili oko 275.000 eura. Natjecatelji uz znanje hifza cijelog Kur'ana također moraju poznavati značenja kur'anskih riječi koje su uvjet za natjecanje, a spomenute su u knjizi dr. Mohammeda bin Abd-Al Aziza Al-Khidaria pod naslovom "As-Siradž fi bajan garib Al-Kur'an". Cilj ovoga je iznjediti hafize koji uz hifz Kur'ana dobro razumiju i samo značenje njegovog teksta.

Ovo natjecanje održava se svake tri godine, te je potrebno izvršiti prijavu na natjecanje godinu dana ranije. Svečano otvorene i početak istog predviđen je za prosinac 2016. godine. Sukladno tome svi natjecatelji od 2013. do 2015. koji su osvojili prvo mjesto u kategoriji hifza dobivaju mogućnost prijave.

Halid ef. Dolić

II. Noć knjige: čitanje Kur'ana Časnoga

Povodom Noći knjige, 23. travnja 2015., u prostorijama Omladinskog kluba muslimana, učenici Islamske gimnazije čitali su prijevod Kur'ana Časnoga u izdanju uvaženog učenjaka Besima Korkuta. Ova tradicija, koja već postaje ustaljena dobrodošlica u našem centru, pozdravljena je kao ponovno potvrđivanje naglašivanja odgojne dimenzije naše gimnazije te je indikator spremnosti omladine da se okrene pokretanju ovakvih, hvale vrijednih poduhvata.

Značajno je spomenuti i da je predgovor izdanju prijevode kojeg se čitalo napisao dr. Ahmed Smajlović, učenjak po kojem je Islamska gimnazija dobila svoje ime što daje još jedan značaj jednom lijepom događaju kojeg, akobogda, očekujemo i sljedeće godine.

III. Predavanje na temu "Pojam vremena u islamu"

U nedjelju, 26. travnja 2015., u okviru redovnog predavanja za omladinu, u prostorijama Omladinskog kluba muslimana, muallima Lamija Alili je održala predavanje na temu "Pojam vremena u islamu". U nastavku vam donosimo nekoliko dijelova s predavanja.

"Tako mi vremena, čovjek doista gubi, samo ne oni koji vjeruju i dobra djela čine, i koji jedni drugima istinu preporučuju i koji jedni drugima preporučuju strpljenje." (El-Asr) Komentirajući ovu suru, Sejjid Kutb je rekao: "Ova sura ima samo tri ajeta, ali ona sadrži kompletan program ljudskog života kojem teži islam. Ona nudi islamski 'ustav' čija je suština sadržana u neko-

liko riječi i opisuje islamski ummet i njegovu zemaljsku zadaću samo u jednom ajetu, a to je njen treći ajet: 'Koji vjeruju i dobra djela čine, i koji jedni drugima istinu preporučuju i koji jedni drugima preporučuju strpljenje.'"

Imam Buharija bilježi od Ibn Abbasa da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Dvije su blagodati kojih nisu svjesni mnogi ljudi: zdravlje i slobodno vrijeme." Imam Ibn Kajim zabilježio je da je jedan musliman iz prvi generacija rekao: "Neka mi ne bude blagoslovljeno sunce onoga dana u kojem ne povećam svoje znanje koje će me približiti Allahu." (Miftahu darisseadeti, 1/122)

Savjetujući omladinu da organizira svoje vrijeme, primarno govoreći o sjećanju na Allaha te se nadovezujući na beneficije pravljenja dnevнog rasporeda u vezi s učenjem i sveopćim akademskim uspjehom, muallima Alili je navela riječi Poslaničke koje je prenio iz Ibrahimovih, a s. Suhufa: "Svatko pametan bi trebao svoje vrijeme podijeliti na četiri djela dio u kome će dozivati svoga Gospodara, dio u kome će preispita(va)t svoje postupke, dio u kojem će razmisljati o Allahovim, dž.š., stvorenjima i dio koji će posvetiti pribavljanju svojih životnih potreba poput hrane i pića – dakle raditi, biti na poslu." (Ibn Hibban)

Vrijeme je skuplje od zlata, jer vrijeme je život! Shodno tome, učeniku ne dolikuje da gubi svoje vrijeme u zabavi i besposlici, jer izgubljeno vrijeme ne može se nadoknaditi, a sati neumitno prolaze! Dajući preporuke kada se lakše pamti a kada je bolje odmoriti, muallima je navela primjer kako je Imam Ibn Džama'a savjetovao učenike govoreći: "I neka ne uči onaj koji je gladan ili žedan, ili pod brigom, ili kada je ljut ili pospan, ili razočaran, niti ako mu je previše hladno ili prevruće." (Tezkiretus-samia vel-mutekellim, 187)

Također ovaj učenjak, ukazujući na nužnost odmora radi poboljšavanja koncentracije i obavljanja aktivnosti, znao je govoriti: "Nema ništa loše u tome da se odmori ako se plasi dosade jer su neki veliki učenjaci sakupljali svoje kolege na određenim izletištima u određenom godišnjem periodu i šalili se u onome u čemu nema štete za njih, niti za vjeru niti za čast." (Tezkiretus-samia vel-mutekellim, 211)

Jedan od razloga tromosti u učenju je propuštanje učenja u mladosti, a posvećivanje njemu u starosti. Drugi razlog gubljenja vremena jeste i ljudsko odgađanje i ostavljanje današnjeg posla za sutra, a čovjek ne zna što će se desiti sutra, možda bude zauzet i ne mogne uraditi ono što je htio. Stari dobri učenjaci upozoravali su na opasnost odgađanja i smatrali su ga nesrećom. Katade prenosi od Ebu Dželda da je rekao: "Doista su riječi 'uradit ču to' od Iblisove vojske." (Iktidaul-ilmi vel-amel, 113)

Mnogi učenici pitaju o najboljem vremenu za pamćenje, učenje i stjecanje znanja. Ulema je govorila o tome i savjetovali su da se iskorištava rano jutro i svako vrijeme u kojem je čovjek rasterećen, pun snage, odmoran i slobodan. Nema sumnje da je ranjenje najbolje vrijeme za traženje znanja; to je blagoslovljeno vrijeme posebno ako se rano ode na spavanje. Imam Tirmizi bilježi od Alije, radíjallahu anhu, da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allahu moj, blagoslov i mom ummetu rano jutro."

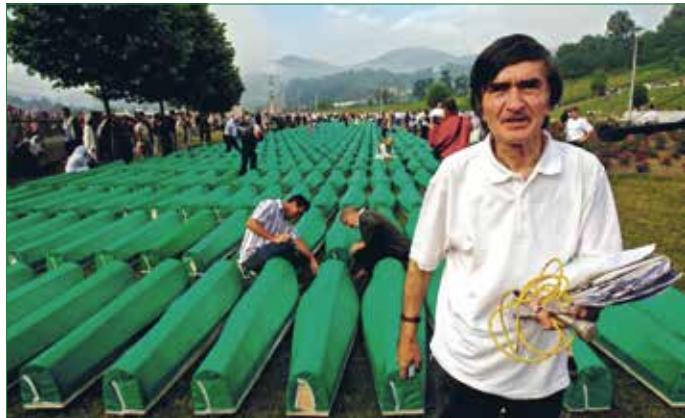
Od odabranih vremenskih perioda je i period pred zorou jer je to period kada se dove uslišavaju i kada se milost spušta, a traženje znanja je uzvišeni ibadet i ono je pohvalno kada u njemu musliman provodi posljednje sate noći.

Pripremili:
Ismet ISAKOVIĆ, Halid DOLIĆ, Haris AHMIĆ

NAJAVA DOGAĐANJA U SVIBNU 2015. GODINE

Zanimljive tribine**NAJAVE ISLAMSKIH TRIBINA
"DR. SULEJMAN MAŠOVIĆ"****I.**

Medžlis Islamske zajednice Zagreb, na inicijativu Vijeća žena Medžlisa, u okviru obilježavanja Dana Srebrenice, u četvrtak, 14.05.2015./25.07.1436. h.g., s početkom u 19,00 sati, organizira gostovanje jednog od doajena bosansko-hercegovačkog novinarstva, g. Salihu Brkića. Riječ je o osobi koja je tijekom četrdesetogodišnjeg novinarskog rada izvještavao o mnogim temama, od problema rudara i njihovim životima, preko izvještavanja sa prvih linija odbrane pa do dokumentiranja zločina počinjenih na širem području Podrinja.

Salih Brkić

Materijal sakupljan tijekom agresije na Bosnu i Hercegovinu, osobito onaj koji se odnosi na stradanja Bošnjaka u Podrinju, od Srebrenice do Višegrada, Brkić je sabrao, načinivši video zapise i montirajući ih u nekoliko kratkometražnih video zapisa koji su svjedočanstvo genocida počinjenog nad našim narodom. Mnogi od ovih filmova su nagrađivani, a nedavno je i NBC televizija snimila film o samom autoru ovih video materijala, g. Salihu Brkiću.

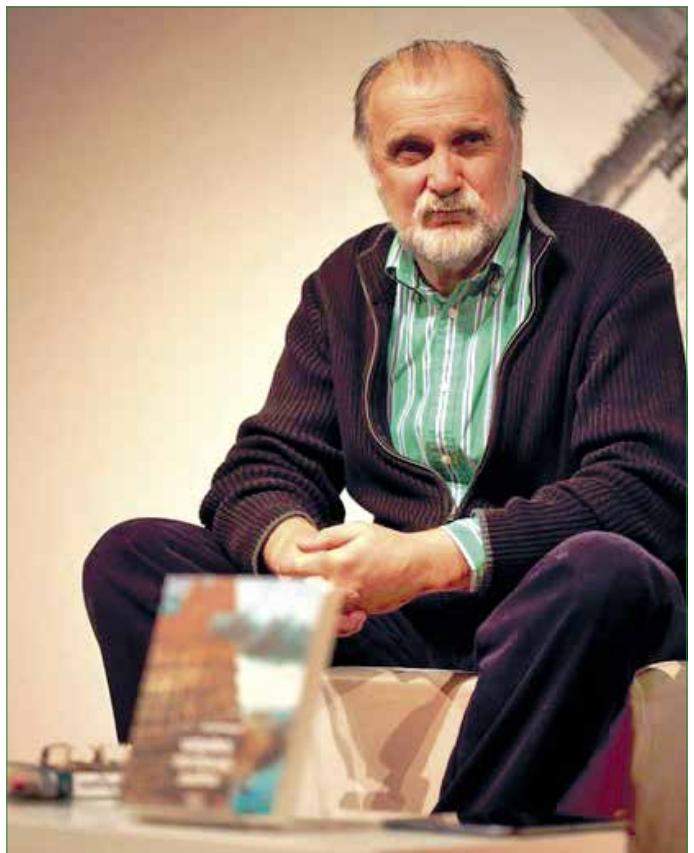
Za svoga gostovanja u našem džematu, g. Brkić će se osvrnuti na svoja najnovija ostvarenja na polju dokumentarnog filma, a riječ je o filmovima "Lovac na pravdu", u projekciji NBC TV, zatim

Salih Brkić i Fata Orlović

filmu "Nermine..." (koji govori o Rami i Nerminu Osmanoviću iz Dobraka kod Skelana, gdje otac poziva sina da se preda i zajedno budu pogubljeni od četnika, dok je i drugi sin Edin nekoliko dana prije pada Srebrenice ubijen četničkom granatom), "Ubijali su i nerođenu djecu" (o ubijenim trudnicama u istočnoj Bosni) te film "12 godina muka Fate Orlović". Prisutni će imati priliku pogledati i neke od ovih kratkometražnih dokumentarnih filmova.

II.

U četvrtak, 21.05.2015., s početkom 19,00 sati, u Kongresnoj dvorani "Hadži Salim Šabić" održat će se tribina pod nazivom "Susret s akademikom Dževadom Karahasanom". Organizatori tribine su KDBH "Preporod" i Medžlis Islamske zajednice Zagreb. Kao moderator i sugovornik u okviru "Susreta s akademikom Dževadom Karahasanom" sudjelovat će Ervin Jahić, pjesnik, književni kritičar, antologičar i predsjednik KDBH "Preporod".

Dževad Karahasan

Dževad Karahasan (Duvno/Tomislavgrad, 1953.), je bošnjački i bosansko-hercegovački književnik, dramatičar, eseist i romanopisac. U rođnom je gradu završio osnovno i gimnazialno školovanje. Diplomirao je na Filozofskom fakultetu u Sarajevu, studij komparativne književnosti i teatrologije, a u Zagrebu, na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, branio je doktorski rad. Dući niz godina učestvovao je u uređivanju sarajevske revije kao

urednik za kulturna pitanja "Odjek", te dramaturg u Zeničkom narodnom pozorištu. Od 1993. radi kao dramaturg za kazalište ARBOS – Gesellschaft für Musik und Theater. Piše drame, romane, pripovijetke, eseje, historiju i kritiku teatra, radi i kao kazališni redatelj. Njegovi kazališni komadi igraju se u Austriji (Beč, Krems, Hallein, Eisenstadt, Salzburg, Villach, Klagenfurt), Njemačkoj (Gera, Erfurt, Berlin, Leipzig), Bosni i Hercegovini (Sarajevo), Ukrajini (Odesa), Češkoj (Prag, Hradec Králové, Brno), Kosovu (Priština), Poljskoj (Szczecin), Singapuru (Singapore Arts Festival) i SAD (Washington D.C.). Živi i radi u Grazu i Sarajevu.

Odlike Karahasanova djela su modernističke i inovativne pripovjedne tehnike u kojima se miješaju žanrovske karakteristike, eseizacija i dramatizacija proze, kao i bogatstvo jezika. Iako prvenstveno, po vlastitom izboru i angažmanu dramski pisac, Karahasan je ostvario najjače prodore u narativnoj i esejističko-memoarskoj prozi. Cijenjen i uspješan dramski autor, prije svega u zemljama njemačkog govornog područja, ovaj pisac, po mišljenju mnogih, dijeli u tom aspektu sudbinu jednoga od svojih uzora, Miroslava Krleže. Fasciniran je kazalištem za koje je napisao veći broj priznatih drama, no njegova najsnažnija djela su ipak, vjerojatno, romani i esejistička memoaristika. Dževad Karahasan pripada kategoriji bosansko-hercegovačkih i europskih pisaca kojima je strana jeftina politizacija, književno-politički marketing i podilaženje izvanliterarnim trendovima.

NAGRADE: Nagrada "Veselin Masleša", Sarajevo (1981.), Jugoslavenska nagrada za roman, Sisak (1990.), Književna nagrada franjevačke provincije Bosna Srebrena (1991.), Nagrada "Bruno Kreisky" za političku knjigu, Beč (1994.), Europska nagrada za esej "Charles Veillon", Pariz (1996.), Nagrada "Stadtschreiber von Graz" (1996.), Nagrada "Herder", Beč (1999.), Leipziška književna nagrada za europsko razumijevanje, Leipzig (2004.), Slovenska Nagrada Vilenica, Vilenica (2010.), Počasna nagrada Nagrada "Heinrich Heine", Düsseldorf (2012.) i Goethe medalja, Goethe instituta, Düsseldorf (2012.).

III.

U četvrtak, 28.05.2015., s početkom 19,00 sati, u Kongresnoj dvorani "Hadži Salim Šabić" održat će se promocija istraživačko-naučne knjige "Genocid u Prijedoru: Svjedočenja" autora doc. dr. sc. Muje Begića. Promotori knjige su dr. Rasim Muratović, doc. dr. sc. Ante Nazor, dr. sc. Jakša Raguž i dr. sc. Zlatko Hasanbegović.

Muje Begić rođen je u Orašcu, Općina Bihać. Studirao je u Beogradu i Sarajevu, a zvanje doktora pravnih nauka stekao je na Univerzitetu u Bihaću. Uz mnoštvo naučno-istraživačkih radova autor je i nekoliko knjiga.

Knjiga "Genocid u Prijedoru: Svjedočenja" tiskana je u suradnji dva instituta za istraživanje i dokumentiranje zločina posljednjeg rata iz Zagreba i Sarajeva: Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata Zagreb i Instituta

NAJAVA MUBAREK VEČERI

U petak, 15.05.2015./26. redžeb 1436. h.g., poslije akšam-namaza mevlud povodom mubarek noći Lejletu-l-Miradža.

U pondeljak, 01. 06. 2015./14. ša'ban 1436. h.g., zikr poslije akšam-namaza povodom mubarek noći Lejletu-l-Berata.

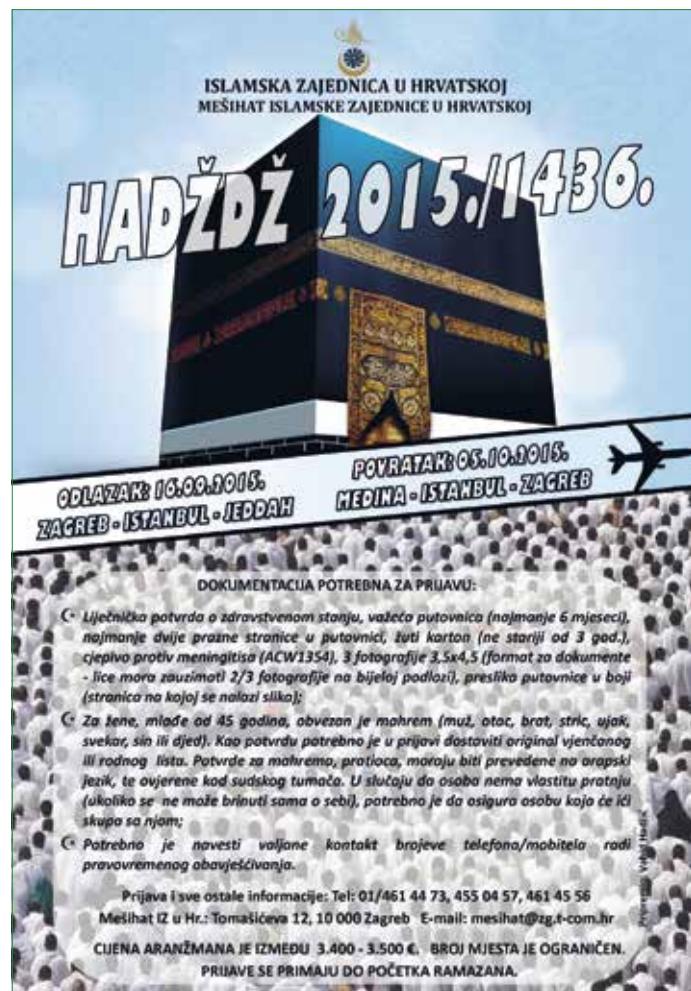

Doc. dr. sc. Mujo Begić

za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

To je peta knjiga doc. dr. Muje Begića koja govori o zločinima protiv čovječnosti i međunarodnog prava. Knjiga ima 775 stranica i predstavlja naučnu studiju o genocidu u Prijedoru. Autor je koristio brojne relevantne izvore i arhivsku građu te presude donesene pred Međunarodnim kaznenim sudom za bivšu Jugoslaviju u Den Haagu, kao i svoja iskustva u traženju, ekshumaciji i identifikaciji žrtava sa prostora Bosanske krajine. Posebnost ove knjige su i potresna svjedočenja žrtava srpskih koncentracijskih logora u Prijedoru, žrtava silovanja i drugih žrtava iznesenih u 149 svjedočenja.

Pripremili: Lamija ALILI i Ismet ISAKOVIĆ

DOGAĐANJA U ZAGREBAČKOM MEKTEBU

Dječje želje, snovi, ciljevi u životu...**INTERVJU S POVODOM**

MOŽEŠ LI NAM SE UKRATKO PREDSTAVITI? Ja sam Alen Ahmetović. Imam 12 godina i pohađam 5. razred OŠ Luka u Svetama. Treniram boks u boksačkom klubu "Leonardo".

OD KUDA LJUBAV PREMA BOKSU? Prvo sam počeo sa nogometom, pa se nisam baš našao u tom sportu i naravno onda sam loptu zamijenio rukavicama, boksačkim naravno, da ne bi bilo zabune... I tako je sve krenulo.

DA LI IMAŠ NEKOG UZORA KAO BOKSAČA? ZAŠTO? U boksu se zna tko su legende Muammed Ali, Tyson i dr. ali meni su uzor dečki iz mog kluba Filip Hrgović i Hrvoje Sep jer su uspješni boksači i pravi primjer.

KAKAV SI UČENIK? KAKO STIŽEŠ SVOJE OBVEZE UZ TRENINGE I NATJECANJA? Dobar sam učenik, trudim se da izvršavam sve školske obveze. Naravno, bez razumijevanja mojih profesora a pogotovo razrednice Marije Blažević ne bih stizao na sve školske obveze. Hvala im na tome!

MOŽEŠ LI NAM REĆI KAKO IZGLEDA JEDAN DAN UOČI VAŽNOG TURNIRA? Uoči važnog meča puno je treme i napetosti ali kada uđem u ring sve nestane i koncentriram se samo na protivnika i borbu te slušajući upute iz kuta od trenera kako bih uspješno svaldao protivnika...

KOLIKO TI JE VJERA BITNA I DALI UOPĆE SE SJETIŠ PROUČITI NEKU DOVU PRIJE BITNIH MEČEVA? Vjera mi je jako bitna. Uvijek borbu i trening započinjem nekom dovom (surom). Tako se osjećam još jače i sigurnije!

DA LI IDEŠ NA VJERONAUKE? Da. U svojoj školi (OŠ Luka) imam i islamski vjeronauk i redovno pohađam. Raspored mi je takav da mi je skoro uvijek vjeronauk prije treninga pa tako se napunim duhovnom snagom i odem sretan i ispunjen na slijedeću obvezu koja me čini zdravijim i jačim. Efendija (Haris Oparidija) me dosta podučava našoj vjeru na čemu sam mu zahvalan.

ZA TVOJ USPJEH SIGURNO SU ZASLUŽNI I TVOJI RODITELJI, ZAR NE? A VJERUJEM BEZ TRENERA NE BI BILO ZNAČAJNIH USPJEHA? Za moj uspjeh zasluzna je i moja obitelj bez koje sigurno ne bi bilo ništa od ovoga. Stalno su mi podrška. Sretan sam i zahvalan Bogu što ih imam. Naravno, treneri su dio moga uspjeha i bez njihovog angažmana sav moj trud bi bio uzaludan. Imam najbolje trenere Dalibor Čibarić i Yousef Hasan, a pogotovo trener svih trenera Leonard Pijetraj. Hvala im svima!

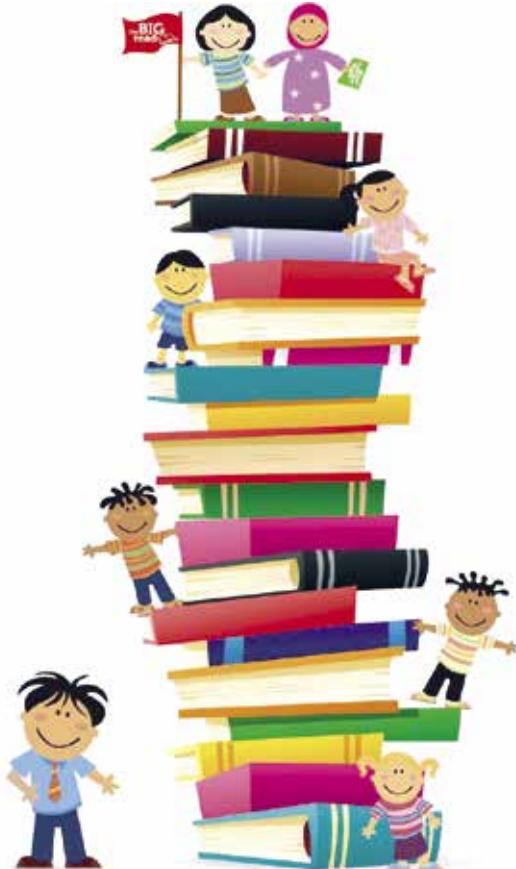
IMAŠ LI NEKU PORUKU ZA KRAJ ZA SVOJE VRŠNJAKE? Moja poruka je da poštjuju roditelje, budu vrijedni i odgovorni, da pronađu mesta za vjeru jer je to snaga i pokretač svega.

KOJI TI JE NAJZNAČAJNIJI USPJEH? Najznačajniji uspjeh koji sam ostvario je dvostruki prvak Hrvatske i proglašenje za najboljeg boksača na prvenstvu Hrvatske, koje je održano u Splitu do 44,5 kg.

S ČIME SE ŽELIMO BAVITI I ŠTO ŽELIMO POSTATI?

Iz mektebskih klupa stižu nam radoznale glavice, koje već sad navel'ko istražuju svijet oko sebe, žele svijet učiniti još lepšim, pa nam tako, na svoj dječji, zanimljiviji način donose poglede na svijet, čime se žele baviti i što žele postati u životu.

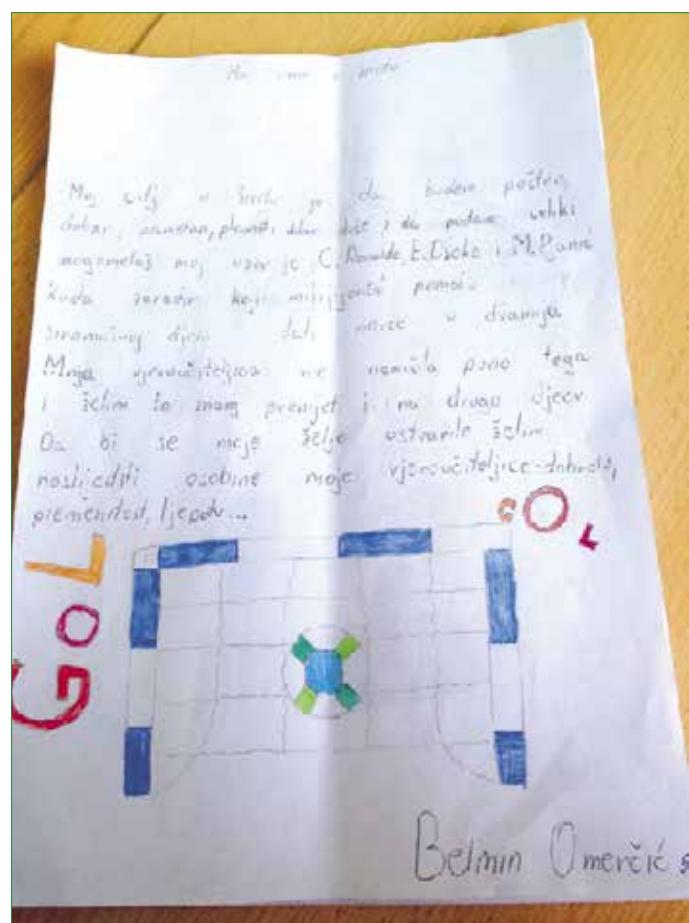

SVIBANJ 2015.

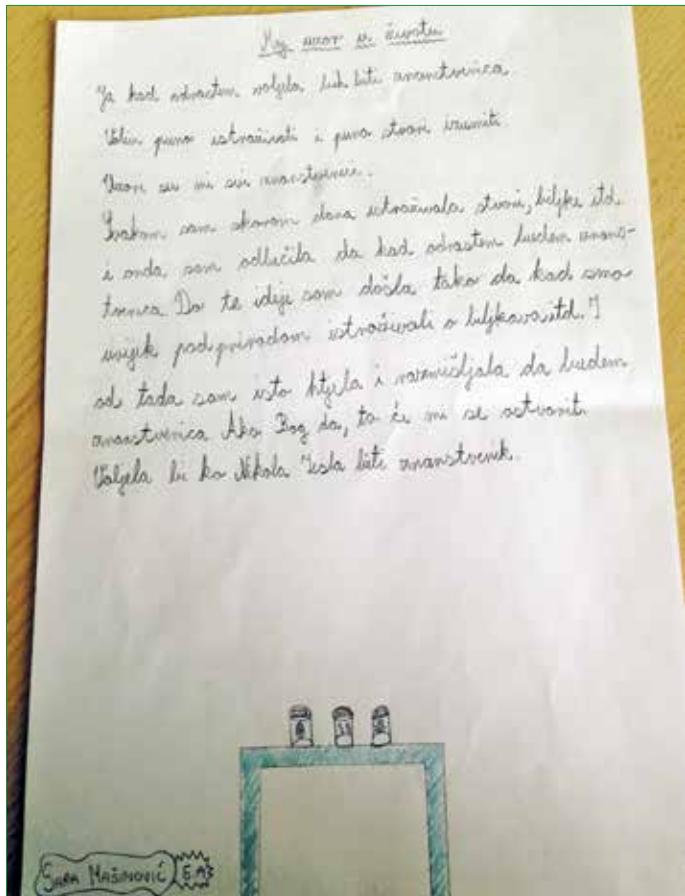
Učenica Melani želi postati liječnica!

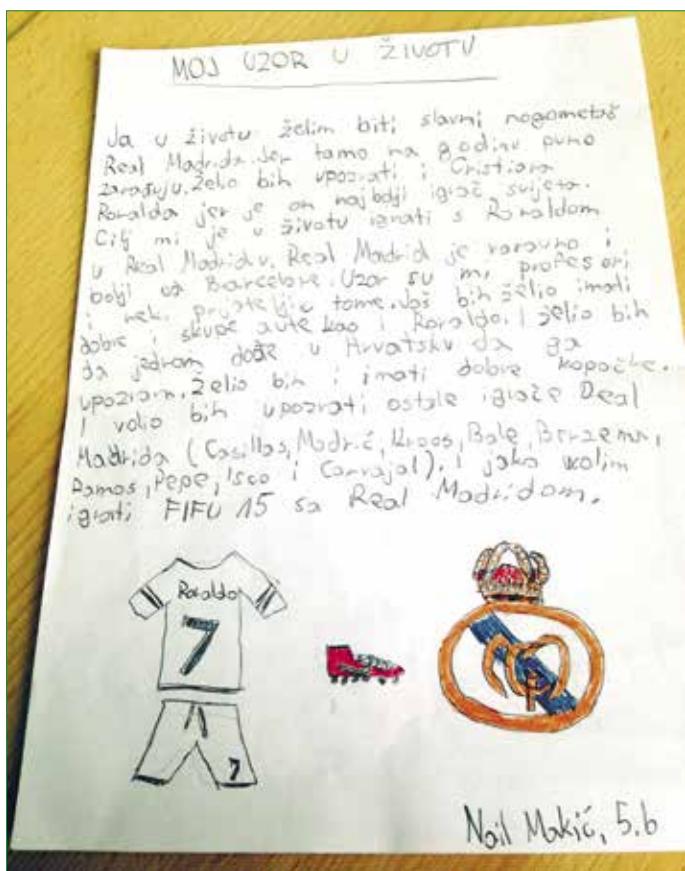
Belmin želi postati slavni nogometar! Ali, nogometar koji bi od svoje zarade dao novce za džamije i siromašne ljude. Držimo mu fige da uspije u tomeeee!

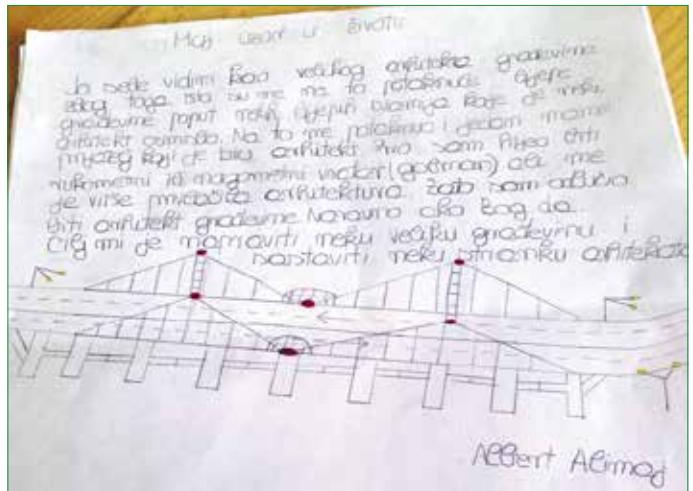
Sara želi postati znanstvenica, pa joj dobro držimo fige da u tome i uspije!

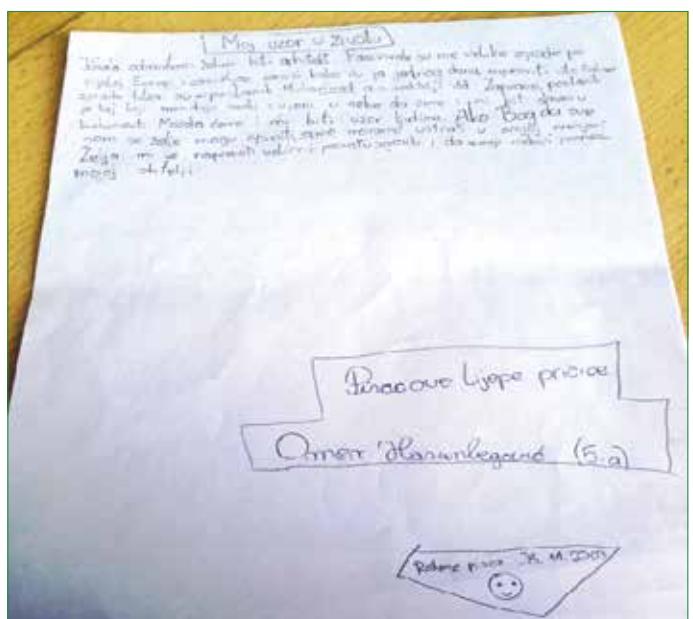
Evo, još nogometara!!!!

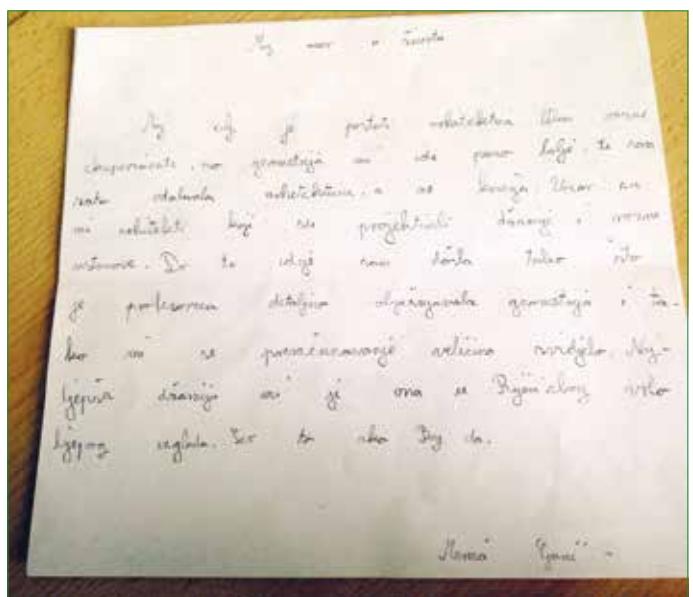
Ne žele svi postati nogometari, imamo i budućih arhitekata!!!

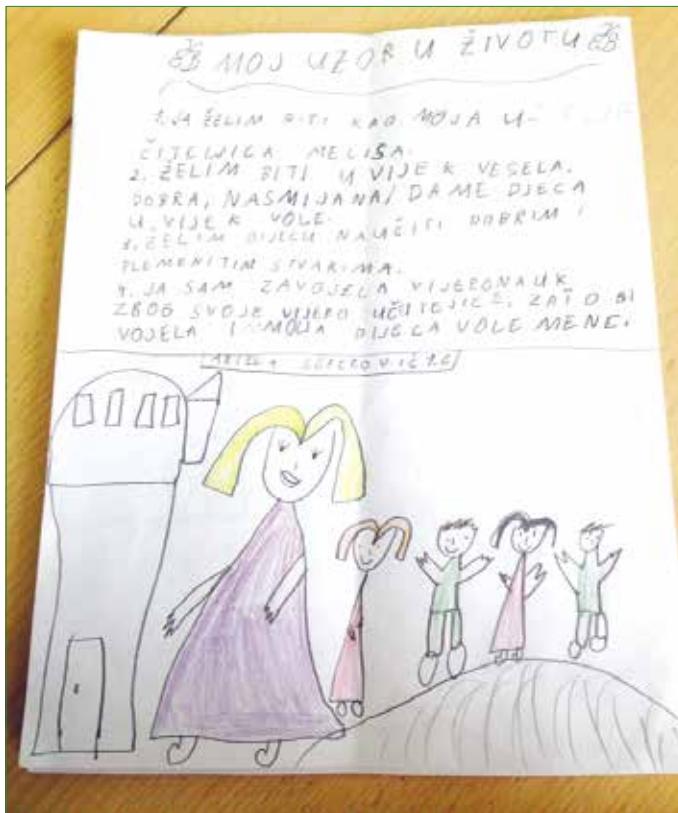
Još je jedan arhitekt na pomolu!!!

Da ne bude da su samo dečki arhitekti, evo jedne i curke!!!

Imamo i buduće vjeroučiteljice!!!

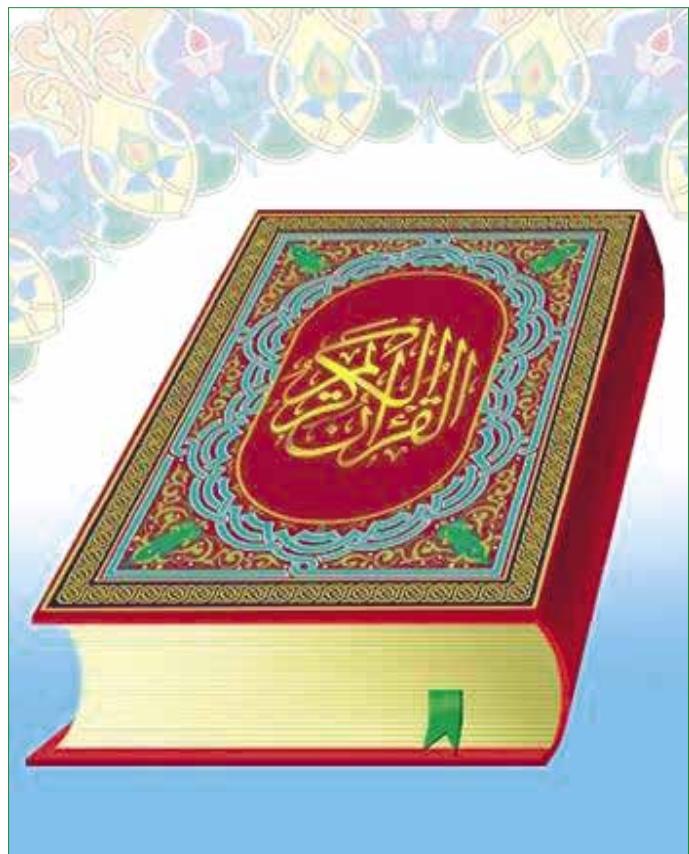

Evo još jedna vjeroučiteljica!!! Mi muallime se možemo polako pripremati za mirovinu, jer nemamo brige za nasljednicama.

Draga djeco, dovu činimo Allahu dž.š. da vas učini od onih koji će stalno biti na pravom putu. Da vas obdari korisnim znanjem, da u svojim životima uspijete i da svoje znanje prenesete i na druge. I da, ne zaboravite na svoje obveze koje ste napisali u svojim radovima!!!!

ŠEST POSLOVA OD KOJIH ĆETE IMATI KORIST I NAKON SMRTI

1. Pokloni primjerak KUR'ANA nekome. Svaki put kad on(a) budu iz njega učili i ti ćeš imati koristi.

2. Doniraj ili ako si u mogućnosti sam kupi bolnička ili invalidska kolica. Svaki put kad ih bolesna osoba bude koristila ti ćeš imati koristi.

3. Učestvuj u izgradnji džamije. Sa svakim NAMAZOM i ti ćeš imati dio nagrade.

4. Učestvuj u izgradnji javnih česmi. Svaki put kad se umorni i žedni putnik napije vode i ti ćeš imati dobro djelo.

5. Zasadi voćku. Kad god čovjek, ptica ili neka druga životinja pojedu voćku ili sjednu u hlad tog drveta da se odmore i ti ćeš imati nagradu u tome.

6. I najlakši način od svih navedenih jeste da PODIJELIŠ ove korisne savjete sa svojim priateljima. Pa kad bi čak i jedna osoba uradila nešto od navedenog ti ćeš imati udjela u tome!

Melisa ARSLANI i Haris OPARDIJA

4. SJEDNICA IZVRŠNOG ODBORA MEDŽLISA ISLAMSKE ZAJEDNICE ZAGREB

Izvod iz zapisnika

4. SJEDNICA IZVRŠNOG ODBORA MEDŽLISA U ZAGREBU

održana je 19. ožujka 2015. g. / 28. džumade-l-uhra 1436. h.g. u čitaonici Islamskog centra Zagreb, s početkom u 20:15 sati.

DNEVNI RED:

1. Usvajanje izvoda iz zapisnika sa 3. sjednice IOM-a Zagreb,
2. Pošta,
3. Vjersko-prosvjetne aktivnosti za 02./2015.,
4. Finansijski izvještaj za 2014. godinu,
5. Finansijski plan za 2015. godinu,
6. Razno.

PRISUTNI ČLANOVI ODBORA: Dr. med. Gzim Redžepi, kurra hafiz mr. sc. Aziz ef. Alili, Alem Orlić, Nazim Halidović, dr. sc. Zlatko Hasanbegović, prof. dr. sc. Sead Berberović, Ervin Jahić, Muhamed Imeri, Faris Pličanić, Harun Omerbašić, mr. sc. Mirza ef. Mešić, mr. sc. Nermin ef. Botonjić i Mersad ef. Kreštić.

OSTALI PRISUTNI: Melika Teskeredžić, Lamija Alili, Junuz Aliti.

ODSUTNI: Halid Yassin (isprika), Azra Omanović (posao), mr. sc. Mirza Šabić, mr. sc. Senad Nanić

1. Usvojen izvod iz zapisnika sa 3. sjednice IOM-a Zagreb

2. Pošta

- MIZ Zagreb je uputio dopise medžlisima i zahvalio na sudjelovanju na Parlaonici
- MIZ Sanski Most uputili su dopis s molbom za prijem imama 23.3.2015 u 8.00 radi druženja
- Caritas je obavijestio o donaciji hrane Merhametu – zahvaliti će se premijeru
- MIZ Zagreb je primio zamolbu za izdavanje službene potvrde o redovnom članstvu džematlijama koji su se vratili u Bosnu i Hercegovinu

3. Vjersko-prosvjetne aktivnosti za 02./2015.

Predsjednik je otvorio raspravu.

Muallima Lamija Alili izrazila je zahvalnost na organizaciji, ali i žaljenje za nesudjelovanje članova IOM Zagreb. Teme koje su obrađivane su vrijedne pažnje.

Predsjednik izražava zahvalnost svim članovima Mualimskog vijeća koji su bili uključeni u aktivnosti oko Parlaonice.

Mirza ef. Mešić pohvalio je Mualimu Lamiju Alili i Mersada ef. Kreštića koji su podnjeli najveći teret.

Glavni imam pojasnio je da je zadanog datuma Mešihatovog (državnog natjecanja iz vjeronauka) trebalo ranije organizirati i završiti natjecanje u medžlisu, a s obzirom da nije bilo sjednice nije se moglo podijeliti zaduženja za natjecanje članovima IOM-a.

Mr. Nermin ef. Botonjić je pojasnio da je Mešihatovo takmičenje pomaknuto jer je ušlo u katalog državnih natjecanja što je jednoglasno usvojeno.

4. Finansijski izvještaj za 2014. godinu

Predsjednik je najavio izvještaj gđe. Melike Teskeredžić, zahvalio joj se na dugogodišnjem radu i trudu te pohvalio rad.

Gđa. Melika Teskeredžić je pripremila izvještaj i analizu finansijskog poslovanja u 2014. g. Ukupni prihodi su 5.225.448,26 kn, a rashodi 5.131.669,85 kn što daje višak prihoda nad rashodima 93.778,41 kn. Najvažniji prihodi su članarine 10,73%, kurbani 18,73%, prihodi od najma i režija 16,30%, dok su najveći rashodi grijanje 6,20%, struja 6,54%, izdavačka djelatnost 3,53%, natjecanje učača Kur'ana 4,41%, obračun kurbana 19,42% te plaće vjerskih službenika i honorari.

Odnos planiranih i ostvarenih prihoda i rashoda ukazuje na dobro i savjesno upravljanje kao i usporedba rezultata 2014. i 2013. g.

Ervin Jahić pita kako se radi plan prihoda i rashoda, npr. kako se može planirati trošak za dženaze? – To se aproksimativno određuje ne temelju prijašnjih godina. U planu ta stavka mora biti iskazana jer će postojati i u rashodu.

Nakon izvještaja gđe Melike Teskeredžić dodatna pitanja su imali Alem Orlić o honorarima, komunalnim uslugama, najmu stanova; Glavni imam Hafiz Alili o troškovima NK Nur; prof. dr. sc. Sead Berberović o vrednovanju vjerskih službenika; Harun Omerbašić o amortizaciji objekta, tj. stopama otpisa vrijednosti; Nazim Halidović pohvalio je ostvarenu uštedu u troškovima električne energije što pripisuje promjeni operatera. Predlaže prijelaz na štedne žarulje. Također pita o smanjenju prihoda od mešihata; hafiz Aziz ef. Alili objašnjava manjak za iftare time što je 2013.g. bila donacija za iftare iz Kuwaiata koja je 2014. izostala.

Predsjednik dr. med. Redžepi objasnio je kod stavke Kurba-ni razlog većih troškova od prihoda. Prije smo te troškove po-krivali kostima iznutricama kurбанa što više nije moguće. Ići će se s prijedlogom da cijena kurbanu bude veća nego prethodne godine. Također će se pooštiti kontrola radi pritužbi na nedovoljnu ocijenjenost mesa.

Nermin ef. Botonjić predlaže da treba kontaktirati Centar za certificiranje halal kvalitete.

Izvještaj je usvojen.

5. Financijski plan za 2015. godinu

Ukupni planirani prihodi su 3.585.000,00 kn, a rashodi 3.578.100,00 kn. Planirani višak prihoda nad rashodima je 6.900,00 kn. Planirani prihodi fonda SDF (sadakatuš fitr) i zekata su 1.657.000,00 kn, a rashodi 1.669.000,00 kn. Planirani višak prihoda je 6.000,00 kn.

Plan je ocijenjen kao vrlo ambiciozan.

Harun Omerbašić predlaže da se povećaju sredstva za NK Nur, a da se smanje troškovi elek. energije.

Prošle godine nisu primljena sredstva iz Saudijske Arabije za natjecanje učača Kur'a-na.

Predsjednik, dr. med. Redžepi predlaže da se razdvoje budžeti za reprezentaciju Medžlisa i budžet za reprezentaciju Mešihata.

Senad Nanić pita o sredstvima od najma. Prihodi od najma su od vrtića, Islamske gimnazije, NK Nur – i režije vjerskih službenika.

Muhamed Imeri pita za plan za sergije.

Melika Teskeredžić predlaže da se pokušaju povući sredstva iz Europskih fondova. Smatra da je vrlo teško realizirati ovaj plan za 2015. g. Suglasna je s ovim planom samo zbog porasta broja članova u 2014. g.

Mr. Mirza ef. Mešić predlaže da se poveća naplata dženaza za nečlanove na 5.000,00 kn

Plan za 2015. godinu je usvojen.

6. Razno

Na godišnjoj razini MIZ Zagreb treba 2.000.000,00 kn za hladni pogon, za komunalije i plaće. Na dnevnom redu slijedeće sjednice biti će plan održavanja džamije.

Velika su opterećenja na imamima i muallimama i treba nagrađiti njihov rad. Treba krenuti u razradu pravilnika o nagradama.

Faris Pličanić – volontirajući u NK nur-u ustanovio je da dosta djece ima problema u nastavi. Vijeće bošnjačke nacionalne manjine Grada Zagreba je ponudilo instrukcije iz matematike i fizike subotom i nedjeljom poslije mektepske nastave.

Predsjednik traži da Vijeće o tome službenim dopisom obavijesti IOM koji će to odobriti, ali o tome treba obavijestiti i roditelje. Predlaže da se sastavi upitnik/letak koji će se dijeliti na džumi kojim bi se džemati obavještavale o predavanjima i ostalim događanjima u narednom tjednu. Melika Teskeredžić predlaže da se imenuje osoba koja će to raditi. Traži se očitovanje onih koji ne žele biti na sergiji.

Potrebno je formirati nova vijeća pa predsjednik poziva članove IOM-a da se kandidiraju.

Web stranica je loša – uredništvo za web stranicu to treba riješiti.

Treba uvesti računalni sustav za uplate.

Iskazuje se potreba za osnivanje tvrtke koja će upravljati Centrom i koja će moći nešto i uprihoditi, a što mi ne možemo.

Pripremila: Azra OMANOVIĆ

MUSLIMANSKIM REVOLUCIONARIMA NEDOSTAJE POLITIČKA PRAKSA I OPERATIVNA SPOSOBOST

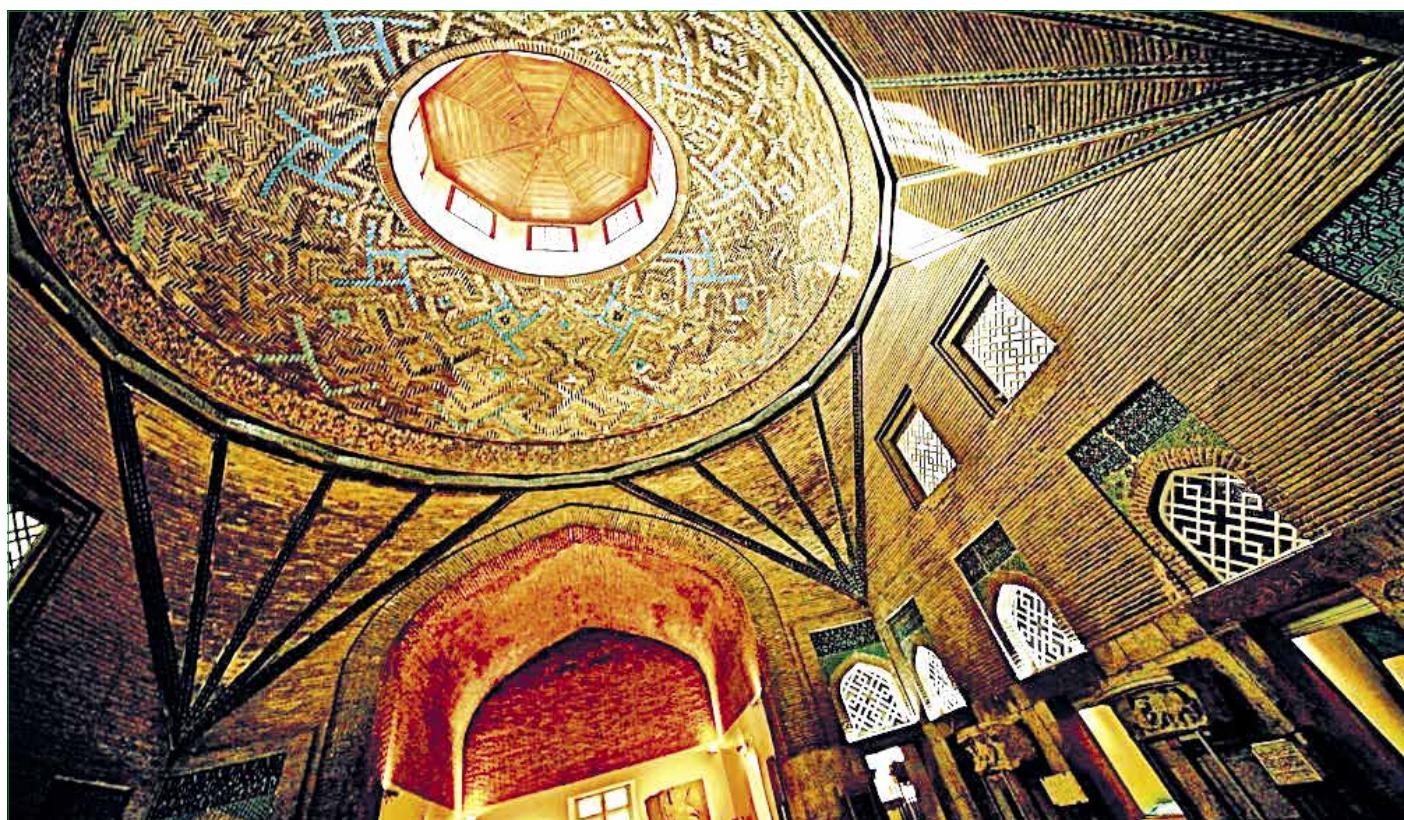
Kako poboljšati poziciju muslimanskih naroda, a ne ugroziti nikoga? (I)

Evropa je u dosadašnjoj povijesti najmanje prijemčiv kontinent za Islam i muslimane. Kako lucidno uočava rahmetli Abdulhalim Mahmud, nekadašnji rektor Džamiul-Ezhera: "Problem odnosa na relaciji Evropa – Islam je star i složen. Njegovi osnovni elementi su Španija – Inkvizicija, križarski ratovi, kolonijalizam i cionizam. Da bi došlo do razumijevanja i približavanja ta dva svijeta, nužno je da Evropa izmjeni svoju pogrešnu predstavu o Islamu. Na tom putu postoje dvije smetnje. Jedna je u muslimanima, čija praksa i stvarnost daju sasvim izopćenu sliku Islam-a. Muslimani bi morali uvjeriti Zapad, kako je govorio Afgani, da oni nisu muslimani i da ono što oni rade ne predstavlja islamsko učenje. Druga smetnja je u Kršćanskoj crkvi, koja u interesu misijskih službi podržava zablude o Islamu i pogrešnu predstavu o njemu."

Pitanje koje je tema svakog mislećeg muslimana i iole ozbiljnijeg simpozija koji drže do svog digniteta, jeste postoji li ili ne svjetska međunarodna zavjera, posebno u Evropi, protiv svijeta Islam-a i muslimanskih naroda unazad nekoliko stoljeća? Umjesto odgovora sa da ili ne radije ponudimo analogiju i komparaciju kroz prostor i vrijeme, ta dva sigurna i ovjerena puta u povijesti. Povijest neumitno svjedoči i bilježi, kako mudro, lucidno i vjerodostojno primjećuje Edgar Moren u knjizi "Kako misliti Evropu?", da Zapadna Evropa od 11. stoljeća nikada ni od koga

nije izvana, osim iznutra od same sebe, napadana i ugrožavana. Nažalost, islamske zemlje i muslimanski narodi od polovine 11. stoljeća do početka 14. stoljeća pretrpjeli su devastaciju, asimilaciju i genocid na Siciliji, Sardiniji, Korzici i južnoj Italiji (samo u jednom danu 1300. godine u tim krajevima pobijeno je i spaljeno 300.000 muslimana, prema tvrdnjci dr. Ferida Muhića na seminaru "Udruženja ilmije u Sarajevu"), 10 križarskih ratova u 12. i 13. stoljeću na tlu Sirije, Palestine, Egipta i Tunisa, organiziranih pod pokroviteljstvom Crkve kao spiritus movensom, najviše sa tla Francuske, a treba znati i nikada ne zaboraviti da, prema sudu i priznanju Edgara Morena, ništa tako moćno i upečatljivo nije obilježilo i formiralo kolektivnu svijest Evrope kao križarski ratovi, kao da su Islam i muslimani vodili ratove protiv Evrope i Kršćanstva a ne Evropu i Crkva protiv Islam-a i muslimana.

Slijedi najezda Mongola u 13. stoljeću i njihova razaranja i rušenja čak i dvomilionskog Bagdada, kakve do tada ljudski rod nije zabilježio, ukoliko se ne računaju američko-engleska bombardiranja i razaranja od 2003. godine, najezdu, masivne zločine i rušenja Tatara u Himsu, Halepu, Hamahu, Belbeku, Damasku i Bagdadu, i svega što Mongoli nisu porušili u 14. stoljeću i početkom 15. stoljeća, zatim totalna inkvizicija nad muslimanima Španije i Portugalije u 13., 14., 15. i 16. stoljeću koja je Španiju od cvatućeg vrta, zemlje znanosti, sveučilišta, visoko razvijene

poljoprivrede, privrede, pravde i napretka, zemlje kutubhana (biblioteka), tkaonica, karavan-saraja, bezistana, musafirhana, imareta, hamama, sebilja, veličanstvenih građevina i dvoraca-kasrova, bolnica, škola, velebnih džamija i zvjezdarnica pretvorila u pustinju. Pod naletom zlokobne i rušilačke mržnje spaljeno je milion knjiga, među kojima i takvih rukopisa heleniske kulture koji su predstavljali neprocjenjive i nenadoknadive vrijednosti te između dvije i tri hiljade kupatila i hamama sa izgovorom da su to ostaci paganstva.

Ustlijedilo je deset genocida nad muslimanima Balkana u 17., 18., 19. i 20. stoljeću, te kolonijalizacija svih islamskih zemalja i muslimanskih naroda, tako da 11. novembra 1918. godine, kada je završen Prvi svjetski rat nije postojala nijedna nezavisna islamska zemlja i muslimanski narod u svijetu. Prvi koji su se dograbilo kakve-takve slobode bili su Afganistan 1919. godine i Republika Turska 1923. godine. 20. stoljeće je razdoblje borbe islamskih zemalja i muslimanskih naroda za političku, privrednu, kulturnu, ekonomsku i društvenu emancipaciju i oslobođenje. Kao što je 19. stoljeće bilo obilježeno i određeno klasnim sukobom, klasnom borbom, dvadeseto stoljeće rasnim sukobom i rasnim borbama, u 21. stoljeće, pod paradigmom sukoba kultura i civilizacija svijet je ušao borbom protiv "takozvanog" islamskog terorizma oličenog institucionalno u El-Kaidi, a personalno u već ubijenom Osami bin Ladenu.

Prije početka klasične invazije na Irak u proljeće 2003. godine, tadašnji američki predsjednik Bush mladi je pred čitavim svijetom ustvrdio da Irak posjeduje atomsko, hidrogensko, hemijsko i biološko naoružanje. Kasnije će se američkoj, ali ne i iračkoj naciji koja je žrtva agresije, izviniti i priznati da Irak ne posjeduje ni atomsko, ni hidrogensko, ni hemijsko ni biološko naoružanje. Ali šta Irak, Iran, Alžir, Bahrejn, Kuvajt, Katar, Libija, Ujedinjeni Arapski Emirati imaju? Posjeduju naftu i plin – energiju, gorivo i dušu moderne civilizacije. Šta imaju i posjeduju druge muslimanske zemlje – prirodne ljepote i klimu. Egipat i Turska se rasprostiru na dva kontinenta – iz Turske se ulazi u Evropu iz Azije i iz Europe u Aziju, odvajkada se preko Sinaja iz Azije putovalo u Afriku i Egipat i obratno. Najznačajniji morski prolazi svijeta ili okeanska usta čovječanstva Bosfor, Dardaneli, Suez, Hormuz, Bab el-Mandeb i Malaka su u muslimanskim zemljama, a i Gibraltar i Otrant su jednom stranom vezani za muslimanske zemlje. To su geostrateške žile-kucavice svijeta.

Kako su davno izmiješane nebeske i zemaljske karte, kako iza velikih riječi i zaklinjanja u načela demokratije i vladavine prava i pravne države najčešće u grmu čuće konkretni interesi, i kako velike sile, kako je tvrdio Dizraeli, ne mogu dozvoliti sebi luksuz da imaju vječne prijatelje nego samo vječne interese, jasna je činjenica da SAD i Zapad neće muslimanske zemlje prepustiti same sebi dok imaju naftu, plin, prirodne resurse i geostrateški položaj. Zašto da okrenu glavu od Libije kad ima takvu klimu, toliko nafte? Ili da se odreknu Afganistana koji ima najbolju i najčistiju slatkodu u svijetu.

S druge strane stereotipije i zablude o Islamu i muslimanima na Zapadu kao da su neizbrisive. Prvo su te predrasude o Islamu, s ciljem da ga se muslimani odreknu, širene preko crkvenih misija i misionara, potom kada to nije dalo ploda i rezultata išlo se preko orientalistike i tzv. objektivne pozitivne religijske kritike, a onda u rukavicama preko diplomatskih misija i kulturnih atašea. Utjecaj na muslimane u cilju slabljenja njihove vjerske svijesti, vršen je i vrši se preko političko-diplomatskih struktura, sudske, izvršne i zakonodavne vlasti, vojske, štam-

pe, političkih stranaka, filma, radija, TV, mode, reklama, pozorišnih predstava, obrazovanja, tehnologije, privrede, ekonomije i više od svega, svakodnevnim kontaktima.

Neki evropski mislioci poput Ernesta Renana će čak ustvrditi da socijalna i ekonomski zaostalost srednjovjekovnog muslimanskog društva navodno potiče od inherentnog, inferiornog karaktera islamske civilizacije koja ima korijen u inferiornosti Islama kao vjere koja je "beduinski fenomen" i kojoj su strani razum i tolerancija. Prema takvim misliocima Islam je jednako antium, antirazum, antisocijalni, antipolitički, antiustavni sistem, anticivilizacija i antiprogres. Naravno, Džemaluddin Afgani i Muhammed Abduhu su odgovorili da u osnovnim načelima Islama nema ništa što je nespojivo sa umom, razumom, civilizacijom i napretkom.

Koliko predrasude i ksenofobija prema muslimanima idu daleko, duboko, zlokobno, opako i opasno svjedoči i američki predsjednik na kraju 20. stoljeća Bill Clinton koji u svojoj knjizi "Clintonovi snimci" – jednoj vrsti memoara i sjećanja, piše da mu je Miterand kazao: "Bosna neće postojati", zatim da je britanska konzervativna vlada zagovarala "Bolno, ali neophodno je ponovno stvaranje kršćanske Evrope." I kad god se obraćao francuskom predsjedniku Miterandu i engleskom premijeru Majoru da intervenišu u Bosni i spriječe masovne zločine oni su odgovarali: "Šta da intervenišemo, tamo se radi o muslimanima i oni žele da formiraju islamsku republiku." Bez obzira što je ta tvrdnja notorna laž jer se Bošnjaci nikada nizašto nisu zagalali osim za građansku državu i ustavnu republiku, slijedi da su za Major i Miterand manji zločin genocid i etničko čišćenje od izmišljene islamske republike. To je bio alibi samo da se Bošnjaci ne zaštite.

U ovom kontekstu, na um mi pada kada su jednog velikog mislioca iz Pakistana u Londonu Englezi upitali koji su mu relevantni dokazi da je Islam Istina i od Boga objavljena religija, on je smiren i jednostavnim riječima odgovorio: "Imam mnogo dokaza a njihovo iznošenje oduzelo bi puno vremena, ali jedan mi je najdraži – pored vas na Zapadu, sa tolikom moći i mržnjom prema Islamu, i pored nas muslimana, ovakvih kakvi jesmo, nemarni i neodgovorni, Islam, uprkos i vama i nama opstoјi i svakim danom je prisutniji, a njegovi sljedbenici brojniji u svijetu."

Drugo pitanje nemuslimani su postavili, čini se, Šejh Muhammed Abduhu: "Kako možete tvrditi da je Islam objavljena Istina od Boga kada vidite i znate kakav je položaj muslimana, a kakav kršćana u svijetu?" Učeni i iskusni Šejh je odgovorio: "Dok su muslimani obitavali i participirali u svim likovima života i stvarnosti na islamski način, suštinski a ne samo formalno, oni su bili u poziciji u kojoj su sada kršćani, a kada su zanemarili Islam, oni su zamijenili poziciju sa kršćanima."

Evo kako Filip Hiti u "Historiji Arapa", na 169. stranici vidi ulogu Islama i muslimana u svjetskoj povijesti i civilizaciji, dok su se u svemu pridržavali Islama: "U umjetnosti i arhitekturi, u filozofiji i medicini, u nauci i književnosti, u upravi, najraniji Arapi nisu imali ništa u čemu su mogli podučavati (druge), a svašta su mogli da nauče. A pokazali su da imaju itekako pohlepne apetite. Sa stalno izoštrenim osjećajem radoznalosti i sa skrivenim mogućnostima koje ranije (do primanja Islama) nikada nisu bile u njima podsticane, ovi muslimanski Arapi, u saradnji sa svojim pokorenim narodima, uz njihovu pomoć, počeli su asimilirati, prilagođavati i reproducirati njihovo duhovno i estetsko naslijeđe. U Ktesifonu, Efusu (Urfi), Nisibisu, Damasku, Jerusalimu i Aleksandriji, oni su gledali, divili se i imitirali djelo arhitekte, za-

natlje, draguljara i fabrikanta. U sve ove centre stare kulture oni su došli i vidjeli ih i osvojili. Tokom cijelog perioda halifata Sirijci, Perzijanci i Egipćani, i drugi, bilo da su muslimanski obraćenici, bilo kršćani i Židovi, bili su glavni nosioci prosvjećivanja i nauke, isto kao što su i pokoreni Grci bili u odnosu na pobjednike Rimljane. Arapsko-islamska civilizacija bila je u svojoj srži helenizirana armejska i iranska civilizacija koja se razvijala pod okriljem hilafeta, a njezino izražajno sredstvo bio je arapski jezik. U jednom drugom smislu to je bilo logičko nastavljanje semitske civilizacije plodnog polumjeseca koju su započeli razvijati Asiro-Babilonci, Feničani, Aramejci i Hebreji. U njoj je svoju kulminaciju doživjelo jedinstvo mediteranske civilizacije i zapadne Azije. Sve ovo se događalo dok Evropa skoro ništa nije znala o grčkoj misli i nauci. Jer, dok su se Er-Rešid i El-Me'mun zadubljivali u grčku i perzijsku filozofiju, njihovi savremenici na Zapadu, Karlo Veliki i njegova vlastela, prema savremenim izvorima mučili su se napisati svoja imena."

Danas je pa skoro potpuno obrnuta situacija. Tako kada se jedan muslimanski mudrac vratio sa Zapada i kada su ga muslimani upitali šta je na Zapadu zapazio, on je kazao da je video Islam bez muslimana, a u islamskom svijetu muslimane bez Islama.

PRVA VANJSKA NEMOĆ MUSLIMANSKIH NARODA

U jednom od svojih čuvenih romana "1984." George Orwell iznosi četiri parole koje u cjelini pogađaju muslimanske narode i nazovi njihove države u 20. stoljeću. Te parole glase: "Neznanje je Moć, Rat je Mir, Ropstvo je Sloboda, i Pobijedio sam sebe jer sam zavolio velikog brata."

Krenimo od neznanja, neobrazovanja i necivilizacije. Kada su Evropljani svojevremeno, oslobađajući se stega i oklopa

Crkve, napustili mnoge spekulativne i jalove dogme na koje su trošili snagu, vrijeme, prostor, resurse, pamet i ljude, oni su u protestantizmu posmatranjem, eksperimentom i logičkim formulama ušli u svijet moderne, metodički sticane i sistematski sređene znanosti. Čini se da su u 200-godišnjim križarskim ratovima, u 12. i 13. stoljeću, kršćani i muslimani napravili pogubnu razmjenu na štetu muslimana, a u korist Zapada i Evrope.

Nepobitno je da u tim ratovima Evropa od muslimana, koji su u svim sferama, na svim razinama i planovima života bili muslimani a ne samo verbalno, formalno i izvana obredoslovno, preuzeila i dalje razvijala eksperiment, posmatranje i istraživanja iz čega se razvio empirizam u Engleskoj i Prva industrijska revolucija u svijetu, kao posljedica eksperimenata, posmatračkog i istraživačkog duha. Logičke formule u matematici, fizici, astronomiji Evropa preuzima i dalje metodički stiče i sistematski razvija preuzimanjem trigonometrije, algebre i analitičke geometrije od muslimana iz Španije, Sicilije i južne Italije. Nepobitna je istina da je Evropa od svijeta Islama i muslimana preuzeila broj nulu, decimalne brojeve, razlomke, trigonometriju, upotrebu arapskih brojeva, medicinska ostvarenja, upotrebu kompasa koji će Evropi poslužiti za otkriće Amerike i puta za Indiju, kompletne inovacije i postignuća u irrigacionom sistemu, poljoprivredi i poljoprivrednoj politici (zemlja pripada onima koji je obrađuju), tekstilnoj industriji, astronomiji u preuzimanju astrolaba i dolaženju do teleskopa, u muzici preuzimanjem nota i kompletnoj tekstilnoj i ručno prerađivačkoj industriji. Ignoriše se i prešćuće transmisiona uloga Islama i muslimana u prevođenju i očuvanju mnogih grčkih, perzijskih i djela na sanskritu iz filozofije, matematike, astronomije, medicine, botanike, algebre, književnosti, političke filozofije, filozofije prava, povijesti, geografije, hemije i farmakologije, koja su posredstvom i prevođenjem muslimana došla u Evropu i postala opća ljudska vrijednost i baština. Ne samo

to, Evropa i Zapad su od muslimana preuzeli kompletну metodički sticanu i sistemski sređenu znanost i sve djelatnosti kojima se postiže ta znanost, a to su zakon iz 10. stoljeća da se uz sakralne objekte mora graditi i škola. Muslimani su prvi u Evropi uveli obvezno školovanje za svu djecu, mušku i žensku, sagradili mnoge srednje škole, prvi su sagradili akademije, fakultete, univerzitete u Cordobi, Sevilli, Valensijsi, Malagi, Toledo.

Zauzvrat, u križarskim ratovima, Evropa je svijetu Islama i muslimanima ponudila potoke krvi, a na planu znanosti, preuzevši od muslimana i posmatranje, eksperiment, znanstveni eros i logičke formule, njima je ostavila teologiju, teozofiju, jalone, pogubne i sofističke rasprave pune spekulacija, sitničavosti, doskočica, vrčenja ukrug i logoreje ili bolesti od suvišnog, bolesnog i nepotrebnog govora: "Naš duh se uspavao i okrenuo ka misticima, a negdje i praznovjerju. Kako to objasniti, uprkos posmatračkom duhu Kur'ana i njegovoj okrenutosti prirodi i vanjskom svijetu", mudro se pita početkom 1995. godine, prilikom primanja Fejsalove nagrade, predsjednik BiH Alija Izetbegović.

Na osnovu prezentiranih činjenica, bez obzira na posmatrački duh Kur'ana i njegovu okrenutost prema prirodi i vanjskom svijetu, muslimani su od 13. stoljeća preuzimali podmetnuti križarski duh te se okretali spekulaciji – umjesto realnosti, metafizici – umjesto fizici, astrologiji – umjesto astronomije, hikajama i bajkama – umjesto povijesti, alhemiji – umjesto hemiji, politikantstvu – umjesto politici, šarlatanima i lažnim čudotvorcima – umjesto pravim znanstvenicima teoretičarima, planetarnim – umjesto konkretnim činjenicama i lažno unutrašnjem – umjesto vanjskom svijetu.

U abecedi života, činjenice prvog reda su: rezultat, pet osjetila i razum jeste znanost, rezultat organizirane i na nivou društva, zajednice i države uzajamno povezane znanosti jeste civilizacija ili ostvarena, otjelotvorena materijalizovana znanost. Civilizacija i njeni derivati poput tehnike, tehnologije, mikroprocesora, mikroračunara, kompjutera, satelita, elektronike, svih saobraćajnih i prevoznih sredstava, ratne tehnike i naoružanja daju ljudima, neovisno od religijske, rasne, nacionalne ili teritorijalne pripadnosti, moć i uticaj na tokove i zbivanja.

Zbog inferiornosti i neučestvovanja u fundamentalnim tokovima moderne znanosti na organiziran način, muslimani ne učestvuju u modernim, satelitskim i elektronskim medijima i informativnim sistemima savremenih civilizacija, izuzev na razini konzumenata koji su više nego ikada utemeljeni na znanosti. Mada je jedna od šest tema Haldunove Mukadime znanost, organizacija znanosti i kako je postići, nepobitna je istina da svijet Islama i muslimanski narodi u 20. stoljeću na organiziran i uzajamno povezan način ni na nivou svojih država, a kamo li kao ummet Islama, ne učestvuju u bitnim likovima moderne znanosti, fizike, matematike, hemije, biologije, elektrotehnike. 55 muslimanskih zemalja, osim Pakistana i Irana, nemaju niti jedan institut za nuklearnu fiziku.

S pravom mudri ljudi kažu: "Znanost bez religije je bez cilja i slijepa i uništit će svoje rezultate olicene u civilizacijskim likovima, ali je i religija u konkretnom životu, bar što se ljudi tiče, bez znanosti sakata i kratka." Odustajanjem od organizirane nauke muslimanski narodi zapadaju u moćnu nemoć, gube civilizaciju ili se svode samo na njene žrtve, konzumente, objekte, parazite, a nigdje nisu njeni aktivni nosioci, subjekti, inovatori i kreatori. Zato što nemaju organizovanu i na razini islamskog svijeta uzajamno povezanu metodički sticanu i sistematski sređenu znanost, muslimanske zemlje i narodi (Tunis, Egipat, Libija, Palestina, Liban,

Bahrein, Kuvajt, Irak, Afganistan, Tadžikistan, Jemen, Somalija, Mali, Sirija, Alžir, muslimani u Bosni, Čečeniji, Ingušetiji, na Filipinima, Cejlонu, Indiji, Kašmiru), u ovakvom surovom, nemilosrdnom svijetu, su istinski sakati i biološki ugroženi, moćno nemoćni, i nijemi posmatrači u iščekivanju surove sudbine. To ne dovodi u pitanje činjenicu da se mnogi muslimani na svim kontinentima i u svakoj zemlji pojedinačno ili u manjim grupama, nesistematski, neorganizirano i uzajamno nepovezano bave znanosću, ali ne fundamentalnim i strateškim disciplinama.

ZABORAV VREMENA I PROSTORA KOD MUSLIMANA

Kada su prvi čovjek Adem, a.s., i njegova žena h. Havva, nakon izgona iz Dženneta, zakoračili u stvoreni svijet – Dunjaluk, oni su zakoračili u povijest. Tako su vrijeme i prostor jedina dva čovjekova zora, dva okvira i dvije tačke između kojih i unutar kojih čovjek kao slobodno, umom, razumom, osjetilima, svješću, savješću i pameću obdareno biće ostavlja svoje tragove i otiske u vremenu i prostoru. Kur'an kao neopoziv izvor Islama i života organiziranog prema Njemu više od bilo koje druge knjige upućuje muslimane i sve ljude na prostor kao sabiralište i obitavalište živih i mrtvih: "Zar Mi nismo učinili Zemlju sabiralištem živih i mrtvih?" (El-Murselat, 25. i 26.) Dakle, u Islamu nema pustog, praznog, besmislenog, samoopstojećeg i samosvrhovitog prostora. U prostoru čovjek-musliman ima dvije nepogrješive orientacije: unutrašnju – Kelimei-Šehadet i vanjsku – Kabu, Kiblu ili Bejtullah. Kako je vanjski kompas za fizičko-biološka tijela Kaba ili Kibla, tako je unutrašnji kompas, vodič, putokaz i usmjerivač za ljudska srca i duše Kelimei-Šehadet.

Nepostojanje organizirane i uzajamno povezane znanosti koja se stiče na metodički i sistemski način u islamskom svijetu među muslimanskim narodima, neumitno proizvodi sljedeću posljedicu: "Naši gradovi su prljavi. Kako je to moguće u svijetu u kojem su čistoća i čišćenje sastavni dio vjere i organski neodvojivi od molitve?", pita se predsjednik BiH Alija Izetbegović u drugom pitanju islamskom svijetu. Može se nadodati da je Po-slanič Muhammed, a.s., kazao da je Allah, dž.š., svu Zemlju za muslimane učinio haremom i mjestom sedžde.

Kako onda muslimani mogu prljati mjesto i prostor sedžde? Odgovor na ovo pitanje je i lahek i težak. Ovisno od ugla iz kojeg se posmatra. Nepobitna je istina, islamski svijet i muslimanski narodi 20. stoljeća imaju kulturu, a nemaju civilizaciju higijene. Nekada su komplementarno baštinali i jedno i drugo. Kultura higijene u Islamu se začinje u čistoći duše kroz tevbu – pokajanje Bogu i istigfar – traženje oprosta od Njega, a nastavlja se preko čistoće tijela, odjeće, obuće, kuće, stana, avlige, mesdžida, džamije i dućana. Čistoća gradova i država nije uvjetovana čistoćom duše već brojem cisterni i šlaufa u jednoj zemlji, koji su rezultat i mjera znanosti i civilizacije u toj zemlji. Tako muslimanski narodi 20. stoljeća vjerovatno imaju čista tijela, odjeću i stanove, ali i prljave hotele, trgove, gradove i ulice u svijetu. Prvo ovisi od njihove individualne vjerske svijesti, a drugo od organizirane znanosti koja dariva civilizaciju visokog nivoa i materijalnog izobilja.

Elementarna je činjenica da ni jedan pojedinac, kao i narod u svijetu, ne može imati komplementarnu svijest o prostoru bez religije, obreda, nauke i civilizacije istovremeno. Muslimanski narodi imaju mikro, a Zapad makro svijest o prostoru. Na Zapadu su svi gradovi i ulice čiste, ali su i psi i mačke i majmuni u stanovima. Kod muslimana su avlige i kuće čiste, ali su ulice i gradovi prljavi. Pošto Muhammed, a.s., kaže: "Iz Nefseke

Summe-Nas – Iz sebe ka ljudima kreni ili prvo uređuj i sređuj sebe pa druge ljude", možemo komotno konstatirati da svijest muslimana današnjice o prostoru ne može izdržati ni jedan propis Islama ni standard znanosti i civilizacije. Zašto? Zato što na temelju Imana i po propisima Islama muslimani nikada ne mogu biti prvenstveno paraziti, konzumenti, objekti ili žrtve civilizacije nego i ljudi invencije, kreacije, inovatorstva i njeni subjekti. Onako kako jedan Jevrej sa velikom vizijom uvodi svoga sina u carstvo i znanost matematike. Naime, on svoga sina tjerai obučava da sve matematičke zadatke, operacije, i pored kompjutera i svih tehničkih pomagala, rješava i ručno i na klasični način. Kada ga sin pita: "Oče, zašto me tjeraiš da zadatke rješavam ručno, pored savremenih računara", otac mu kratko odgovara: "Ja tebe ne obučavam da se samo znaš sa računarima služiti, nego da sutra možeš usavršenije i bolje proizvoditi".

To je temeljna ili fundamentalna znanost od koje je muslimanski kolektivni um negdje od 18. stoljeća odustao. To se mora znati i priznati jer ta činjenica ima za posljedicu vanjsku nemoć muslimana, a ta nemoć vodi neslozi, nejedinstvu, samooptuživanju i samourotama među njima.

Druga dimenzija, okvir ili svjedok svega Božijeg stvaranja jeste vrijeme. Vrijeme kao očitovanje kretanja nebeskih tijela je mjera i registracija svega i svačijeg pojavljivanja, kretanja, stvaranja, promjene i spuštanja u prostor. Kur'an kao svoju Objavu, Istину, Uputu, Pravi put, Opomenu, Putokaz, Milost, Blagodat, Radost, Dobrotu, Savjet, Lijek, Svetlo, Pouku, Poruku i Knjigu vjere, istine, etike, estetike, ahireta – eshatologije i svrhovitoosti – teleologije ljudima, Allah je s vremena na vrijeme objavljivao: "Od vremena do vremena Mi objavljujemo Kur'an tebi Muhammed." (Ed-Dehr, 23.) Svi obredi u Islamu salat, zekat, hadždž, sadekatu-l-fitr i savm-post vezani su za kretanje Sunca ili Mjeseca. Tako Kur'an kroz obrede u tačno određeno, jasno, precizno i sigurno vrijeme spaja i čini komplementarnim svemirski red – kosmos, red prirode – determinizam i red u ljudskom svijetu zvani Islam. To je tako bilo, jeste i ostatak će do

kraja svijeta, u sadašnjosti koja se dogodila, sadašnjosti koja se događa i u sadašnjosti koja će se dogoditi: "Prema Allahovom Zakonu koji od vazda važi, a ti nećeš vidjeti da se Allahov Zakon promijeni!" (El-Feth, 23.) To podjednako važi za vrijeme sve-mirskih putanja i vrijeme svih obreda, pogotovo prvog salata.

Dakle, što se tiče Kur'ana i na njemu zasnovanog Islama, u smislu vremena sve je jasno, precizno, izvjesno, određeno, isprogramirano, uređeno i predviđeno. Koliko je vrijeme mjera i svjedok sve stvarnosti svjedoči činjenica da 76. kur'anska sura nosi naziv Vrijeme – Ed-Dehr i da se Allah u Kur'anu kune vremenom: "Tako mi vremena svaki čovjek je na gubitku i doista gubi, samo ne oni koji vjeruju i dobra djela čine, koji jedni drugima Istinu preporučuju i koji jedni drugima preporučuju strpljenje." (El-Asr, 1-3).

Ustvari, vanjski svijet se na ispravan i pouzdan način dokumentuje naukom, tehnikom, tehnologijom, civilizacijom, zakonom, arhitekturom, građevinarstvom i politikom, a unutrašnji vjermom, etikom, savješću, kulturom i slobodom. Znano je i osvedočeno da se ljudi u prostoru mogu samo širiti vertikalno naukom i civilizacijom i horizontalno silom i ratom. Odvojena od nauke, religija vodi u fanatizam, fatalizam, magiju, fikciju i fascinaciju a kada nauka, kao pozitivizam, scijentizam i marksizam ima ambiciju da umjesto religije, vjerozakona i etike propisuje, umjesto da opisuje i istražuje život, ona prestaje biti nauka i postaje kruta, surova i mrtva ideologija, doktrina, pamflet, dogma i religija bez obreda i vjere u Boga. Islam uči da bez vjere, etike, vjerozakona i kulture nema Onog, a bez nauke, civilizacije, tehnike, tehnologije, zakona i politike, sve u slobodi, nema Ovog svijeta. Islam je sinteza i ravnoteža Oba svijeta i kako kaže Muhammed Ikbal: "Da i Ovom i Onom svijetu!"

A što se tiče muslimana u 20. stoljeću njihova je svijest o vremenu na nižoj razini nego u 10. stoljeću. "Naš svijet je netaćan kao da nema kalendara i sata. Kako se to moglo dogoditi u svijetu čija je molitva vezana za vrijeme i gdje je sve izraženo u satima i minutama?", pita se u prvom pitanju od četiri pitanja

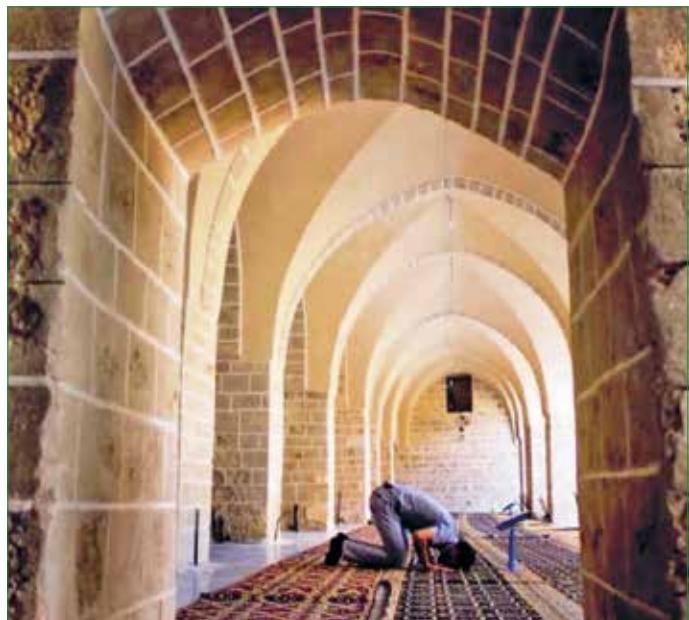
islamskom svijetu Predsjednik BiH Alija Izetbegović 21. januara 1995. godine u Kairu, prilikom primanja Fejsalove nagrade.

Veoma jednostavno i veoma lahko je to objasniti. Znanstveno–civilizacijski sat u svijetu Islama među muslimanima uglavnom je prestao kucati ili nenadoknadio kasni kod konzervativaca ili neoprostivo brza kod onih koji nude maštu umjesto vizije, još od 13. stoljeća kada su muslimani od križara preuzeli teologiju, spekulaciju, apstrakciju, a njima zauzvrat izručili svoja najjača ovovsvjetska oružja – posmatranje i eksperiment pomoću osjetila i logičke formule, te sudove pomoću razuma. Kozmopolitski državno–politički sat u svijetu Islama među muslimanima je uglavnom prestao kucati ili kuca naopako, ubrzano ili usporeno u pravcu arapskog, turskog, kurdske, perzijskog, berberskog, albanskog, maurskog, tuareškog nacionalizma, šovinizma i separatizma, opakih bolesti Evrope 19. stoljeća, i to od 30. oktobra 1918. godine kada je Osmanska carevina, kao najveći i najmoćniji državnopravni politički okvir, sabirališe i čuvalište muslimana, izgubila Prvi svjetski rat i propala.

Osmanskoj carevini, kao vanjskoj formi, kao vanjskom okviru i posudi očuvanja, držanja, nerasipanja, neubijanja i neuništavanja svijeta Islama i muslimana, muslimani svijeta nisu nikada pronašli, adekvatnu vremenu i prilikama, primjerenu zamjenu. Zato muslimani svijeta na razini znanosti i civilizacije u bitnim tokovima i likovima života ne učestvuju od 13. stoljeća, a u tokovima državno–političkog lika na svjetskoj razini od 1918. godine. Usljed toga muslimani svijeta žive kategoriju vremena na razini biologije, mehanike, obredoslovja, ali ne na razini civilizacije, znanosti, politike i države. Naravno, krajnje je tugaljivo, žalosno i smiješno kada jedan naivni zanesenjak fanatično, sa Grundingovim tranzistorom na uhu, Silverovim žiletom na licu, njemačkim zamrzivačem u šatoru, američkim rashladnim uređajem, na kineskoj ili italijanskoj sedžadi, bez igdje ijedne stvari ili predmeta proizvedenog u muslimanskoj zemlji, zagovara islamski red, poredak, sistem, politiku, društvo i državu.

Čini se, daj Bože da se varam, da neki krajnje iskreni i dobronamjerni muslimani kad izgovore i kažu riječi islamski red, poredak, sistem, islamska politika i islamska država misle i vjeruju da su tim riječima rješili sva pitanja i sve probleme svijeta. Poznati teoretičari i mislioci koji su razgovarali sa takvim ljudima su zapazili da muslimanski revolucionari samo znaju da trebaju srušiti i ukloniti postojeću vlast, a da im skoro svima nedostaje politička vizija, platforma, program što i s kim raditi kada dođu na vlast. Znači, nedostaje im politička praksa i operativna sposobnost.

Bez obzira na sve što se događalo u okviru "Arapskog proljeća" u Tunisu, Egiptu, Libiji, Jemenu, Bahrejnu, Saudijskoj Arabiji, Jordanu, Siriji, Alžиру, ukoliko u tim zemljama ne bude bilo Weberove birokratije, uslijediće samo personalna smjena ljudi, a vlast će ostati ista ali će u narodu nastati novo i još veće razočarenje. Ukoliko se u tim zemljama ne uspostavi vladavina prava, pravna država, ustavna demokratija, zakonitost, javnost, objektivnost, transparentnost, nadzor, kontrola, ovjera i provjera rada vlasti, oni koji su preuzeли vlast brzo će zaboraviti ideale za koje su se borili i narod kojeg zastupaju. Ukoliko ljudi u upravi, sudstvu, administraciji, diplomaciji, državnim službama i organima, u privredi, ekonomiji, carinama, poreskim službama, ne bude krasila stručnost, egzaktnost, eksplisitnost, brzina, tačnost, pouzdanost, predanost, vjerodostojnost, nedvosmislenost, poznavanje akata, poslova, građanska posvećenost u radu, kontinuitet, brižljivost i opreznost, službena i poslovna tajna u čuvanju dokumenta i službenih akata, jedinstvenost i jednoobraznost aka-

ta, nediskrecija i nearbitraža, predvidljivost u proceduri i načinu rada, nerasipništvo u vremenu, prostoru i resursima i ušteda na ličnim i materijalnim rashodima u poslovanju, to "Arapsko proljeće" će okončati lijepim željama i tužnim sjećanjima.

Ovdje je bitno objasniti tri sintagme: građanska posvećenost, građanska vrlina i građanska dispozicija. Unutar političke filozofije građanska posvećenost se odnosi na svjesnu, savjesnu, slobodnu, namjerno i ciljano odabranu volju, određenje i opredjeljenje građana za osnovne principe, načela, norme i vrijednosti ustavne demokratije i vladavine prava, pravne države i ustavnog reda i poretku.

U teoriji se pod građanskom vrlinom podrazumjeva potpuno svjesno, savjesno, slobodno, namjerno i voljno opredjeljenje i izbor građana da opće dobro, cilj, interes, ideale, vrijednosti i projekte zajednice stave ispred svih ličnih, bračnih, porodičnih, grupnih i partikularnih interesa i potreba. Kod muslimana od hajrata, vakufa, moba, imareta i dočeka musafira nikada nije nedostajalo građanske vrline i svijesti da se čine hajrati i pomazu ljudi, ali Ahilova peta i rak rana svih muslimanskih naroda jeste nedostatak i nesvijest o građanskoj posvećenosti, tj. o političkoj zrelosti da se bude potpuno privrženo i lojalno vladavini prava, pravnoj državi, ustavnoj demokratiji ili konstituanti. Rijedak je musliman koji drugom muslimanu, u okviru političke kulture, političke filozofije i filozofije prava, skreće pažnju na javni red, mir, sistem, poredak, ustavno-pravni poredak, vladavinu zakona, na patriotizam, domoljublje, prave, zdrave i korisne navike i na održanje čistoće prirodne okoline. Taj jaz između građanske vrline koja je kod muslimana jaka i živa i građanske posvećenosti koja je u svijesti muslimana slaba, svakakva i nikakva može se premostiti građanskom dispozicijom.

Šta je građanska dispozicija? U političkoj teoriji, pod građanskim dispozicijom u komplementarnom smislu podrazumjevaju se sve tendencije u ponašanju, odnosima i postupanju koje ističu i neprestano zastupaju i promiču vrline javnog i privatnog karaktera kao što je moralni stav, sud, iskaz, moralna odgovornost, samodisciplina i briga za opće dobro, a u političkom smislu podržavanje osnovnih demokratskih vrijednosti i principa ali i pomaganje za zdravo funkcionisanje demokratskog političkog sistema. (Nastavlja se...)

Mustafa SPAHIĆ

POSLANIK ISLAMA MUHAMMED, A.S.

Izbor Poslanikovih hadisa o porodici

O mladići! Tko je od vas kadar za bračni život, neka se oženi; time će najbolje sačuvati svoj pogled i svoju spolnu čestitost, a tko, pak, nije u mogućnosti da se oženi, neka posti, jer post će mu ukrotiti strast.

(Buharija i Muslim)

Stupajte u brak da biste se množili, jer će se ja na Sudnjem danu sa vama kao svojim sljedbenicima ponositi...

(Bejhekija)

Četvero spada u običaje (sunet) Allahovih vjerovjesnika:

- stid,
- upotreba misvaka,
- upotreba mirisa i
- ženidba.

(Ahmed i Tirmizija)

Allah džellešanuhu se obavezao pomoći ovoj trojici:

- borcu na Allahovu putu,
- onome tko je dužan i želi dug vratiti i
- onome koji se ženi u želji da sačuva spolnu čednost.

(Tirmizija, Neseija i Hakim)

Najbolje bogatstvo je:

- jezik koji Allahu zikr čini,
- srce koje Mu zahvaljuje i
- žena koja pomaže mužu da sačuva svoju vjeru u Allaha džellešanuhu.

(Tirmizija i Ibn Madže)

Kome bude dano ovo četvero, dano mu je dobro i ovog i onog svijeta:

- srce, koje je zahvalno Allahu džellešanuhu,
- jezik, koji Allahu džellešanuhu zikr čini,
- tijelo, koje je strpljivo na iskušenjima i
- supruga, koja neće iznevjeriti svoga muža, već čuva svoju čast i njegovu imovinu.

(Taberija)

Ovaj svijet jest uživanje, a najbolji njegov užitak je čestita žena.

(Muslim)

Čitav ovaj svijet je prolazna opskrba, a od te sve opskrbe najbolja je dobra i čestita žena.

(Muslim i Neseija)

Veliku sreću za čovjeka predstavljaju ove četiri blagodati:

- čestita i poštena žena,
- poslušna djeca,
- iskreni prijatelji i
- zarađivanje opskrbe u mjestu boravka.

(Dejlemi)

Kome bude podareno ovih pet blagodati, nema opravdanja za neizvršavanje onosvjetskih djela:

- dobra i poštena žena,
- dobra i poslušna djeca,
- lijepo ophodenje sa svjetom,
- življenje i sticanje nafake u svome mjestu i
- ljubav prema porodici Allahova Poslanika.

(Zejd b. Erkam)

U jednom nešto dužem hadisu Allahov Poslanik je, između ostalog, rekao i ovo:

"Boga mi, što se mene tiče, ja se Allaha najviše bojam i najviše Mu ibadet činim, ali ja i postim, i jedem, i klanjam i ženim se. Stoga, tko izbjegava moj sunet, taj meni i ne pripada."

(Buharija i Muslim)

Vjernik se, poslije istinskog robovanja Allahu džellešanuhu, može najbolje okoristiti dobrom i poštenom suprugom, jer:

- kada od nje nešto zatraži da uradi, posluša ga,
- kada je pogleda, razveseli ga,
- kada je nešto zamoli, udovolji mu želji i
- kada je odsutan od kuće, ona čuva svoju čast i njegovu imovinu.

(Ibn Madže)

Troje pričinjavaju sreću čovjeku, a drugo troje nesreću; sreću čine:

- dobra djela i čestita supruga,

– ugodan stan i
– udobno prijevozno sredstvo.
A nesreću predstavljaju:
– loša supruga,
– loš stan i
– loše prijevozno sredstvo.

(Ahmed)

Troje predstavljaju pravu sreću: dobra supruga, koja te razveseli kada je pogledaš, a kada od nje odsustvuješ, siguran si da će čuvati svoju čast i twoju imovinu; jahača životinja, brza i dobroćudna, koja te hitro odnese do tvoga društva; i kuća koja je prostrana, sa mnogo odaja. A troje, opet, predstavljaju pravu nesreću: supruga koja te oneraspoloži kada je pogledaš, koja te ne skida sa jezika, a kada si od kuće odsutan, nisi siguran da te neće prevariti u pogledu svoje časti i twoje imovine; jahača životinja, lijena i loše naravi koja, ako je udariš da bi je požurio, umori te, a ako to ipak ne učiniš, neće te lahko donijeti do tvoga društva; a kuća koja je tijesna, sa malo prostorija.

(Hakim)

Kome Allah džellešanuhu podari dobru i čestitu suprugu, zaista mu je pomogao da sačuva pola svoje vjere, pa neka se sam pobrine, moleći Allaha, za drugu polovinu.

(Taberanija i Hakim)

Sinove svoje ženite, a kćeri udajite; kćerima nakite u zlatu i srebru dajte, lijepo ih obucite i lijepe im darove odredite, kako bi bile što više voljene.

(Hakim)

Ženite se, jer vam žene doista donose blagoslov u kuće.
(Bezar)

Tražite nafaku stupanjem u brak.
(Dejlemija)

Ibn Mes'ud kaže: "Kad bih znao da mi je od života preostalo još samo deset dana i da će desetoga dana zasigurno umrijeti, a bio kadar za bračni život, ja bih se zaista oženio strahujući da ne podlegnem iskušenju".

IZBOR BRAČNOG DRUGA

Ženu udaju ove četiri stvari: njezin imetak, porijeklo, ljepota i vjera; ti uzmi onu s vjerom, Bog ti dobro dao!

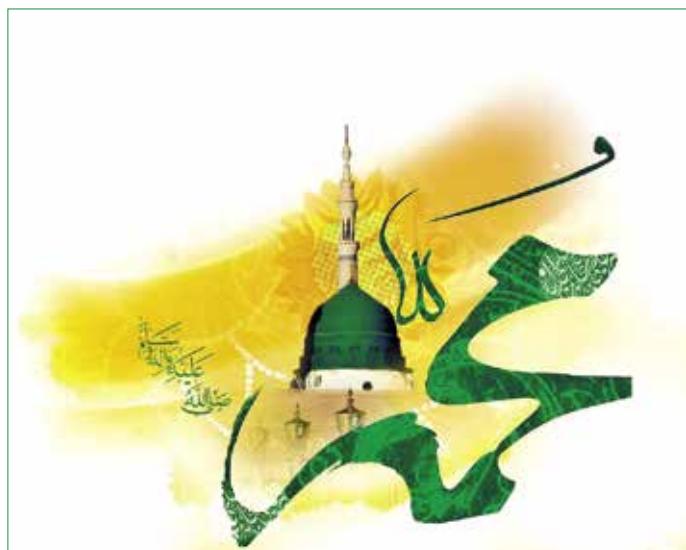
(Buharija i Muslim)

Čuvajte se lijepa žene koja je lošeg porijekla i odgoja.
(Darukutnija)

Tko se oženi ženom zbog njezina bogatstva, Allah će mu time samo povećati siromaštvo; tko se oženi ženom zbog njezina porijekla, Allah će mu povećati poniženje; a ko se, pak, oženi da bi sačuvalo svoj pogled i spolni život od grijeha i obilazio svoju rodbinu, Allah će mu blagosloviti tu ženu a i njoj će blagosloviti njega.

(Ibn Hibani)

Najbolja je ona žena koja te razveseli kad je pogledaš, posluša te kad joj nešto zapovijediš, ispuni ti zakletvu ako se na

nju zakuneš, i čuva svoju čast i twoju imovinu kad si odsutan od kuće.

(Neseija)

Tko svoju kćerku uda za nemoralna grijesnika, prekinuo je njezine rodbinske veze.

(Ša'bija)

Učinite sve da se oženi onaj sa čijom vjerom i moralom ste zadovoljni, jer u protivnom, nastaje smutnja i poremetiće se red na Zemlji. (Na upit prisutnih: "A što ako taj bude siromašan?", Poslanik je ponovio tri puta gornje riječi).

(Tirmizija)

Udaj svoju kćerku za onoga koji je pokoran Allahu, jer ako je zavoli, podariće joj od svoje plemenitosti, a ako je, pak, ne zavoli, neće joj zasigurno učiniti nepravdu.

(Hasan b. Ali)

POŽELJNO JE POGLEDATI ZARUČNICU

Kad neko od vas hoće da zaprosi neku ženu, ako može da kod nje vidi ono što ga privlači da se njome oženi, neka vidi.

(Hakim i Ebu Davud)

Poslanik je običavao poslati neku od žena da se upozna s eventualnim manama i nedostacima žene koja se udaje; govorio je:

– Idi i pogledaj, jer bolje je da među vama traju ljubav i zajednički život.

(Neseija i Tirmizija)

Ne udavajte svoje kćerke za ružne ljudi, jer i njih privlači kod njih ono što njih privlači kod njih.

(Omer, r.a.)

ZABRANA OSAMLJIVANJA SA ZARUČNICOM I TUĐOM ŽENOM UOPĆE

Tko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka se nipošto ne osamljuje sa tuđom ženom sa kojom nema niko od njezine najbliže rodbine, jer ako se sa njom osami, treći sa njima je šeitan.

(Ahmed)

Neka se niko od vas ne osamljuje sa ženskom, osim ako mu je najbliža rodica (mahrem).

(Buharija i Muslim)

Čuvajte se razgovora na osami i odvajanja na samo s tuđim ženama, jer kad se čovjek osami sa ženom kojoj nije bliži rod, uvijek je poželi i pomisli na ono što je zabranjeno.

(Hakim)

Čuvajte se osamljivanja s tuđim ženama! (Na upit jednog od prisutnih: "A šta ako je riječ o prijatelju, iz prijateljskih pobuda?", Allahov poslanik je odgovorio:

– Prijateljstvo u ovom slučaju je kao smrt.

(Ahmed)

DAVANJE PRISTANKA ZA UDAJU

Od žene koja je ranije udavana potrebno je njezino mišljenje pri novom braku, a od djevojke se traži njezin pristanak, koji se može iskazati i šutnjom.

(Grupa muhaddisa)

Pristanak za udaju žene koja je ranije udavana je preči od pristanka njezina staratelja, a i od djevojke se traži pristanak, koji može biti iskazan i njezinom šutnjom.

(Muhaddisi "Sunena")

Buharija i Ebu Davud su zabilježili slučaj kada je Hansa b. Hidam, Ensarijka, došla Poslaniku i požalila se na oca koji ju je udao bez njezina pristanka, a ona je ranije bila udavana, pa je Poslanik taj brak poništio.

A Ebu Davud i Ahmed bilježe, opet, slučaj kada je jedna djevojka došla i požalila se Vjerovjesniku da ju je otac udao mimo njezine volje, pa je Vjerovjesnik prepustio njoj na volju, tj. da posluša oca ili da odbije udaju.

Ibn Madže je zabilježio ovaj hadis: Došla neka djevojka Allahovom Poslaniku i potužila se da ju je otac udao za svoga bratića samo da bi mu podigao ugled među svijetom. Poslanik je tada njoj prepustio na volju, da posluša oca ili da odbije taj brak, na što je ona rekla: "Ja sam poslušala i prihvatile ono što je moj otac učinio, međutim ovim sam samo htjela to da ostale žene znaju da očevi nisu u pravu kada ovako postupaju."

PODESNOŠT BUDUĆIH SUPRUŽNIKA

Kada vam dođe neko sa čijim imanom i vladanjem ste zadovoljni, učinite sve što možete za njegovu ženidbu. Ukoliko to ne učinite, može nastati smutnja i veliki nered. (Na upit: "A šta ako dotični bude siromašan i niskog porijekla?", Poslanik je kao odgovor ponovio gornje riječi tri puta.)

(Tirmizija)

Ibn Hazm kaže: "Svaki musliman, osim onoga koji čini blud, ima pravo braka sa svakom muslimankom, osim one koja čini blud".

Ebu Bekr i Omer, r.a., su bili zaprosili Fatimu, kćerku Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve selleme, pa im je rekao da je ona još mlada, a zatim je to učinio i Alija, r.a. i on je vjenčao za njega.

(Neseija)

PROSIDBA NA PROSIDBU

Vjernik je vjerniku brat i nije mu dozvoljeno:

- da mu se nameće u kupoprodaji i
- da zaprosi ženu koju je zaprosio njegov brat u vjeri sve dok ovaj ne odustane od nje.

(Ahmed i Muslim)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, je zabranio:

- da čovjek zaprosi ženu koju je prije njega zaprosio njegov brat u vjeri (sve dok se ovaj ne prođe),
- da se svom bratu nameće u kupoprodaji i
- da žena traži razvod braka svoje sestre po vjeri kako bi ona na taj način mogla stupiti u brak s dotičnim čovjekom.

Nije dozvoljeno da žena svoju udaju za nekoga uslovljava njegovim razvodom sa ženom sa kojom živi u braku...

(Buharija)

ODUSTAJANJE OD VJERIDBE

Tri su znaka po kojima se raspoznaje licemjer:

- kad govori – laže,
- kad obeća – ne ispunii i
- kad mu se nešto povjeri – iznevjeri.

(Buharija i Muslim)

UGOVORENI DAR (MEHR) PRI SKLAPANJU BRAKA

Najbolji je onaj mehr koji je najlakši.

(Ukbe od Omera)

Najblagosloveniji je onaj brak koji je najlakši.

(Aiša, r.a.)

Ahmed, Ibn Madže i Tirmizija prenose slučaj da se jedna žena od Benu Fezare vjenčala uz vjenčani dar koji je iznosio dvije sandale. Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, je upitao:

- Jesi li zadovoljna sa tim vjenčanim darom, koji iznosi samo dvije sandale?
- Zadovoljna sam – odgovorila je ona, i on je to odobrio.
- Jedanput je jedna žena došla Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve selleme, i rekla:
- Allahov Poslaniče, ja sebe poklanjam tebi.

(Poslanik je šutio, a ona je još dugo stajala.) Tada ustade je dan od prisutnih i reče:

- Allahov Poslanič, vjenčaj je za mene?
- Imaš li nešto da joj daš kao vjenčani dar? – upita Poslanik.
- Imam ogrtač – reče čovjek.
- Ako njoj daš ogrtač, kako ćeš ti bez ogrtača? – upita Poslanik, i dodade:
- Razmisl o nečemu drugom.
- Nemam ništa drugo – ponovit će ovaj.
- Imaš li makar prsten od gvožđa? – priupita Poslanik.
- Nemam ni to – odgovori on.
- A znaš li napamet nešto iz Kur'ana? – na kraju upita Poslanik.
- Znam to i to poglavje – reče čovjek.
- Dobro, onda vas vjenčavam uz ono što ti znaš iz Kur'ana – reče Poslanik i vjenča ih tako.

(Buharija i Muslim)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, nije dozvolio Aliji, r.a. da uđe Fatimi, dok joj ne da vjenčani dar. Kada je hazreti Alija rekao Poslaniku da nema ništa što bi joj mogao dati na ime toga, on je upitao:

- A gdje ti je hutamijski pancir?
- I Alija, r.a. je dao svoj oklop Fatimi, kao vjenčani dar.

(Ebu Davud, Neseija i Hakim)

Najbolje su one žene čiji su mehrovi najlakši.

Znak da je jedna žena sretna je da njezina prošnja bude lahka i mehr lakak.

Nemojte skupe mehrove određivati, jer kada bi skup mehr bio neka čast na ovom svijetu ili vid pobožnosti Allahu, najpreči bi tome bio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme. A poznato je da on nije dao ni jednoj svojoj supruzi više od dvanaest ukkija (mala mijera srebra) niti je i jednoj njegovoj kćeri dano više. Pojedinci među vama podižu količinu mehra, a time se prema ženi stvara gotovo neprijateljstvo.

(Hazreti Omer, r.a.)

RUHO

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, je kao ruho svojoj kćeri Fatimi spremio haljinu od kadife sa resama, mješinu za vodu i jastuk napunjen mirisnom žukvom (vrsta trave).

OGLAŠAVANJE BRAKA I SVADBE

Najavljujte stupanje u brak; učinite to u džamijama i provešelite se uz defove.

(Ahmed i Tirmizija)

Rubejjia, kćerka Muavizova pripovijeda:

- Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme je došao i prisustvovao mojoj svadbi. Sjedio je na mojoj postelji kao što ti sada sjediš. Za to vrijeme djevojčice su udarale u defove i veličale junaštvo moga oca i dvojice amidža koji su kao šehidi poginuli na Bedru. Kada je jedna od djevojaka u svojoj pjesmi spomenula i to da je među nama Poslanik koji poznaje gajb (što je nepoznato), on je rekao: "Ostavi to, i pjevajte o onome o čemu ste malo prije pjevale!"

(Buharija, Ebu Davud i Tirmizija)

Razlika između dozvoljene svadbe pri sklapanju braka i nedozvoljene je ta što su u dozvoljenoj zastupljeni samo def i pjesma.

(Neseija i Tirmizija)

Amir b. Sa'd kaže: "Prisustvovao sam svadbi koju su pripremili Kuraza b. Ka'b i Ebu Mes'ud el-Ensari, pa kada sam video djevojke, pjevačice koju su pjevale, začudio sam se i upitao: 'Vas dvojica ste drugovi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve selleme, i učesnici slavnog Bedra, a kod vas se to dešava?', na što su mi oni odgovorili: 'Ako hoćeš, sjedi i slušaj sa nama, a ako nećeš, možeš otići. Nama je dozvoljeno da se proveselimo prilikom svadbe i veselja.'"

(Neseija i Hakim)

Zakonom regulišite i objavite stupanje u brak!

(Taberanija)

Objelodanite stupanje u brak, a vjeridbu držite u tajnosti.

(Dejlemija)

Kada budete pozvani na svadbu (veselje), odazovite se.

(Buharija, Muslim, i Ahmed)

Najgora je ona gozba na svadbi koja je pripremljena samo za site bogataše, dok je gladnoj sirotinji zabranjen pristup.

(Buharija)

Jedan dan gozbe na svadbi je sunet (obaveza), dva dana su dobro djelo, a tri dana već znak hvalisanja i želje za prestižom.

(Taberanija)

Kada te pozovu dvojica na svoje svadbe istovremeno, odazovи se onome koji ti je bliži, jer je to pravo susjedstvo, inače se odazovи onome koji te prvi pozove.

(Ebu Davud i Ahmed)

Kada se ženio Poslanikov drug Abdurahman b. Avf, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, mu je rekao:

– Priredi gozbu, zakolji makar ovcu!

Ni jednoj od svojih supruga Allahov Poslanik nije pripremio gozbu kao prilikom svadbe sa Zejnebom, kada je zaklao jednu ovcu.

(Buharija i Muslim)

Enes, r.a. pripovijeda: "Ni jednoj svoj supruzi Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, nije pripremio gozbu na svadbi kao Zejnebi. On me tada posla da pozovem svijet na veselje, na kome je bilo pripremljeno dosta hljeba i mesa, tako da su jeli dok se nisu zasitili."

Tko se ne odazove na poziv, zgriješio je Allahu i Njegovu Poslaniku.

(Buharija)

Ibn Abas, r.a. prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, zabranio da se jede ono jelo koje je pripremljeno u želji da se drugi u tome pretekne.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, bi čestitao mladencima brak, riječima: "Neka Allah blagoslov tebi nju i njoj tebe i poveže vas onim što je dobro."

(Muhaddisi u "Sunenima")

Kada je Akil b. Ebi Talib sklopio brak s jednom ženom iz Benu Džušema, prisutni su mu čestitali riječima: "Neka bude sa sloganom, ljubavlju i sinovima!", na šta je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, riječima: "Neka Allah blagoslovi vas i vaš brak!"
 (Nesejija)

POSTUPAK PRI SPOLNOM SNOŠAJU

Kada neko od vas hoće da spava sa svojom ženom neka kaže: "Moj gospodaru, odstrani od nas šejtana i od onog šta si nam podario, jer ako bude suđeno da im se iz toga rodi dijete, neće mu šeitan nikada moći naškoditi.

(Svih pet poznatih muhaddisa)

Čuvajte se golotinje, jer sa vama su oni koji vas nikada ne napuštaju, osim kada obavljate nuždu i kada se intimno sastajete sa svojim ženama; stoga, imajte stida od njih i ukažite im svoje poštovanje.

(Tirmizija)

Sve čime se musliman zabavlja je besposlica i uzaludno traćenje vremena, osim kada vježba sa lukom i strijelom (gatjanje), kada vježba jahanje na konju i kada se igra sa svojom suprugom, jer to troje mu je važno.

(Tirmizija i Ebu Davud)

Jedanput je jedan čovjek došao Allahovom poslaniku, sallallahu alejhi ve selleme, i rekao: "Allahov Poslaniče, ja imam djevojku – robinju sa kojom prilikom spolnog snošaja prekidam odnos ne želeći začeće."

– To neće moći sprječiti ono što Allah bude htio – odgovori Poslanik.

Poslije toga spomenuti čovjek je došao Poslaniku i rekao da je njegova sluškinja ostala u drugom stanju.

– Ja sam samo Allahov rob i Poslanik – odgovorio je Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme.

(Muslim i Ebu Davud)

Mi smo, priča Džabir, r.a., u vrijeme Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve selleme, pri snošaju sa našim ženama, prekidali odnos, ne želeći začeće, pa je to čuo Poslanik i nije nam zabranio.

(Buharija, Muslim i Tirmizija)

Kada neko od vas ima spolni odnos sa svojom suprugom, neka se ne udaljuje od nje sve dok i ona ne zadovolji svoje potrebe.

(Ibn Adij)

Kod Allaha na Sudnjem danu najgore mjesto će imati onaj čovjek koji objelodani ono što mu njegova žena povjeri pri intimnom odnosu kao i on njoj.

(Muslim i Ahmed)

Muhaddisi u svojim "Sunenima" kažu da je to slično kao kada šeitan susretne šejsanicu na ulici i počne sa njom spolno optiti pred očima čitavog svijeta.

SPOLNI SNOŠAJ SA TRUDNICOM I DOJILJOM

Jedan čovjek je došao i rekao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve selleme:

- Ja se sustezem od spolnog snošaja sa svojom ženom koja je noseća.
- A zašto? – priupita Poslanik
- Zato što se plašim za naše dijete – reče ovaj.
- Da je to štetno, štetilo bi i djeci Perzijanaca i Rimljana – primijeti Poslanik.

(Muslim)

Bavio sam se mišiju da vam zabranim spolni odnos sa vašim ženama koje još doje djecu; zatim sam se sjetio da Rimljani i Perzijanci to rade, pa ipak im to ne škodi djeci.

(Muslim)

BRAČNE OBAVEZE MUŽA I ŽENE

Svi ste vi pastiri i svi ćete biti pitani za svoje stado: vladar je pastir i biće pitan za svoje stado; muž je pastir u svojoj obitelji i biće pitan za svoje stado; žena je pastirica u kući svoga muža i biće pitana za svoje stado; sluga je pastir u imetku svoga gospodara i biće pitan za svoje stado, čovjek je pastir u imetku svoga oca i biće pitan za svoje stado. Prema tome, svaki od vas je pastir i odgovoran je za svoje stado.

(Buharija i Muslim)

Ženi nije dozvoljeno ni da posti (dobrovoljni post) ako joj je muž kod kuće, osim sa njegovom dozvolom.

(Četvorica poznatih muhaddisa)

Najblagoslovljenija je ona žena koju je najlakše opskrbiti.

(Ahmed)

Ženu koja odbije muža kad je pozove u postelju, pa on zanoci ljud na nju, meleki će prokljinati sve dok ne svane.

(Ahmed)

Žena koja redovito klanja pet vakata namaza, posti mjesec Ramazan, čuva svoju čast i poštenje i bude pokorna svome mužu, uči će u Džennetu.

(Bezar od Enesa)

Vi imate pravo nad vašim ženama a i vaše žene imaju pravo nad vama; vaše pravo nad suprugama je da ne dozvole da iko koga mrzite sjeda na vašu postelju, šta više da iko bez vašeg dopuštenja ulazi u kuću; a njihovo pravo nad vama je da im dobro činite, odijevajući ih i hraneći kako najbolje možete.

(Tirmizija)

Kada muž pozove suprugu iz bilo kakve svoje potrebe, neka se odazove, pa makar bila potpuno zauzeta drugim poslom.

(Tirmizija i Neseija)

Kad god žena uznemiri svoga muža na ovome svijetu, njezina hurija na onome svijetu uživkne: "Ne uznmiravaj ga, jer je on kod tebe samo privremeno, i uskoro će se nama pridružiti, a tebe ostaviti."

(Tirmizija)

Troje predstavljaju golemu nesreću:

– vladar, koji kada se čini dobro, ne pohvaljuje, a kada se pogriješi, ne prašta.
– susjed, koji kada vidi dobro – prešuti ga, a zlo – razglasiti ga,
– žena – supruga, koja ako si uz nju, uznemirava te, a ako si odsutan, nevjerna je.

(Taberanija)

Žena koja umre, a njezin muž bude zadovoljan s njom, uči će u Džennetu.

(Tirmizija)

Nije dozvoljeno ženi da podijeli, bez odobrenja muža, išta od njegove imovine.

(Bejhekija)

Ženi nije dozvoljeno da putuje ni koliko iznose dva dana hođa bez muža ili najbližeg rođaka (bez mahrema – sa kojim ne može stupiti u brak).

(Buharija)

Bojte se Allaha u pogledu žena! Vi kod njih imate svoja prava, a i one kod vas imaju svoja prava.

(Muslim)

O ljudi, bojte se Allaha u pogledu vaših žena i postupajte sa njima sa mnogo dobrote i ljubavi... Vaše žene su vam se predale na vjeru Božju, pa poštujte, o vjerni, taj Allahov amanet!

(Oprosni hadž)

Tko vjeruje u Allaha i Sudnji dan, neka ne uznemirava susjeda! Oporučujem vam, da prema ženama budete pažljivi, budući da je žena od krivog rebra, čiji je vrh najiskriviljeniji; ako ga pokušaš ispravljati, slomićeš ga, a ako ga, pak, ne budeš ispravljao, ostaće savijeno.

(Buharija i Muslim)

Neka vjernik ne mrzi vjernicu, jer ako nije zadovoljan sa nekim njezinim svojstvom, zadovoljan je sa nekim drugim.

(Muslim)

Dvije vrste ljudi biće stanovnici Džehennema i ja ih, poslije ovozemaljskog života, neću više vidjeti:

- silnici, u čijim su rukama bičevi debljine kravljih repova, kojima tuku svijet i
- žene koje nose prozirnu odjeću kao da su gole, koje okreću lice od Allahovih zapovijedi i sklone su zlim djelima, a glave su im kao grbe u deva. Takve žene neće ući u Džennet, niti će osjetiti njegov miris! A miris njegov se širi na sve strane veoma daleko.

(Ahmed)

Žena koja stavlja periku na glavu, obmanjuje, a svaka obmana je zabranjena.

(Neseija)

Allahovo prokletstvo je na žene koje oponašaju muškarce i na muškarce koji oponašaju žene.

(Ahmed, Ebu Davud i dr.)

Ljudi su stradali kad god su bili potčinjeni ženama.

(Ahmed)

Grijesno je svako oko koje gleda ono što je zabranjeno, jer time vrši čin bluda. Žena koja se namiriše i lijepo nakiti u namjeri da zavede grupu ljudi kraj kojih prođe, grijesna je zbog takvog postupka, kojim može izazvati pobudu i odvesti u blud.

(Ahmed i Tirmizija)

Ljudima, poslije moje smrti, neće ostati veće iskušenje od onoga u koje će ga dovoditi žene.

(Tirmizija)

Ne plašim se za svoje sljedbenike da ih može zadesiti veća nesreća od iskušenja žena i alkohola.

(Alija, r.a.)

Najbolji su među vama oni koji lijepo postupaju sa svojim ženama i sa kćerkama.

(Ibn Hibani)

Prema ženama su velikodušni i pažljivi samo plemeniti ljudi, a žene ponizuju i zlostavljaju samo oni koji su loši i niske naravi.

(Ibn Asakir)

Ne udarajte svoje žene poput robova, da biste noću opet s njima spavali.

(Buharija i Tirmizija)

Muž je dužan prema svojoj ženi sljedeće:

- da je hrani kao što se i sam hrani,
- da je lijepo odijeva,
- da je ne udara i
- da je ne ruži i ne napušta osim u postelji.

(Hakim)

Uzvišeni Allah je u srcima žena usadio ljubomoru, a hrabrost i odvažnost u srcima muškaraca. Međutim, žena koja bude strpljiva u podnošenju ljubomore, nadajući se da će biti za to nagrađena, imaće kod Allaha šehidsku nagradu.

(Taberanija)

Trojica neće ući u Džennet:

- notorni alkoholičar,
- onaj koji je nepokoran roditeljima i
- muž, koji je ravnodušan prema ženi bludnici (oprašta joj takve postupke pa i dalje živi s njom).

(Ahmed)

Trojica nikako neće u Džennet:

- čovjek koga žena vara, a on je ravnodušan,
- žena koja se oblači i ponaša kao muškarac i
- notorni pijanica.

(Taberanija)

RAZVOD BRAKA

Nemojte tražiti razvod braka, bez važnih razloga, jer od svih stvari koje je Allah dopustio, najviše mrzi razvod braka.

(Oprosni hadž)

Ženi koja zatraži od svog muža razvod braka, bez opravdalog razloga, biće uskraćeni džennetski mirisi.

(Ahmed, Ebu Davud i dr.)

Allahu je najmrže djelo koje je on dopustio razvod braka.

(Ebu Davud i Hakim)

Nije naš onaj koji odvrati ženu od njezina muža.

(Ebu Davud i Nesejija)

Tri izjave imaju se smatrati zbiljom bez obzira bez obzira da li su protekle u zbilji ili šali: vjenčavanje, puštanje žene (razvod) i povraćanje njezino nakon puštanja.

(Ahmed, Ebu Davud, Ibn Madž i Tirmizija)

Allahovo prokletstvo je na onoga koji razdvaja majku od djeteta i brata od brata.

(Buharija)

OBAVEZE PREMA DJECI

Roditelj je obavezan prema djetetu:

- da mu da lijepo ime,
- da ga lijepo odgoji,
- da ga poduci pismenosti, plivanju i ratnim vještinama,
- da ga izdržava imovinom zarađenom na dozvoljen način,
- da ga oženi, odnosno ako je kćerka, uda, kada dođe vrijeme za to.

(Hakim)

Među najveće grijeha kod Allaha spada:

- Da ubiješ svoje dijete iz straha da ga nećeš moći izdržavati...

(Buharija i Muslim)

Žena koja pomogne porodilji da svoje dijete umori (ili živo zakopa u zemlju) kao i majka djeteta (porodilja), obje će u Džehennem.

(Hakim)

Roditelj ne može ostaviti svome djetetu ništa bolje od lijepa odgoja.

(Tirmizija)

Pomozite svojoj djeci da vam čine dobro, jer ko hoće može svoje dijete učiniti nepokornim.

(Taberanija)

Tko hrani tri kćeri ili tri sestre, ili dvije kćeri ili dvije sestre, pa ih lijepo odgoji i dobro im učini i uda ih, uči će u Džennet.

(Ebu Davud i Tirmizija)

Nije ti neprijatelj čovjek koga u borbi ubiješ i stekneš slavu, ili on tebe ubije pa, kao šehid, uđeš u Džennet. Pravi ti je neprijatelj tvoje dijete koje je iz tvoje kičme poteklo (ako ga ne odgojiš)...

(Ibn Malik el-Eš'ari)

Kada čovjek umre, prestanu mu sevabi pristizati, osim od troga:

- trajne sadake koju je činio,
- znanja kojim se svijet koristi i
- dobrog djeteta, koje mu dovu čini.

(Muslim)

Dijete je plod srca i jedan od mirisnih džennetskih cvjetova.

(Tirmizija)

Vaša djeca su džennetske ptičice, pa kada neko od te djece sretne svoga roditelja, uzeće ga za odjeću i neće ga pustiti sve dok ga Allah, zajedno s njim, ne uvede u Džennet.

(Muslim)

Kome se rodi dijete pa mu prouči ezan na desno a ikamet na lijevo uho, ono mu neće oboljeti od padavice.

(Ebu Ja'la)

Ako svome djetetu date ime Muhammed, poštujte ga i dajte mu lijepo mjesto u društvu gdje se nalazite, i nemojte ga grditi.

(Hatib el-Bagdadi)

Naređujte svojoj djeci da klanjaju kada budu imali sedam godina, a kada budu imali deset godina pa ne budu klanjali, kaznite ih, i mušku od ženske djece razdvojite u postelji.

(Taberanija)

Poštujte svoju djecu i lijepo ih odgajajte!

(Ibn Madže)

Odgojite svoju djecu u znaku ova tri svojstva:

- da vole Allahova Poslanika,
- da vole njegovu porodicu (Ehlul-Bejt) i
- da vole učiti Kur'an...

(Djelemija)

Čovjeku je dosta grijeha ako uskrati izdržavanje onima koje je dužan izdržavati.

(Ebu Davud, Hakim i Ahmed)

Rad čovjeka koji je izašao iz kuće, žureći da zaradi i nahrani svoju malu djecu, je u ime Allaha džellešanuhu, a i on sam je na Allahovom putu. Ako je krenuo da radi, kako bi nahranio i izdržavao svoje ostarjele i iznemogle roditelje, i tada je na Allahovom putu...

(Taberanija)

U Džennetu postoji kuća zvana "Kuća radosti" u koju će ući samo oni koji su znali na koji način će djecu obradovati.

(Ibn Adijj od Aiše, r.a.)

Uzvišeni Allah ne voli da činite razliku među svojom djecom, čak i kad ih ljubite.

(Ebu Nedžar)

Ne pravite razliku kada svojoj djeci nešto darivate, ta i vi volite da sva djeca budu podjednako dobra prema vama, čineći vam dobro i iskazujući vam ljubaznost.

(Taberanija)

Tko odgoji dvije kćerke do njihove punoljetnosti (i udaje), ja i on ćemo na Sudnjem danu biti ovako (i Poslanik je ispružio svoja dva prsta).

(Tirmizija)

Kome muslimanu – vjerniku umre troje maloljetne djece, ona će ga zasigurno dočekati na jednim od osmoro džennetskih vrata, i ući će u Džennet na ona vrata na koja on htjedne.

(Ahmed i Ibn Madže)

Kada čovjeku umre dijete, Uzvišeni Allah se obrati meleki-ma ovako:

- Uzeste li dušu djetetu Moga roba?
- Da, odgovore oni.
- Uzeste li plod srca njegova? – pita Allah.
- Da – odgovaraju, opet, meleki.
- A šta na to kaže Moj rob?
- Zahvaljuje riječima: "Mi smo Allahovi i Njemu se vraćamo."

Tada Allah džellešanuhu kaže melekima: "Načinite za Moga roba kuću u Džennetu i dajte joj ime: 'Kuća zahvalnosti'."

(Tirmizija)

OBAVEZE DJECE PREMA RODITELJIMA

Ne okreći lice od svojih roditelja. Ko to učini, ne vjeruje u ono što je Allah objavio.

(Buharija)

Budite dobri prema svojim roditeljima, pa će i vaša djeca vama činiti dobro...

(Ebu Davud)

U najveće grijeha spada: širk prema Allahu i neposlušnost prema roditeljima...

(Buharija)

Propao je onaj koji je doživio starost oba ili jednog roditelja a nije kod njih zaradio Džennet.

(Muslim i Tirmizija)

Dijete se ne može odužiti svojim roditeljima, osim u slučaju ako bi bio zarobljen, pa ga on otkupio i oslobođio iz ropstva.

(Buharija)

Uzvišeni Allah vam preporučuje da svojim majkama činite trostruko a svojim očevima dvostruko dobro, i da budete pažljivi prema ostaloj rodbini, prema bliskosti.

(Buharija)

Na pitanje jednog čovjeka koga treba da najviše voli i da mu dobro čini, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, je odgovorio:

- Majku, zatim majku, pa opet majku, i onda oca.

(Buharija i Muslim)

Džennet je pod majčinim stopama.

(Neseija)

Allah vam je zabranio da budete neposlušni prema majkama naročito...

(Buharija)

Najviše prava nad ženom ima njezin muž, a najviše prava nad čovjekom ima njegova majka.

(Hakim)

Došao neki čovjek Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve selleme, i rekao da želi da se bori na Allahovom putu ali nema za to mogućnosti, na šta ga je on upitao:

- A je li ti živ koji od roditelja?
- Živa mi je majka – reče on.
- Traži Allahovo zadovoljstvo u dobročinstvu prema njoj, jer ako tako postupiš, ti si obavio i hadž i umru i borac si na Allahovom putu.

(Ahmed, Neseija i Bejhehija)

Čuvaj i održavaj prijateljstvo svoga oca i nemoj ga prekidati, jer ako to učiniš, Allah će ugasiti svoje svjetlo.

O Muhadžiri i Ensarije, tko svoju ženu stavi ispred svoje majke, na njega je prokletstvo, Allah neće primiti ni jedno nje-govo dobro djelo.

Tko osvane, odnosno omrkne, a njegovi roditelji budu sa njim zadovoljni, osvanuo je, odnosno omrknuo je, a dvoja džennetska vrata su pred njim širom otvorena; ako bude

“Ovaj svijet jest uživanje, a najbolji njegov užitak je čestita žena.”

“Kome Allah, dž.š., podari dobru i čestitu suprugu, zaista mu je pomogao da sačuva pola svoje vjere, pa neka se sam pobrine, moleći Allaha, za drugu polovinu.”

Poslanik islama Muhammed, a.s.

imao samo jednog roditelja, onda samo jedna vrata. A tko, pak, osvane, odnosno omrkne a njegovi roditelji budu na njega ljuti, osvanuo je, odnosno omrknuo je, a dvoja džehennemska vrata su pred njim širom otvorena; ako bude imao samo jednog roditelja, onda samo jedna vrata.

- A šta ako mu oni budu činili nepravdu? – upita neko od prisutnih.
- Ako mu i nepravdu budu činili – odgovori Poslanik i ponovi ovo tri puta.

(Bejhekiјa)

Prenosi se da je Hanzala prezivljavao teške muke kada je bio na samrti, pa su o tome obavijestili Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve selleme.

- Je li još živa njegova majka? – upitao je Poslanik. Kada mu je odgovoreno da je Hanzalova majka još živa, zatražio je da je dovedu.
- Tako mi Onoga u čijoj vlasti je moj život, Hanzali neće ništa koristiti ni namaz, ni zekat, ni post, sve dok si ti na njega ljuta – reče joj Poslanik.
- Majka je pohvalila Hanzalu, da on i klanja i daje zekat, a onda je dodala: "Ali ja sam ljuta na njega, jer je svoju ženu stavio ispred mene".

Na kraju Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, zamoli i majka halali svome sinu. Čim je to učinila, Hanzala ispusti svoju dušu i preseli na Ahiret.

Tko bude dobro činio svojim roditeljima i pokoran im bio, blago njemu! Allah će mu život produžiti.

(Buharija)

U dobra djela spada i to da održavaš veze i poštuješ prijatelje svoga oca (za njegova života i poslije njegove smrti).

(Taberanija)

Za dva velika grijeha, još na ovom svijetu, stići će Allahova kazna onog koji ih učini:

- za nasilje i

– neposlušnost prema roditeljima.

(Hakim)

Allahovo zadovoljstvo se zadobija zadovoljstvom roditelja, a Njegova srdžba srdžbom roditelja.

(Taberanija)

Za sve grijeha Allah džellešanuhu će, ako htjedne, odložiti kaznu za Sudnji dan, osim za nepokornost roditeljima; kaznu za ovaj grijeh Allah ubrzava još na ovom svijetu, prije smrti počinitelja.

(Taberanija)

Kada čovjek prestane upućivati dovu Allahu za roditelje, biće mu uskraćena opskrba.

(Dejlemija)

Niko nema pravo da bude izuzet u trima dužnostima:

- u činjenju dobra roditeljima, bili oni muslimani ili ne,
- u ispunjavanju obećanja, bilo prema muslimanu ili nemuslimanu i
- u čuvanju i predaji amaneta vlasniku, bio on musliman ili ne.

(Ibn Hibān)

Budite dobri i poslušni prema svojim roditeljima, pa će i vaša djeca vama biti dobra i poslušna.

Suzdržite se od tuđih žena, pa će i drugi biti suzdržani od vaših. Onaj koji ne htjedne primiti izvinjenje druge osobe, neće stići do moga izvora u Džennetu (Havada).

(Hakim)

Onoga, koji obavi hadž za svoje roditelje ili oduži njihove dugove, Allah će oživjeti na Sudnjem danu među dobrima i odbranim ljudima.

(Darukutnija)

Ako se čine sljedeća tri grijeha nema koristi od bilo kojeg drugog djela:

- širk prema Allahu džellešanuhu,
- neposlušnost i nepokornost roditeljima i
- bježanje sa bojnog polja.

(Taberanija)

Kada čovjek čini blud, iman ga napusti i lebdi iznad njegove glave poput sjenke, pa tek kada napusti blud (i pokaje se), ponovo mu se iman vrati.

(Ebu Davud)

OBILAŽENJE RODBINE

Uzvišeni Allah je napisao u Glavnoj knjizi (Lehvi mahfuz) prije nego što je stvorio nebesa i Zemlju: "Ja sam Milostivi Samilosni (Rahman, Rahim). Stvorio sam vas i među vama uspostavio rodbinske veze koje sam obilježio znakom Svoga imena (rahm). Stoga, ko bude pazio svoju rodbinu, Ja će paziti njega, a ko bude zapostavio rodbinu i prekidao rodbinske veze, Ja će mu uskratiti Svoju pomoć i milost."

(Taberanija)

Tko želi da mu se poveća nafaka i produži život, neka sa svojom rodbinom održava čvrste rodbinske veze.

(Mutefekun alejhi)

Ebu Hurejre, r.a. pripovijeda da se jedan čovjek požalio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve selleme, riječima:

- Allahov Poslaniče, ja imam bližnju rodbinu s kojom želim imati dobre odnose, ali oni to ne žele. Ja im pomažem, a oni meni pakoste; ja s njima uljudno postupam, a oni se prema meni neljubazno odnose.

Na to mu Poslanik reče:

- Ako je tako kako ti tvrdiš, onda si ti njima kao bolest koja ih pritišće i steže. Ali, dokle god si ti prema njima takav, dotle će tebe Allah pomagati.

(Muslim)

Tko vjeruje u Allaha i Sudnji dan, neka počasti svoga gosta; ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan, neka obilazi rodbinu; ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan, neka govori ono što je dobro, u protivnom neka šuti.

(Buharija i Muslim)

Dobročinstvo i održavanje rodbinskih veza su djela za koja se najbrže postiže nagrada, a nasilje i kidanje rodbinskih veza su, opet, djela za koje najbrže stiže kazna.

(Buharija)

Rodbina je dio Allahove milosti. U pogledu nje Allah džellešanuhu kaže: "Ko te bude obilazio, Ja će njega obilaziti, onome koji prekine rodbinske odnose, Ja će uskratiti Svoju pomoć."

(Buharija)

U Džennet neće unići onaj koji kida rodbinske veze.

(Ahmed, Ebu Davud)

O ljudi! Širite selam, dijelite hranu, obilazite rodbinu i klanjajte Allahu kad svijet spava – pa ćete ući u Džennet, sigurni i spašeni.

(Tirmizija)

ZABRANA NEMORALNOG ŽIVOTA

Kada Allah odluči da uništi jedno mjesto, dopusti da se u njemu pojavi nemoral.

(Dejlemija)

Sa onoga koji čini blud ili piće alkohol, Allah će svući iman kao što čovjek skida košulju sa sebe.

(Hakim)

Čuvajte se nemoralu jer donosi četiri neprijatne stvari:

- odnosi ljepotu i svjetlo vjere s lica (griješnika),
- uskraćuje nafaku,
- izaziva Allahovu srdžbu i
- uzrok je vječite patnje u Džehennemu.

(Taberanija)

Na pitanje: "Šta spada u najveće grijehe?", Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, je ubrajao, između ostalog, i:

- Da počiniš blud sa ženom svoga komšije.

(Buharija i Muslim)

Onoga, koji počini blud sa ženom svoga komšije, Allah neće ni pogledati na Sudnjem danu, niti će ga očistiti od grijeha, nego će mu samo reći: "Ulazi u Džehennem s onima koji tamo ulaze!"

(Dejlemija)

Poslije širka, najveći grijeh kod Allaha je da čovjek ima spolni odnos sa ženom koja mu nije halal (dozvoljena).

(Ibn Malik et-Tai)

Tko mi bude garantovao da će sačuvati svoj jezik i spolni organ od grijeha, ja će njemu garantovati da će ući u Džennet.

(Buharija)

Allah neće ni pogledati, na Sudnjem danu, trojicu ljudi:

- starca koji je nemoralan (čini blud),
- vladara koji laže i
- siromaha koji je ohol.

(Muslim i Nesaija)

Kada se u jednoj sredini pojavi blud, pojavi se siromaštvo i bijeda.

(Buharija i Muslim)

Kada se prema podanicima drugih vjera bude nepravedno postupalo, vlast prelazi u ruke protivnika; kada se raširi blud, uvećava se broj zarobljenika; a kada se raširi homoseksualnost, Allah uskraćuje rahmet tom narodu, i neće biti važno u kojoj će nesreći stradati.

(Taberanija)

Lezbijstvo (seksualni odnos žene sa ženom) spada u prostituticiju.

(Taberanija)

Moj Gospodaru, uredi naš međusobni odnos i otkloni svađe između nas, sprijatelji naša srca, uputi nas i vodi putevima spasa, izvedi nas iz tmina na svjetlo, otkloni od nas sva ružna djela, javna i skrivena! Moj Gospodaru, blagoslovni naš sluh, naš vid, naša srca, naše žene i naše potomstvo! Primi naše pokajanje, i Ti si milostiv. Daj nam da budemo zahvalni na Tvojoj blagodati, da je uvijek ističemo i da je dostoјno primimo, i Ti nam, Allahu, blagodat svoju upotpuni!

(Taberanija i Hakim)

Izbor sačinio: Mehmedalija HADŽIĆ

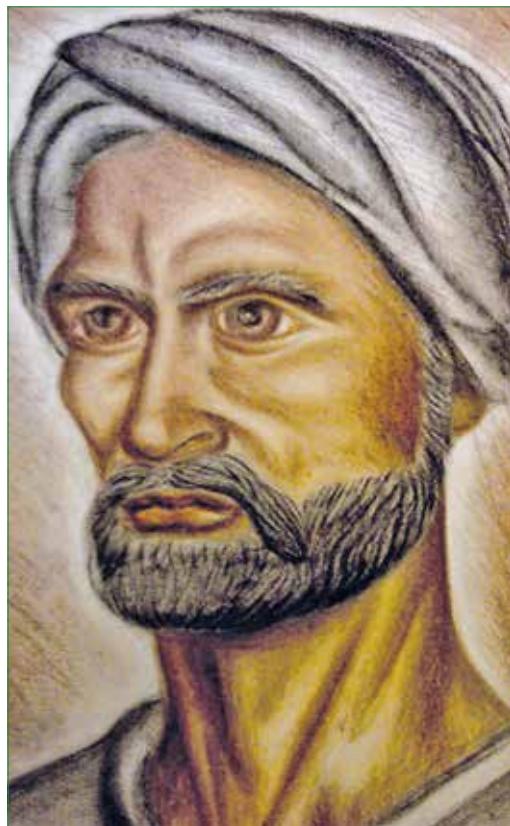
IZUČAVANJE UZROKA MUSLIMANSKE DEKADENCIJE I OTVARANJE PUTA KRITIČKOJ MISLI

Ibn Haldun i povijesna znanost

U zadnjih nekoliko decenija veoma je poraslo interesovanje za Ibn Haldunu. Ibn Haldunova Mokaddama postala je pravi intelektualni izazov budući da daje duboku analizu povijesnih promjena kao i tretira povijesnu znanost. Ibn Haldun, koji je prije više od 600 godina živio u Egiptu, elaborira uzroke muslimanske dekadencije i otvara put kritičkoj misli u sferi povijesne znanosti i sociologije.

Abdurahman je došao na svijet, ramazana 732. g. H. u Tunisu, u muslimanskoj porodici porijeklom iz Andalusa. Porijeklo njegovih predaka seže do nekog jemenskog plemena koje se nastanilo u centralnom dijelu južne arabiljske obale i koje je steklo glasovitost po iskazivanju podrške Umejadima. Pleme je zajedno sa muslimanskim vojskom Jemena došlo na teritorij Španije, da bi sredinom VII. st. H./XIII. st., tj. jedno stoljeće prije Ibn Haldunova rođenja, preselilo se u Tunis. Ibn Haldun i njegova porodica slijedili su malikijski mezheb. Ibn Haldun je odrastao sa ovakvim kulturnim kapitalom i od najranije mladosti živio životom ispunjenim političkim previranjima uspijevajući da obavlja različite odgovorne političke dužnosti. Zbog učešća u urotni uperenoj protiv vlasti uhapšen je i zatvoren. Nakon što su ga pustili iz zatvora ponovo se politički aktivirao. U periodu od 1374.-1378. izolirao se u tvrđavi "Ibn Salame" gdje je i napisao djelo Mokaddame (Prolegomena). Potom se vratio u Tunis, a odatle u Egipat gdje je postavljen za Vrhovnoga kadiju (Qāzī al-qozāt) malikijskoga mezheba. Prilikom opsade Damaska pregovarao je sa princom Timurom i uspio je za sebe i nekolicinu prijatelja isposlovati dokument kojim mu se garantira sigurnost te se vratio u Egipat. Navodi se da je do 808. g.H./1406. živio u Kairu u kojem je i preminuo.

Tokom svojih mnogobrojnih putovanja Ibn Haldun je stekao brojna saznanja i informacije. On je bio historiograf, političar, filozof i književnik i u svojoj Mokaddami, uvodu za djelo Ketāb al-'abar koje je zapravo uvod za povijesnu perspektivu i historiografiju, promovirao je svoju originalnu duboku i vizionarsku misao. Taj njegov uvod napisan za djelo iz povijesti je toliko važan da se proučava kao zasebno djelo pod nazivom Mokaddama. Tematika koju tretira Mokaddama prevazilazi povijesne okvire u kojima je nastala. Jedno od pitanja je kako spojiti misione aspekte Ibn Halduna sa povijesnom znanosću. Većina djebla koja se bave povijesnim stajalištima Ibn Halduna ograničavaju se na filozofske aspekte ovih stajališta, odnosno na filozofiju povijesti, dočim Ibn Haldun povijest motri na dvije ravnih: nekada je motri okom epistemologa, odnosno filozofa znanosti, a

Ibn Haldun

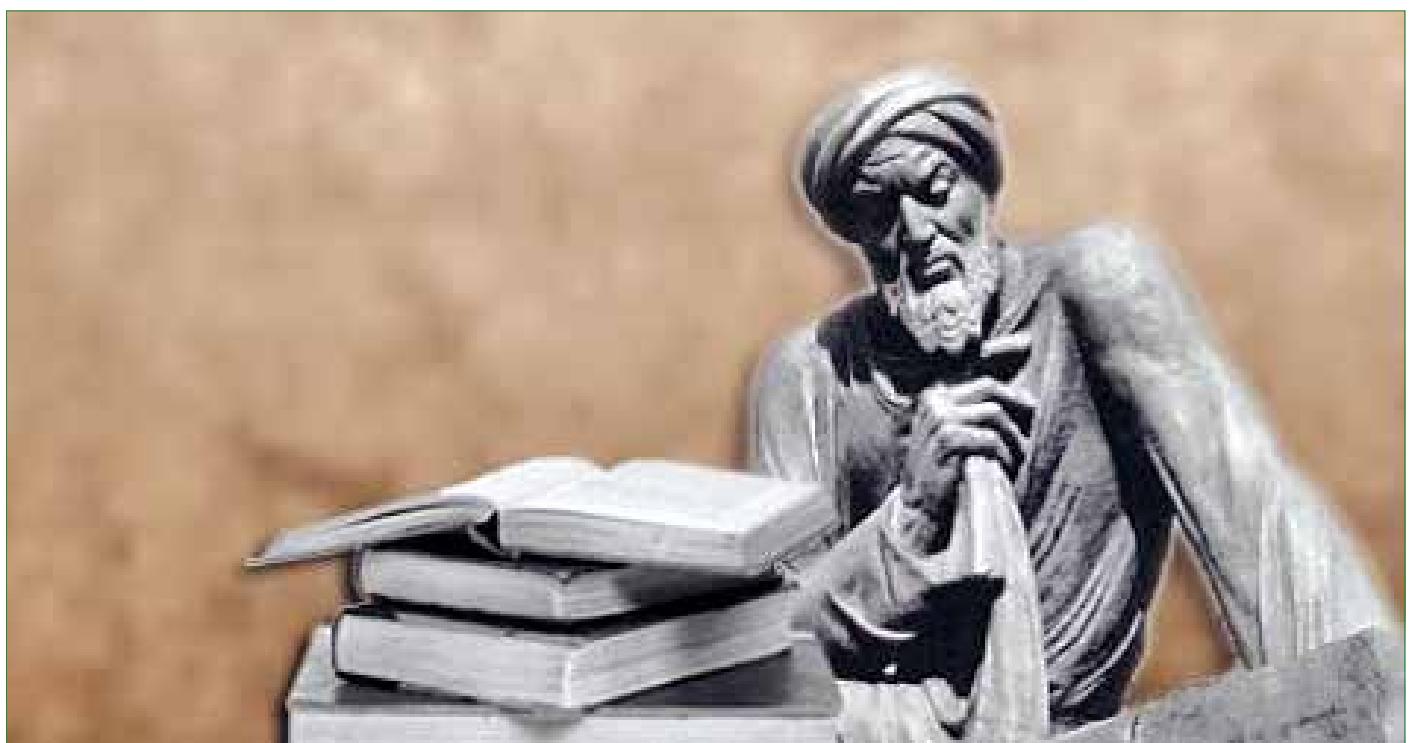
nekada okom metodologa. O kojem god motrištu se radilo ono prezentira osobito promišljanje o povijesti znanosti koje se može zasebno tretirati. Ibn Haldunovo motrenje povijesti kao jednog filozofa povijesti ne može se ograničiti samo na teorijsku filozofiju zanemarujući pri tom kritičku filozofiju, odnosno filozofiju povijesne znanosti. Njegov novi, do tada nezabilježen pogled na povijest kao na jednu zasebnu znanost, definiranje ove znanosti, naznačavanje njenih odlika i analiziranje njezina odnosa sa drugim znanostima svrstava Ibn Haldunovo djelo među najznačajnija epistemoška istraživanja u sferi povijesti.

IBN HALDUNOVA POVIJEST

Ibn Haldunova misao o povijesti (kao o jednoj znanosti) može se motriti kroz dva temeljna pogleda: prvi je da Ibn Haldun na povijest motri pogledom jednog epistemologa ili filozofa znanosti, a drugi da o povijesti govori jezikom jednog metodologa. U svakom od ovih stajališta prezentirana

je specifična misao o znanosti povijesti koja može biti predmetom zasebne analize. Ibn Haldunov pogled na povijest sa aspekta jednog filozofa povijesti ne može se ograničiti samo na filozofsko teoretičiranje o povijesti već taj pogled u sebe uključuje i kritičku filozofiju ili filozofiju povijesne znanosti. Ibn Haldun sa aspekta jednog metodologa, zrelog stajališta, kritizira historiografsku metodu pobrajajući sve njegove manjkavosti i neispravnosti. Kada zakorači u sferu spoznajnog detektiranja ovih manjkavosti on daje takvu analizu koja uzima u obzir psihologiju povijesti, što predstavlja još jedan nistraženi aspekt njegove misli.

Ibn Haldun pridaje važnost ulozi društvenih struktura u povijesnim promjenama. Pitanje suštine društveno-povijesnih promjena Ibn Haldun tretira baveći se uzrocima dekadencije. Po njegovom mišljenju povijest je unikatan fenomen neponovljivih iskustava. Povijest nije predaja o događanjima nego motrenje uzroka promjena u društвima. Povijest se treba motriti kao jedna nezavisna znanost sa vlastitim identitetom. Povijest predstavlja jedan trak mudrosti i stoga je se treba tretirati kao znanost. Najveća korist od povijesti jeste njezina poučnost. Povijest nas upoznaje sa životima ljudi, društvenih zajednica te načinom njihova napredovanja ili dekadencije. Povijesni fenomeni i događaji se mogu izučavati na dvije različite, ali istodobno povezane ravni: egzoterijskoj i ezoterijskoj. Povijest jeste promjena i u cilju razumijevanja promjene treba pristupiti povijesnoj kritici. Ibn Haldun prati "točak povijesnih promjena".

Svako povijesno razdoblje predstavlja transformaciju društava iz jednog u drugo stanje. Ovo stanje ne počinje od "nule" nego je utemeljeno na civilizacijskom naslijedu prošlosti. Ibn Haldun također je bio u stegama dvije tradicije, šeri'atsko-teološke, i ulagao je napore u filozofskom racionaliziranju u cilju razumijevanja povijesti. Ibn Haldunovi naporci u percipiranju razumijevanja povijesti sadrže proturječnost. On, slijedeći šeri'atsku tradiciju, primjenjuje racionalnih znanosti, tj. filozofije, smatra beskorisnom po muslimane, dočim zastupa stajalište o izučavanju dekadencije i stagnacije društava.

Ibn Haldun je dao lekciju povijesti (Rosenthal, pp. 56). Za uspomenu je iza sebe ostavio važno povijesno djelo i po prvi put sa znanstvenog aspekta promotrio ovaj segment humanističkih istraživanja. Moglo bi se ustvrditi da je Ibn Haldun definirao povijest i proučavao je metodom koji je u cijelosti kompatibilan sa današnjim metodom proučavanja povijesti (Lacoste, pp. 223–225). Premda, kako podsjeća Mohsin Mahdi, Mokaddama moguće je sadrži i povijest povijesne misli, ali se ona u principu odnosi na povijesnu misao. Ako je Tukidid bio inovator povijesti Ibn Haldun ju je predstavio u formi jedne znanosti. I na taj je način sebi prisrbio titulu znamenitog utemeljitelja povijesne znanosti... (M. Talbi, pp. 830).

Nakon 19. i 20. stoljeća kada su se na Zapadu znanosti razdjeli na različite ogranke pojavio se znatan broj novih znanstvenih ogrankova. Na tragu toga i u sferi humanističkih znanosti su se povijest i sociologija odvojile kao zasebne znanosti i ljubitelji ove dvije znanosti su ulagali napore u potvrđi njihova identiteta. U tom smislu, među samim povjesničarima javile su se dvije tendencije: prva je bila tradicionalna i smatrala je jalom ulaganje napora u podizanju povijesti na nivo jedne zasebne znanosti; i druga koja je nastojala povijesti osigurati superiorniju i čvršću poziciju i koja je branila stajalište o povijesti kao zasebnoj znanosti. Tako su sljedbenici pozitivizma prirodne znanosti smatrali jednim izvorom znanja te sukladno tome ni povijest nisu ubrajali u znanstvene aktivnosti. Sa druge strane, neki filozofi idealističkog pravca koji su posjedovali historio-

grafsko iskustvo smatrali su da i povijest spada u red prirodnih znanosti stoga što predstavlja nezavisni ogrank znanosti, što aktualizira specifičnu tematiku i što se ne može transformirati u neku drugu znanost. Kako smatra Collingwood očitovanje povijesti kao jednog neovisnog ogranka jedno je od obilježja intelektualnog života suvremenog doba (Walsch, pp. 105–106).

Oni koji povijest izgone iz znanstvenog kruga uspoređivali su je sa prirodnim znanostima i "presudili" da povijest ne posjeduje svojstva ovih znanosti. Pristalice teorije o povijesti kao znanosti na temelju iste usporedbe nastoje povijesti priskrbiti karakteristike prirodne znanosti. Prva skupina smatra da je veza povijesti sa fragmentarnim i pojedinačnim događajima suprotna principu uopćavanja u prirodnim znanostima. Oni se akcentiraju na to da obilježje neponovljivosti koje je bit povijesnih događaja predstavlja zapreku u njihovu ozbiljenju iskustvenosti i u dosezanju uopćenih zakona.

Ibn Haldun sa aspekta jednog metodologa kritizira historiografsku metodu nabrajajući njegove manjkavosti i netočnosti. Kada zakorači u "dolinu" spoznaje ovih manjkavosti on daje svojevrsnu analizu koja zahvaća psihologiju povijesti što zapravo govori o još jednom novom i nepoznatom aspektu Ibn Haldunove misli.

Ibn Haldun kaže: "Povijest je jedna od uobičajenih nauka svih naroda i rasa. Zbog nje se ide na putovanja. Prema povijesnim spoznajama gaje sklonost sasvim obični ljudi, ali i vladari i velikani iskazuju također interes prema povijesti. U razumijevanju nje u istoj su ravni učeni i oni koji to nisu jer izvanjski motreno povijest nije drugo do vijest o ranijim događajima i narodima, o protoku ranijih vjekova. Njome se ukrašavaju pripovijedanja; iz nje se navode primjeri. Međutim, suština povijesti je promišljanje i istraživanje događaja i njihova ishodišta te temeljito i precizno analiziranje uzrokâ povijesnih dešavanja. To je znanost o načinu, povodima i stvarnim uzrocima događaja [...]" (Abdorahman ibn Haldun, 1, pp. 2).

Razlika između formalnog i suštinskog motrenja povijesti za Ibn Halduna je upravo razlika koja se javlja u pučkom i znan-

stvenom interpretiranju povijesti. Ibn Haldun na povijest u njezinu uopćenom značenju gleda kao na spoznaju i obaviještenost, dočim kasnije pobrajajući njezine karakteristike i metode jasno stavlja do znanja da nema za cilj tek uopćenu spoznaju povijesti već znanost u njezinu specifičnome značenju.

Koje su to razlike između formalne i suštinske povijesti i na koji način ove razlike mogu predstavljati konstruktivan element u odbrani povijesne znanosti?

O suštini povijesti Ibn Haldun kaže: "Treba znati da je suština povijesti davanje vijesti o ljudskoj zajednici, odnosno o zajednici svijeta i o kvalitetama koje pogadaju prirodu ove zajednice, kao što su surovost, suživot, tendencije, te oblici osvajačkih pohoda, dominiranje jedne skupine nad drugom kao i ono što ove tendencije i dominacije produciraju (kao: uspostava monarhije i vlade i njihove razine), te ono što ljudski rod stekne ulaganjem vlastitih napora (kao profesije, egzistencija, znanosti, umjetnosti), kao i drugi običaji i situacije koje nastaju kao produkt ove zajednice" (Abdorahman ibn Haldun, 1, pp. 51-52).

ZNAČENJE POVIJESTI

U koju znanstvenu skupinu svrstatи povijest sa epistemo-loškog stanovišta? Prema tradicionalnoj klasifikaciji znanosti se djele na racionalne i tradirane i povijest se obično svrstava u red tradiranih znanosti. Ovaj intelektualni postupak kada je o povijesti riječ započeo je sa tradicijom islamske historiografije kada su povjesničari u svojim djelima počeli prenositi Poslanikove, alehisselam, vijesti i predaje – bez ikakvog oduzimanja ili dodavanja – kako ne bi narušili njihovu svetost, kao i riječi religijskih prvaka. Moglo bi se kazati da je jedan od najpozvanijih predstavnika tradicionalnog i tradiranog historiografskog pravca u islamu Mohammad ibn Džarir Tabari (225.-311. H./839.-923.) koji je u svojoj Povijesti zabilježio gotovo sve vijesti bez ikakve kritičke analize i nastojao je da "pomiri" i različite skupine vijesti. Rozental smatra da je Taberi prvi primijenio kronologiju u bilježenju povijesti i doveo je do savršenstva.

Još jedan povjesničar Ebūl-Hasan Mas'udi (preminuo 346. H./957.) sasvim ispravno piše da historiografija kod muslimanskih učenjaka predstavlja prenošenje stvarnih informacija (vijest – xabar) a ne teorijsko istraživanje (polemiku i teoretsanje) i sam se smatra tek sakupljačem (*gāme'*) vijesti i informacija. Ovakav oblik historiografije bez ikakvih metodoloških promjena nastavio se i u kasnijim vjekovima. Naravno istaknuti povjesničari poput Mas'udija i Ibn Miskevejha (preminuo 421. H./1030.) na povijest i historiografiju su gledali u svjetlu drugačijeg metoda ali nikada nisu uspjeli u tradicionalne dominantne historiografske tokove unijeti temeljne promjene.

Najistaknutiji lik među malim brojem povjesničara koji su iskazali neslaganje sa tradicionalnim historiografskim metodom bio je Ibn Haldun. On smatra da je povijest znanost o kvalitetama povijesnih dešavanja te stvarnim uzrocima i povodima tih zbivanja i to je razlog da povijest istječe iz filozofije i da se ubraja u skupinu ovih znanosti.

Ovakva interpretacija će rezultirati time da će se povijest čudnovato distancirati od svoje tradicionalne i tradirane forme. Ibn Haldun filozofiju smatra izvoristem povijesti i tako određuje njezine dvije karakteristike. Prva je specifičnost filozofije po njezinoj biti; tj. cjelovito motrenje. Ovo je elementarna značajka Ibn Haldunove misli. Prema njegovom mišljenju posao povje-

sničara zahvaća sve društvene perspektive ljudskoga djelovanja: politička, ekonomska i kulturna pitanja (Mokaddama, pp. 2). Ibn Haldun smatra da je povijesno zbivanje u osnovi društveno zbivanje stoga treba biti objašnjeno u jednom širem kontekstu koji uključuje različite aspekte a vremenski kontinuitet povezan je sa općim promjenama u društvu. Povijesni događaji međusobno su povezani po horizontalnoj i vertikalnoj ravni i objašnjavanje jednog događaja znači njegovo smještanje u skupinu "nebrojenih svjedočanstava i argumenata koji su u stalnoj promjeni." Na taj način povijesni događaji sadrže karakteristiku dualiteta: vremensku individualnost i društveni aspekt.

Ibn Haldun je smatrao da se metoda velikog povjesničara ogleda u tome da podvrgne istraživanju čovjekovu prirodu i zajednicu, a upravo to istraživanje ga vodi ka otkrivanju i stvaranju nove znanosti o društvu ('omrān). Cilj nove znanosti, tj. istraživanje suštine, povodâ i uzrokâ ljudske zajednice jeste da objelodani unutarnje aspekte izvanjskih povijesnih zbivanja. Prema mišljenju Ibn Halduna povijest i znanost o društvu razmatraju dva aspekta jednog zbivanja. Povijest objašnjava izvanjska događanja a znanost o društvu nam otkriva prirodu, povode i uzroke tih zbivanja. Rezultat ovoga je da su znanost o društvu i povijest, u ovom suženom značenju, povezani na tri načina:

- Na temelju redoslijeda da svijest stječe znanost o društvu dolazi nakon povijesti. Ova znanost promišlja o izvanjskim povijesnim zbivanjima i objašnjava ih, dočim povjesničar može objasniti događaje bez toga da posjeđuje bilo kakva saznanja o njihovoj suštini i uzrocima.
- Kada se radi o historiografiji i povijest i znanost o društvu trebaju biti blisko povezane.
- Na temelju egzistencijalnog redoslijeda cilj znanosti o društvu dolazi prije povijesnog cilja. Uzroci su ti koji "poradaju" povijesna zbivanja, a upravo ta zbivanja oblikuju temelj.

Povijesti je potrebno da se potpomogne dvjema znanostima: jedna je znanost o društvu koja tretira prirodu povijesnih zbivanja, a druga je znanost El-Džehru vet-ta'dilu koja predstavlja jednu od hadiskih znanosti koja tretira znanje, motive i sve ostalo vezano za prenosioca hadisa s ciljem prihvatanja ili odbacivanja hadisa kojeg prenosi nauka o društvu uzimajući u obzir njene "produkte" predstavlja osnovno sredstvo za povijest. Ibn Haldun nakon što potvrđuje nužnost znanosti o društvu u razumijevanju povijesti, te nakon navođenja stvarnih i konkretnih primjera, ističe da se niko od ranijih povjesničara nije koristio ovom znanosću.

Ibn Haldun prije nego se upušta u razmatranje "Znanosti o društvu" ('omrān) u uvodu Mokaddame analizira temeljna pitanja o povijesti. Ova pitanja osim što objašnjavaju odnos između znanosti o društvu i povijesti također govore i o Ibn Haldunovom gledanju na povijest. Ibn Haldun ukazuje da je povijest znanost koja cirkulira među svim narodima i da je podjednako predmetom pažnje i interesovanja kako puka tako i odličnika, te da sadrži dva aspekta: vanjski i unutarnji. Ovo Ibn Haldunovovo razmatranje predstavlja uvod za objašnjavanje društva stoga što, po njegovom mišljenju, povijest i ranja povijesna zbivanja jesu predmetom znanosti o društvu i u kontekstu ovoga spoja između povijesti i društva povijest je ta koja iscrtava konture, ali tematika se treba proširiti i izaći izvan čisto političke ravni uzimajući u obzir i društveni život kao i raznovrsne aspekte tog života.

KRITIKA TRADICIONALNE HISTORIOGRAFIJE

Kritički metod kada se radi o povijesti bit je metoda povjesnog istraživanja kod metodologista suvremenog doba, i moglo bi se kazati bit svakog povjesnog metoda. Ibn Haldun insistira upravo na ovome kritičkom metodu i njegov rad nije daleko od ovoga stajališta. On podsjeća na nužnost zauzimanja jedne temeljne pozicije, odnosno jedne kritičke pozicije. To predstavlja kontinuitet njegova pozicioniranja u odnosu na svaku vrstu spoznaje i zapravo govori o kriterijima te spoznaje (Nasar, pp. 150). Na meti Ibn Haldunove kritike su najuvaženije ličnosti društva, tj. povjesničari, šeri'atski pravnici (*fakīhān*) i komentatori (*mufessirān*).

Ibn Haldun kada kritički govori o pravnicima ne plaši se njihove oštromosti i neke njihove stavove i sudove eksplikite podvrgava kritici pozivajući se na ono što se može potvrditi realnim činjenicama. Kritička misao je, smatra Ibn Haldun, izvor svake historiografske metode i jedino oslanjajući se na nju može se manje–više spoznati realnost proteklih vremena. Svaka povijest uzima u obzir spoznaju čovjekova kretanja. Osim sakovrsnih nterpretiranja suštine ili značenja ovog kretanja bilo bi neophodno uzeti u obzir i individualno pamćenje u cilju razumijevanja i spoznavanja ovog kretanja. Međutim, povjesničar se ovim nikako ne smije zadovoljiti. On od samoga početka mora kritički motriti na svjedočenja, sjećanja, prošle događaje te ostale dokumente. Nužnost svega ovoga zrcali se i u Ibn Haldunovoј svijesti. On smatra da u cilju pravilnog razumijevanja povijesnih činjenica povjesničar mora imati kritičku svijest, temeljitet i spremnost za analizu forme i sadržaja svakog svjedočenja (Ibid, pp. 100). Prvi Ibn Haldunovi napori bili su usmjereni na poziciju i metode onih čiji duh nije korespondirao sa realnošću što predstavlja temelj svake znanosti. Produkt ove kritike bilo je uspostavljanje novog znanstvenog metoda. Ono čemu je, zapravo, Ibn Haldun težio kritizirajući prethodnike jeste utemeljenje jedne potpune znanosti koja bi bila dokumentirana i na objektivnoj i na subjektivnoj ravni. Ibn Haldun se prije svega obrušava na slijepo oponašanje koje smatra jednom od najpogubnijih štetâ koje se nanose kritičkoj metodi: (Mokaddama, pp. 3)

"Veliki povjesničari islama, generalno uzev, su sakupljali vijesti iz prošlih vremena i bilježili ih na stranicama povijesti za sjećanje. Sitne duše su, pak, ove vijesti protkale neistinitim prevarama stvarajući vlastitu predodžbu ili su čak pribjegli falsificiranju povijesti u čemu su ih slijedile potonje generacije i onako kako su te vijesti čuli tako su ih nama ostavili pri tome ne vodeći računa o uzrocima povijesnih zbivanja i kontekstu u kojem su se dešavala i ne distancirajući se od besmislenih i absurdnih vijesti. Stoga je metod istraživanja obezvrijeden, zamarajući i pogrešan. Oni su u povijest unijeli toliko vlastitih nagađanja kao da su sami sudionici vijesti koje prenose. Oponašanje je zahvatilo svaku poru čovjekova bića, a veoma se raširilo i popriše "parazitizma" u znanostima. Neznanje kod ljudi je postalo poput otrova." (Mokaddama, pp. 3).

Naravno, Ibn Haldunu je posvema jasno zašto su povjesničari zapali u ovakve pogreške. U uvodu Mokaddame on nabraja vrline povijesti te teškoće i zapreke koje stoje na putu dosezanja ovog plemenitog cilja, odnosno ističe koristi ove znanosti. Pri tome podcrtava razliku između čistog slijedenja i kritičkog istraživanja jer je zadatak povjesničara kritičko istraživanje o znanstvenim principima; o normama politike; o suštini kulture te kompariranje pozicija i kontekstualnih sličnosti odnosno

Ibn Haldunov spomenik u Tunisu,

razlikâ. Kritičko istraživanje u sebe uključuje razbor, filozofiju, znanje, odnosno slijedeњe suštine stvarâ. Ibn Haldun ovdje ulaze napore da prosegne u principe i metode povijesne znanosti stavljući do znanja da ignoriranje ovih principa vodi u pogreške pri donošenju povijesnih sudova, dočim njihovo poznavanje pomaže povjesničaru da otkrije pogreške i korigira ih.

Ibn Haldun smatra da je unutarnje značenje povijesti racionalno, teorijsko i kritičko istraživanje o izvoristima i uzrocima i on ovaj posao naziva "znanstvenim naporom". Kako bi praktično primjenio kritički metod u povijesti Ibn Haldun počinje od kritike povjesničara. On razlikuje dvije skupine historiografa: jednu skupinu čine oni koji su prihvaćeni i poštovani od svih. Njih naziva "čuvenim" (*fohūl*). Drugu skupinu čine pučki i samozvani povjesničari, oponašatelji i oni koji reduciraju povijest. Ove dvije skupine su posvema razdvojene kada je o historiografskom metodu riječ. Ibn Haldun istraživače povijesti s obzirom na metod koji primjenjuju dijeli na dvije grupe: jednu grupu naziva "kritičarima" (*nāqed*). To su oni koji promišljaju o izvoru, prirodi i uzrocima povijesnih zbivanja i o njihovim generalnim specifičnostima. Drugu grupu naziva "tupavcima" (*koudan*). To su oni koji sakupljaju povijesne informacije ne upuštajući se u prirodu i uzroke povijesnih zbivanja.

Ibn Haldun decidno navodi 12 primjera zbog kojih povjesničari zapadaju u greške. U većini njih on kritizira vjerojatnoću

zbivanja događaja, ili kritizira izvor iz kojeg je prenesen događaj. Prvih devet primjera odnosi se na drevnu povijest, na životopise i porijeklo velikih islamskih vojskovođâ. Navodeći ove primjere Ibn Haldun želi staviti do znanja da se povijest može ustrojiti kao jedan sistem ako se pristupi kritičkoj i odmjernoj analizi zbivanja koja su se odigrala u različitim vremenima. Ibn Haldun nastoji kroz ove primjere svoju kritiku samih izvora preusmjeriti na kritiku njihova sadržaja. Vijesti koje je Ibn Haldun izabrao bilježi jedan ili svega nekoliko relevantnih izvora koji su po njegovu mišljenju vjerodostojni i na koje se on veoma mnogo poziva. Na temelju ovoga Ibn Haldun želi pokazati zašto i kako su neki izvori u prenošenju vijesti izgubili ispravnu orientaciju i na koji način takvi izvori trebaju biti korišteni od strane povjesničara koji primjenjuje kritičku metodu. U svojim primjerima Ibn Haldun se poziva na izvještaje koje su istaknuti povjesničari prihvatali i zabilježili bez ikakva uvjeta što je, zapravo, rezultat njihove neobaviještenosti o unutarnjem aspektu povijesti.

Na temelju ovoga svi raniji povjesničari su zapali u greške s tom razlikom što su znameniti povjesničari, generalno uzevši, bili uspješniji a njihove greške su bile rezultat omaške ili lapsus linguae, dočim su povjesničari bez ikakvih kriterija ove pogreške jednostavno "kopirali" i širili ih dalje. Druga grupa povjesničara i valjane i neispravne vijesti stavlja je u isti rang te ih stoga Ibn Haldun spominje samo grupno, a ne pojedinačno i uopće ne polemizira sa njima. Sa druge strane, Ibn Haldun analizira greške velikih povjesničara kakav je Tabari ili Mas'udi; ili mufessira kao Musalabi (preminuo 427. H./1035.), ili Zamahšari (preminuo 538. H./1144.); ili filozofa teologije kao Bakalani preminuo 427. H./1013.) i nastoji rasvjetliti problem promišljajući o razlozima zapadanja u grešku. Ibn Haldun je kroz navođenje ovih primjera pokazao da ukoliko povjesničar nema saznanja o unutarnjim aspektima povijesti on ne može ispravno pojmiti izvanjske vijesti, niti razlučiti ispravnu od neispravne vijesti.

Pitanje vjerojatnoće dešavanja jednog događaja i otkrivanje grešaka i proturječnosti u nekim događajima na temelju komparativne metode predstavlja temeljnju karakteristiku kritičkog metoda povijesti. Povjesničar nikada ne smije biti "zaplašen" imenom i glasovitošću prenositelja vijesti. Stječe se dojam da ono što Karl Popper naziva kritičkim racionalizmom ili kritikom bez milosti s ciljem opovrgavanja treba biti suština zadaće koja stoji pred povjesničarom koji primjenjuje kritičku metodu. Ukoliko vijest ili izvještaj uspješno prođe kroz sito kategorične i kritike bez milosti i kada se rasvjetle unutarnji i vanjski aspekti, tek tada se može govoriti o njenoj pouzdanosti.

Forma povijesne misli islamskog perioda, generalno uzev, predstavlja iznalaženje puta za izlazak iz čorsokaka dvostrukog ponavljanja tradicije i za njezino obnavljanje na racionalističkim temeljima. Put izlaska iz ovoga vodi stazom moderne i utemeljenjem nove filozofske misli. Međutim Ibn Haldun uprkos predodžbi o nužnosti jednog nacrta o teoriji dekadencije islamske civilizacije nije mogao ozbiljnije elaborirati uvjete promjene stanja u korijenu. On, također, nije mogao pojmiti nužnost novoutemeljene znanosti o društvu ('omrân), niti nužnost revidiranja stajališta o generalno datim temeljima, niti je logiku utemeljenja motrio neovisno od sfere rezultata. Najveći problem Ibn Haldunove Mokaddame jeste razumijevanje njegove teorije o raciju i njegovojo povezanosti sa teorijom racionalizma islamskoga perioda stoga što formiranje novoutemeljene znanosti o društvu iziskuje reviziju mišljenja u teorijskim te-

meljima. Poimanje Ibn Halduna se čvrsto temeljilo na njegovu razumijevanju religioznosti što je zatvaralo put svakom obliku revizije stajališta u temeljima. Ibn Haldun kada se radi o božanskim pitanjima, slijedeći prethodnike, ograničava put svakom uplivu racionalnih temelja jer po njegovom mišljenju vlastiti pristup u ovakvoj vrsti pitanja vodi jedino u zablude i sferu uobrazilje. U svojoj Mokaddami Ibn Haldun kaže: "U svom vjeđovanju i djelovanju slijedi ono što ti je naredio sveti Zakonodavac jer Njemu je više bilo do tvoje sreće i On ti može priskrbiti veću korist nego ti samom sebi." Ibn Haldun je slijedio vanjstinu šeri'atskih odredbi i smatrao je neispravnom svaku vrstu revizije u temeljima. Kao imam Gazali i Ibn Haldun je slijedenje filozofske znanosti smatrao beskorisnim po muslimane.

Ovo je jedno proturječno pitanje u Ibn Haldunovu djelu. Ibn Haldun je prije više od 600 godina držeći predavanje studentima egipatskog univeziteta El-Azhar potcrtao važnost usmjeravanja pažnje na društvene fenomene i institucije, te također ukazao na nužnost motrenja povjesno-društvenih promjena. On na način jednog istinskog intelektualca ulaze racionalne napore u cilju razumijevanja povijesti; okušava se u kritici povijesti i muslimanskih povjesničara; uspostavlja temelj društvenim znanostima, ali i poziva muslimane da manje slijede grčke racionalne znanosti, i filozofiju općenito. Ibn Haldun u Mukaddami u jednoj veličanstvenoj formi poseže za kritikom slabih povjesnih predaja, ali ni sam u nekim slučajevima, budući privržen arapskoj misli, ne uspijeva svoje stajalište i kritički metod na pravi način primijeniti u povjesnim izučavanjima. Ali to nimalo ne umanjuje veličinu i značaj Ibn Haldunova stajališta. Bez ozbiljne revizije Mokaddame i promišljanja o uzrocima muslimanske dekadencije teško da se može dosegnuti kritičko stajalište povijesti.

Ibn Haldun na novčanici

Izvori:

- Ebn Xaldūn, 'Abdorrahmān, Moqaddame Ebn Xaldūn, tarğome-ye Mohammad Parvīn Gonābādī (Tehrān, 1366).
- Iv Lacoste, Čahānbāni-ye Ebn Xaldūn, tarğome-ye Mahdī Mozafarī (Tehrān, 1354).
- Rosenthal, Franz, Tārīx-e tārīxnegārī dar eslām, tarğome-ye Seyyedollāh Āzād, I (Tehrān, 1365).
- Tabarī, Mohammad ebn Čārīr, Tārīx-e Tabarī, tarğome-ye Abolqāsem Pāyende (Tehrān, 1345).
- Mas'ūdī, Abolhasan 'Alī ben Hosein, Morūğ al-zahab va ma'āden al-ğouhar, tarğome-ye Abolqāsem Pāyende (Tehrān, 1366).
- Mahdī, Mohsen, Falsafe-ye tārīx-e Ebn Xaldūn tarğome-ye Ma'āid Mas'ūdī (Tehrān, 1352).
- Nasrī, Albert, Bardāšt va gozide-ī az Moqaddame Ebn Xaldūn, tarğome-ye Mohammad 'Alī Šeix (Tehrān, 1363).
- Walsh, Moqaddame-ī bar falsafe-ye tārīx, tarğome-ye Ziyāoddīn 'Alāyī Tabātabāyī (Tehrān, 1363).
- M. Talbi, Ibn Khaldun, vol. III (1986).

Saeid ABEDPOUR

TRENUTNO SVJEDOČIMO IDEOLOGIJSKOM VAKUUMU KOJEMU SU "PODLOŽNE" OSOBITO GENERACIJE ODGOJENE U JEDNOJ IDEOLOGIJI

Rasprsnuće vrijednosne svijesti

Smjena jednopartijske diktature višestračkom demokracijom zbila se (politički) kao jednokratan čin, ali (socijalno) kao dugotrajan proces što se tek navještao. Sve to što se dosad dogodilo i, pogotovo, što će se vjerojatno dogoditi, već ima, i sve više će imati, nemale posljedice na doseg, intenzitet i strukturu religijske svijesti te na položaj i ulogu vjerskih zajednica u zemljama u kojima je došlo do rečene smjene.

Moglo bi prilično pouzdano reći da, općenito uzevši, ono što je bilo s religijom i vjerskim zajednicama u tadašnjoj Jugoslaviji u nešto blažem obliku, dogodilo se i u ostalim zemljama istočne Europe, uključujući i Sovjetski Savez u drastičnijem obliku. Naime, za tadašnje jugoslavensko društvo važi da je u domeni ispoljavanja religije u njemu formalno sve bilo dopušteno. Sociološki uvidi, međutim, pokazali su da je religija bila stjerana u zidine bogomolja, da su vjernici, ukratko, u mnogo čemu bili građani drugoga reda (ne samo da vjernik nije mogao biti član Partije, nego nije mogao biti ni oficir najnižeg čina, nerijetko ni prosvjetni radnik...). U tom društvu položaj različitih vjeroispovijesti bio je, u nekim aspektima, različit. Pravoslavne crkve su nacionalne, odnosno one nemaju međunarodnu zaštitu. To je jedan od razloga zašto je pravoslavlje bilo više okrenuto prema takvim režimima, tražeći (pa i dobivajući) u njima stanovit oslonac. I islamske zajednice lakše su pristajale na lojalan odnos, i to ne samo zato što nisu bile internacionalno povezane, nego i zato što su, u pravilu, bile manjinske. To zaciјelo ne važi za Katoličku crkvu, koja je – uz kozmopolitski karakter – u nekim zemljama bila nemalo nacionalno obojena. Sigurno je, primjerice, da je poljsko katoličanstvo doprinijelo raspadu režima koliko i "Solidarnost". Ne bi bilo teško dokazati da je "Solidarnost" dobivala idejni naboј upravo od katoličanstva.

Trenutno svjedočimo ideologijskom vakuumu kojemu su "podložne" osobito generacije odgojene u jednoj ideologiji. Na djelu je rasprsnuće vrijednosne svijesti. Kao da vjernici u svim tim zemljama počinju tretirati politiku bez apriornog predznaka, diskretno otklanjajući pomisao da je njoj imanentno zlo. I sami sudjelujući u začetim demokratskim procesima, kao da sve više doživljavaju politiku ne samo kao potenciju metafizike porobljavanja, nego i embrio teorije oslobođenja. Politika, postupno i oprezno, postaje sredstvo identifikacije i obuzdavanja zla na individualnoj razini, te nezaobilazan uvjet njegova uspješnog obuzdavanja na razini zajednice. Tek sada se cijelovito raskriva bit duhovnog monizma koji je ostavio pustoš u glavama i dušama ljudi. Postaje bjelodano da je glupost ravna zločinu kada je aktivna sila. Misaonim i stvarnim demistificiranjem skrivenih društvenih mehanizama i ideoloških aparata izranjuju uvjernjivi dokazi da je svaki oblik monizma de facto sabiranje moći i slobode u rukama Jednoga. Jednoumlje je stvarno kulminiralo u bezumlju. Socijalizam kakvim ga pozajemo bio je sav u znaku eksperimentiranja s ljudskim životima bez pretvodnih misaonih elaboracija, pa je posve shvatljivo što su utopij-ska obećanja, u konačnici, bila pogibeljna po ljudi.

Promjene u ljestvici vrijednosti nikada ne ostaju bez utjecaja na ostala područja ljudskog življenja i djelovanja. Vrijednost i od-

govornost pojedinca za njegovo moralno djelovanje i naglašavanje smisla određenih normi i vrednota koje određuju njegovo moralno djelovanje, u izvjesnom smislu, moral čine relativnim, a time i samo ljudsko ponašanje. Značajno je, dakako, da se u okviru mnogih religija naglašavalо kako se spoznaja Objave mijenja, a ne ona (Objava) u samoj sebi. Religija je brižljivo održavala moral povlačeći se na dopušten plan individualnog kolebanja čovjeka. U toj sferi pružila joj se mogućnost – i nju je tako često koristila – davanja moralnog smisla postojećim odnosima. Jer, svagda je moral bio i ostao uporište religije. A prema, primjerice, kršćanstvu, moralni zakon ne стоји nepromjenjiv kako je dan čovjeku, već se razvija u njemu zajedno s razvojem razuma, posredstvom koga čovjek čuje glas Božji u sebi – savjest. Time se uspostavio kriterij za razlikovanje dobra i zla upravo u ovozemaljskom svijetu. Taj proces bio je narušavan tamo gdje su crkve (vjerske zajednice) pokušavale prenosići moral oslanjajući se na autoritarne elemente teološkog pristupa. Šansu moralnog preporoda vidim u takvoj usmjerenoći vjerskih zajednica koja će ljudima izlaziti ususret u otkrivanju humanih razloga za njihove postupke, te njihova racionalnog utemeljenja. A svaki moral ne može a da ne bude usmjerен prema budućnosti i da, u isti mah, ne znači kritiku aktualnog stanja.

Prirodno je očekivati da sve crkve zatraže poboljšanje svog stvarnog tretmana. Ako konkordat shvatimo kao ugovor između crkve i države zasnovan na stanovitim privilegijama i uzvratnoj podršci države od crkve, onda, makar u izmijenjenim oblicima, takvi konkordati nisu isključeni. Ovome može biti poticaj i stvaranje (u mnogonacionalnim državama) političkih stranaka na nacionalnoj (respective: religijskoj) osnovi. Na toj crti javit će se

i zahtjevi za vraćanjem crkvenih posjeda, legaliziranje osvajanja odgovarajućih prostora, kao i zahtjevi prema sredstvima javnog priopćavanja – TV i tisak, organiziranje vjeroučitelja... i slično. Naslijedeno povezivanje etničke i nacionalne pripadnosti s religijskim podrijetlom nesretno će se javiti kao poticaj razgaranja konflikata koji ne izviru iz religijskog kao takvog.

Nacionalne politike, posebno u državama nasljednicama bivše Jugoslavije, tada će težiti političkoj homogenizaciji nacije, razgarajući bornirani nacionalizam, čak i rasizam, u bogatoj paleti oblika: tuđa nacija se najčešće optužuje za nepravde naijete svojoj! Svjedoci smo da je u političkom životu došlo do podudarnosti između vjere i nacionalizma. Pogubno je što je u tim prilikama svjetovni nasljednik komunizma postao upravo – nacionalizam. Zato su sve crkve, manje ili više – postale više nacionalističke, nego religijske. Ovog izazova (i ponude!) nije bilo bez podrške samih vjernika. Tako je, primjerice, Kosovski mit sve izraženje nosio obilježja i svjetovnog i crkvenog, pa će sve teže biti uspostaviti liniju koja ih razgraničava. Naime, srpstvo i svetosavlje sve se više isprepliću i nastupaju zajedno, pa se nacionalna crkva i nacionalna ideologija slijevaju, nerazdruživo, jedna u drugu, često se poistovjećujući. Sličan proces dogodio se u Rusiji s pravoslavljem i s islamom, koji će roditi stanoviti separatizam. Ostajanje u Crkvi (vjerskoj zajednici) ili povratak njoj može bitiinicirano njezinom skrbi za kulturne, tradicionalno-običajne vrijednosti, ali pod uvjetom da se ona ne stapa sa svjetovnim društvom, nego da zadrži samosvojan pristup.

Ukratko, moji sociološki uvidi iznova me uvjeravaju da se s prilično pouzdanja može očekivati privremena ekspanzija svih vjerskih zajednica, jednak tako kao što se može očekivati trajni preporod izvorne religije. Religiozni ljudi sve će više tražiti autentičnu religiju posredstvom molitve, meditacije, naputaka

spram izbora moralnih vrednota. Valja učiniti misaoni napor da se primjereno dijagnosticira postojeće stanje religije i naslute obrisi njena gibanja. Ako religija bude više moralizatorska nego dogmatska, ako bude više osobna nego institucionalna, onda će biti na djelu njena revitalizacija i pomak u kvaliteti. Predmjegovam da će se to sigurno dogoditi u jednom duhovno elitnom sloju čiji će se opseg širiti u ovisnosti od djelokruga i usmjerenja samih vjerskih zajednica. Središnje pitanje nije u odgoju, posebno djece, nego će ubuduće ključno biti pitanje prisustva religijske atmosfere socijalizacije. Ako se ljudi budu usmjeravali ne da imaju, nego da traže, onda će sve više dolaziti u situaciju da im i religija bude povod osobnih duhovnih traženja. Ukoliko crkvama podje za rukom da budu tražitelji novoga, a ne čuvari postojećeg, onda imaju izgleda da i sami pridonesu uspostavljanju takvih socijalno-kulturnih prostora kojima se intenzivaju spiritualne dimenzije ljudskog bića, a među kojima su, nemoj dragocjene, i one religijske.

Ni trenutka ne sumnjam da će ovaj dijalog izgraditi duhovne traverze svježijih i duhovno poticajnijih uvida, koncepata, meditacija, ideja, što će obogatiti prilježnje i kompetentne sociologe za suočavanje s krilatim idejama, opskrbljениm teorijskom težinom i elanom imaginacije za stvaranje novih viđenja. A sve u potrazi za interdisciplinarnim zahvatima na crtici dubljih prodora u temelje socijalno-duhovnog stanja društva i suptilne preokupacije, koje se uspješno nose sa svojim misaonim naporom, hitajući ususret inoviranim spoznajama.

(Uvodni govor na simpoziju "Odnos religijskog i nacionalnog u identitetu i stvarnosti balkanskih naroda" održanom u Zagrebu 6. i 7. marta/ožujka 2015. godine)

Esad ĆIMIĆ

POSLANIKOVI LJUDI, ASHABI RADIJALLAHU ANHUM: EBU UBEJDA IBN EL-DŽERRAH

Povjerenik islamskog ummeta

Tko je čovjek koga je Alejhis-selam uzeo za ruku i rekao: "Svaki narod ima svoga povjerenika, a povjerenik muslimanskog ummeta je Ubejda ibn el-Džerrah." Tko je čovjek koga je Muhammed alejhis-selam poslao na čelu muslimanske vojske kao ispomoć Amru ibnul Asu, u čijoj je jedinici bilo i takvih ashaba kao što su Ebu Bekr i Omer radijallahu-anhu To je ashab koji je prvi dobio službenu titulu Zapovjednik zapovjednika (Emirul-umera').

Lik Ebu Ubejde ibn El-Džerrah u TV seriji "Omer ibnul Hattab"

To je čovjek za koga je halifa Omer ibnul Hattab, radijallahu-anhu, na smrti rekao: "Da je živ, Ubejdu bih bez razmišljanja preporučio za svoga nasljednika. Ako bi me Allah upitao zašto sam tako postupio rekao bih, zato jer je on Allahov povjerenik i povjerenik njegova Poslanika."

Njegovo je pravo ime Amir bin Abdullah ibn Džerrah, ali u povijesti islama poznat kao Ubejda ibn el-Džerrah. Na islam je prešao u Mekki, pred Ebu Bekrom es-Siddikom radijallahu-an-

hu prije nego je Alejhis-selam preselio u svoj dom Darul-erkam. Zbog prijetnji kurejskih pogana, iselio je u Abesiniju s drugom skupinom muslimana. Iz Abesinije se vratio prije drugih muhadžira, nakon hidžre Božjega poslanika i bio učesnik na Bedru i drugim bitkama u obrani islama. Nakon smrti Muhammeda alejhis-selam obavljao je vrlo važne dužnosti, a za vrijeme Ebu Bekra, nastavio kao i za vrijeme halife Omera. Mahom su njegove obveze bile vojne naravi, jer je bio neustrašiv borac, vrstan zapovjednik i čovjek od najvećeg povjerenja. Zato mu je Muhammed alejhis-selam i dao naziv Povjerenika islamskog ummeta.

Za vrijeme bitke na Uhudu, Ebu Ubejda je dobio zadatak da bude stalno uz Božjega poslanika i da ga štiti od eventualnih zavjera i iznenadnih napada pogana. Iako je Poslanik u bici bio teško ranjen u dva navrata, Ubejda mu je spasio život zahvaljujući svojoj snalažljivosti i pozrtvovanosti. Kada je halifa Omer, prije bitke s Bizanticima na Jermuku, donio odluku da zamijeni glavnog zapovjednika muslimanske vojske Halida ibn el-Velida s Ubejdjom i u tom smislu poslao mu pismo kojim ga imenuje zapovjednikom, a Halida smjenjuje, Ubejda je zatajio pismo kako ne bi omeo pripreme muslimanske vojske za bitku. Po završetku bitke Halid je doznao za svoju smjenu, uputio se prema Ubejadi s pitanjem: "Zbog čega me nisi izvjestio o smjeni kada ti je pismo stiglo." Odgovor Ubejde je bio: "Zato da te ne ometam u pripremama za bitku. Ja ne želim ovozemnu vlast, niti ovo radim zbog materijalne koristi. Ja i ti smo braća zbog Allaha."

Kada je Ubejda postao zapovjednik najbrojnije muslimanske vojske do tada, i kada je pod svojom komandom imao mnogo-brojne iskusne i znamenite borce i zapovjednike, povjesničari su zapisali da ga se nije moglo razlikovati od običnog vojnika. Sve što je vojska radila i on je radio. Kada je halifa Omer posjetio Šam, upitao je: "Gdje mi je brat?" Pitali su ga tko je taj, a on im je odgovorio: "Povjerenik našeg ummeta." Kada je Ebu Ubejda stigao pred halifu, izgrli su se, a potom ga je Ubejda poveo u svoj dom, u kome halifa nije našao nikakvog namještaja, osim prostirke za sjedenje i spavanje. Dok je halifa ležao na samrtnoj postelji i borio se za život, stigla mu je vijest da je poginuo Ubejda u borbi s neprijateljem. Nazočni su primijetili njegove suzne oči. Onda je po-tiho rekao: "Volio bih u ovoj sobi vidjeti puno ljudi poput Ubejda."

Ševko OMERBAŠIĆ

Mezar Ebu Ubejde ibn El-Džerrah u Siriji

DŽELALUDIN RUMI "MESNEVIJA I"

Komentari "Mesneviye" (I)

S IMENOM ALLAH, OPŠTEMILOSTIVIM, SAMILOSNIM

Kao što se svaki posao treba i mora početi s Bismillom, tako je i Mevlana (مولانا)¹ počeo svoju Mesneviju (مشنوى). Mesnevija počinje s Imenom, s Imenom koje je spomenuto na početku Sure "El-'Alek": "Čitaj s imenom svoga Gospodara koji stvara.",

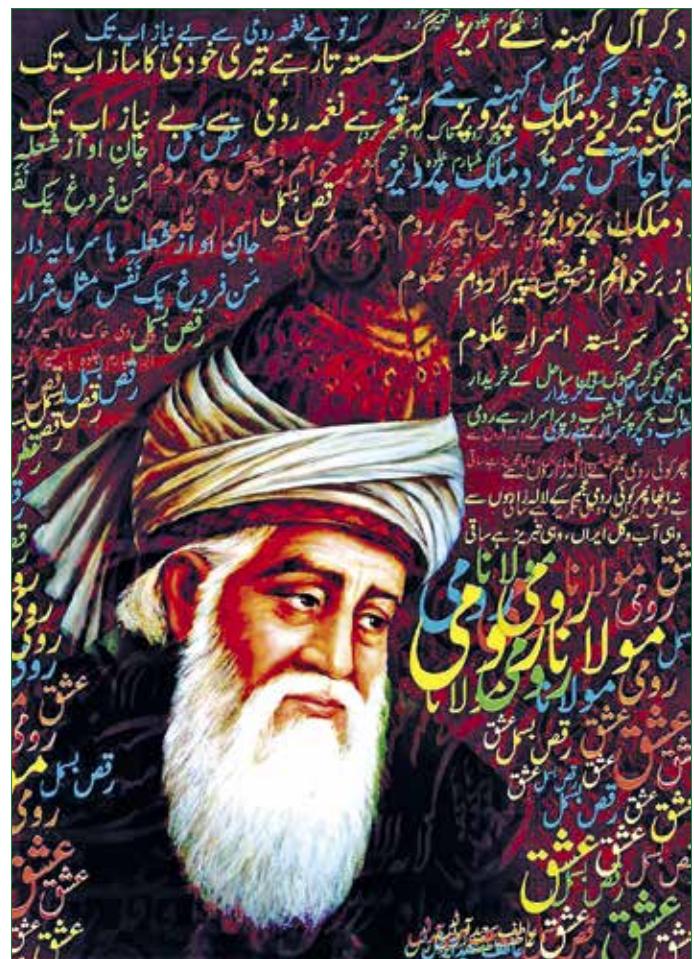
أَقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ

odnosno u prvom ajetu spuštenom Muhammedu s.a.v.s. On se odnosi i na ovaj ajet: "I pouči Adema imenima – svakom od njih..."¹².

وَعَلَمَ إِدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا

Na osnovu ovog podučavanja je Adem a.s.³ dobio izvrsnost nad melećima, zbog koje su mu meleci učinili sedždu. Znanje o Imenima je univerzalno znanje kojim je vladao Adem a.s., ili u opštem smislu čovječanstvo. O posebnostima Imena, kao i o posebnim Imenima znanje imaju samo oni koje je Allah dž.š.⁴ odabrao nad svim ostalim ljudima, dok djelomična znanja može imati svaki čovjek koji to znanje može postići čitanjem, učenjem ili svojevrsnom spoznajom. Mada izraz "bism" (بسم)⁵ govori o Imenima u jednini, jednina predstavlja množinu, a gramatičkom jedninom se upućuje na Jedinstvo svih Imena, pa i svega ostalog. Sve stvoreno je pokriveno Imenima kao svojom ljudskom, a svaka ljudska ima i svoje jezgro, suštinu. Drugim riječima, sva Imena pokrivaju sve stvoreno i na ovom i na onom svijetu. Adem a.s. je dobio znanje o svim Imenima ne samo kao forma-ma, nego i o suštinama tih formi.

Početak Bismille je "b" (ب), što označava vrata (باب) ⁶ znanja. Ovo je slovo koje ispod osnovne oznake ima tačku, a to je početak pisanja. Tačka je simbol za kompletno znanje na ovom svijetu. I ovo nam je uputa da u svemu što radimo trebamo stjecati znanja, kako zahirska (ظاهر)⁷, tako i batinska (باطن)⁸, koja nas trebaju voditi i usmjeravati pravim Putem, a do takvih znanja možemo doprijeti samo uz Allahovu dž.š. uputu i pomoći, odnosno preko ove dvije Milosti. Vrata znanja su učitelj, odnosno na njih se odnosi hadis: "Ja sam grad znanja, a 'Ali je vrata tog grada." Nadalje, ova tačka je početak pisanja elifa, a on predstavlja Univerzalno Postojanje, Transcedentnost Bitka, Allahovu Ličnost, koji su nedodirljivi spoznajom. Mada je tačka početak pisanja elifa, ona, u matematičkom smislu, nema veličinu, nego je beskonačno mala, što upućuje da je znanje o samom elifu nezнатно, odnosno beskonačno malo. Isto tako je i spoznaja Allahove Ličnosti beskonačno mala. Zato Muhammed s.a.v.s.⁹ upućuje ljudе da razmišljanjem ne pokušavaju shvatiti Allahovu Ličnost, nego da razmišljanje usmjere na Njegove Osobine, Imena i sve moguće oblike stvaranja. Međutim, kad se tačka produži u elif (إ), on ima simboliku broja jedan, odnosno Allahovog dž.š. imena Vahid i/ili Ehad. U ovom slučaju dobivanja znanja, ovo se odnosi na znanje koje se pretvara iz beskonačno malog u potpuno znanje koje se može zadobiti jedino s Allahom dž.š. Drugim riječima, samo Allah dž.š. poznae Sam

Rumi

Sebe i istinsku spoznaju o Njemu, ali ipak ograničenu, ipak je moguće dobiti, ali samo s Njim.

Bismilla usmjerava na ime Allah (الله) i dva posebna Božija Imena: Er-Rahman (الرحمن) i Er-Rahim (الرحيم).

Ime Allah je posebno Allahovo ime. Smatra se jednim od Njegovih vlastitih imena. To je Ime u kojem su sadržana sva ostala Božija Imena, ono je transcedentno, sveobuhvatno i ima svoja posebna i specifična značenja. On u sebi sadržava kompletну Kelimu Islama, Kelime-i-šehadet: "La ilah illallah (لَا إِلَهَ إِلَّا)" (Nema boga osim Allaha). Osim toga, ovo Ime upućuje na Ehadijjet (Jedinost, Osobnost, Jedinstvenost) Allah-a, parnost i međusobnu blisku povezanost svega stvorenog u kontradiktornostima, način zadobijanja osobina stvorenja od Stvoritelja, mjesto savršene refleksije i pojave Allah-a, potpunost i osobine savršenog čovjeka i njegovu ulogu na ovom svijetu, zaokruženost stvaranja, itd. Elif predstavlja Allahovu Ličnost. On je odvojen od ostalih harfov-a (حروف), ne dodiruje se niti se povezuje s njima. Nakon njega slijede dva harfa "lam" (ل), a oni predstavljaju nužnost i mogućnost, kao i sve parove u stvaranju. Sam harf "lam", kad se napiše nepovezano s ostalim harfovima, ili kad se nalazi na kraju riječi, simbolički predstavlja produženje elifa u harf "nun" (ن), a on predstavlja stvaranje, stvorenja,

stvorenost. Svaki od ova dva "lama" pokazuju da i nužnost i mogućnost, kao i svi ostali parovi u stvorenim svjetovima potječu od Allaha dž.š. On, Stvoritelj, rasipa Svoja Imena i Osobine (Sifate) na sve stvoreno i na taj način neposredno "prisustvuje" na ovom svijetu, pa Ga se na taj način jedino može shvatiti. Kao što se "nun" ne vidi u Imenu Allah, tako ni ljudi nisu svjesni Njegovog Prisustva na ovom svijetu. Ova dva "lama" su povezana i ojačana u izgovoru, dajući ljudima uputstvo da kompletno stvaranje gledaju u parovima, da sve stvoreno u sebi sadrži istovremeno i dobro i loše, pozitivno i negativno, otkriveno i skriveno, formalno i suštinsko, tjelesno i duhovno, te da se samo na taj način može dospjeti do shvatanja tevhida (jedinstva). Elif je odvojen od ova dva "lama". On na neobično čudan način djeluje na ova dva "lama", poput električne indukcije, ili poput daljinskog prenošenja elektriciteta iz jednog u drugi provodnik. Nadalje, samostalno napisan elif nema glasovnog izgovora, što upućuje da se o Allahovoj Ličnosti ne može govoriti, odnosno usta ostaju nijema. Ili, Allahova Ličnost je neopisiva i o njoj se ne može dobiti spoznaja. O Allahovoj Ličnosti se saznaje isključivo preko posrednih sredstava, kao što je stvaranje. Na to upućuje i ime Allah u pisanoj formi, tako što elif ima svoj "induktivni" utjecaj na prvi "lam", pa preko njega na drugi. Prvi "lam" predstavlja nužnost, a drugi mogućnost, a iz njega se izdiže naredni elif koji se ne završava na nama poznat način, nego se pretvara na polovini svoje visine u krug, odnosno harf "he" (ه). Na ovaj harf se nadovezuje nevidljivi harf "vav" (و), koji se u izgovoru ne čuje, tako da se ova dva harfa izgovaraju kao "hu" (هو) – On, ili Huvijjet (Onstvo). "He" je interesantan jer predstavlja krug, kružnicu ili dva spojena luka, na koje se odnosi hadis kojeg je Muhammed s.a.v.s. izgovorio kada je upitan na koju blizinu je prišao svome.

Gospodaru u noći Mi'radža: "Dva luka ili bliže." Ovo je savršenost u spoznaji insani-kjamilia (إنسان كامل), kad on spoznaje savršenstvo u stvaranju, odnosno nužnost i mogućnost, odnosno stvaranje u parovima. Na takvu spoznaju se odnosi "dva luka". Savršena spoznaja i obuhvatnost shvatanja stvaranja dovodi takvog čovjeka u nastavak hadisa "i bliže", kad on postaje savršeni upućivač, ili muršidi-kjamil (مرشد كامل). Za razliku od insani-kjamila, muršidi-kjamil je osposobljen za vođenje drugih ljudi i po tome se nalazi na većem stepenu od njega. U ovu grupu spadaju svi poslanici i vjerovjesnici, a nakon njih i savršeni upućivači, na koje se odnosi izreka našeg Poslanika s.a.v.s. da su njegovi naslijednici učenjaci (ulema), ali ne učenjaci zahira, koji se uporno žele tako predstavljati u svojim zajedni-

cama. Znači, ime Allah počinje s Njegovom Ličnošću, nastavlja se na parove stvaranja, s čijom suštinom je upoznat savršeni čovjek, kao konačno ogledalo u kojem se na najbolji način odražava Allah dž.š. Kao konačna uputa, ko želi spoznati Allaha, neka upozna njegove namjesnike na Zemlji, evlije i savršene učitelje. Pošto je njihov simbol slovo ili glas "vav", njegovo vezivanje isključivo za slovo "he" u riječi "Hu", a odvojenost od ostalih harfova i riječi koji dolaze nakon njega, simbolično predstavlja njihovu neovisnost od svega stvorenog, a ovisnost isključivo i jedino o Allahu dž.š. Ta njihova neovisnost o stvorenom predstavlja najveći stepen kojega čovjek može postići. Takvi ljudi su svjesni Allahove prisutnosti u svemu stvorenom te se zbog toga ne vežu za sporedne uzroke i stvorenja, niti u svojim djelima,

niti u svojim mislima i namjerama. Oni u svakom stvorenju, kao i u svakoj pojavi vide Allahovo Lice. "Pa kud god se okrenete, pa tamo je lice Allahovo."¹⁰

فَإِنَّمَا تُؤْلَوْ فِيْهِ وَجْهُ اللَّهِ

Sa Imena Allah, koje je transcedentno i koje pokazuje nemogućnost shvatanja Ličnosti Allaha, prelazi se na glavno Ime u svijetu nužnosti (Er-Rahman), koje obuhvata sva ostala Imena nužnosti i mogućnosti, a od njega se prelazi na posebno Ime mogućnosti (Er-Rahim). Ova tri Imena pokazuju ciklus stvaranja svijeta i podučavanja čovjeka.

Er-Rahman je "Sveopšti Dobročinitelj", "Opštemilostivi", "Svemilostivi", "Milostivi". Er-Rahman se odnosi na sveopštu Milost koja se spušta na sve stvoreno, kako živo, tako i na neživo; kako na vjernike, tako i na nevjernike. Ova Milost ne zaobilazi nikoga, ona nije isključiva niti je rezervisana samo za vjernike, pa tako niti samo za muslimane niti samo za mu'mine. Ova vrsta Milosti predstavlja opštije i obuhvatnije značenje hadisi-kudsije: "Moja Milost nadilazi Moju Srdžbu." Kao osnovno ime u pojavi nužnosti, ono je ujedno i nosilac i predstavnik svih ostalih imena nužnosti. Ovim imenom je Allah dž.š. zadužio Sebe da bude milostiv prema svemu stvorenom, tako da ovo ime nadvladava Njegova sva ostala, naizgled kontradiktorna imena.

Er-Rahim ("Posebnomilostivi", "Milostivi", "Samilosni", "Milosrdni") je specifična, posebna, stepenovana, zaslužna Milost. Njom Allah dž.š. obasipa isključivo vjernike. Količina, vrsta i kvalitet dobivene Milosti ove vrste zavisi od svakog vjernika zasebno. Ovo je Milost koju će Allah dž.š. davati na Sudnjem Danu svim vjernicima prije ulaska u Džennet, jer niko ne može zaslužiti Džennet osim Allahovom Milošću. Ona je isto tako sveprisutna i na ovom svijetu. Njom Allah dž.š. štiti vjernike od grijeha, neizdržljivih iskušenja, fizičkih i duhovnih nesreća, nevjerničkih, munafičkih i zavidničkih napada. On tom Milošću obasipa vjernika, dajući mu trostruki sabur (صبر), strpljenje na: čuvanju od grijeha, ustrajnosti u činjenju dobrih djela i čvrstini na iskušenjima. Isto tako, On vjerniku ovom Milošću daje, širi i produbljava spoznaje. A u visokim duhovnim, ruhanijskim sferama, On ovom Milošću približava Svoje miljenike Sebi. A to su oni koji ne žude za Džennetom niti imaju straha od Džehennema, već jedino žele biti u Njegovom Prisustvu. Zadobijanjem ovog imena, čovjek zaokružuje svoje putovanje na ovom svijetu, doстиže svoju krajnju granicu spoznaje o bliskosti Njemu, uz uslov da kao putokaze koristi uputstva koja mu daju dva prethodna imena, ne zaboravljajući ni sami početak Bismille.

Kao što se vidi, za svaki dobar posao, prethodni zadatak vjernika je da zatraži prisustvo ova dva Imena, ove dvije Milosti, kao i da se njima zaogrne i postane vlasnik ta dva Imena u svo-

Mesnevija

im mogućnostima, odnosno koliko mu dozvoljava njegov kabilijet (prijempljivost, kapacitet ili mogućnost primanja) kojeg je Allah dž.š. dao svakom čovjeku posebno. Tek uz prisustvo ova dva uvišena Imena vjernik zadobija mogućnost da mu djela budu ispravna i primljena, da preko njih bude na ispravnom Putu, da od njega drugima dođe istinska korist, da se preko tih djela pročisti, da svoje srce očisti, da dobije određene spoznaje, da ga Stvoritelj približi Sebi.

Neka nam se Allah dž.š. smiluje, uputi nas na pravi put, otvori nam srca, dadne nam shvatanje ove Mesnevije, shvatanje koje možemo i moramo primijeniti, kako bismo otvorili sebi vrata i doobili znanja kojima ćemo se okoristiti i na ovom i na onom svijetu.

1

Slušaj ovaj naj kako se žali, hikaju o rastanku pričajući –

Naj ili nej (نی) je duhački muzički instrument koji se pravi od trstike iz koje se izvadi srčika. Sastoji se od devet zglobova i sedam rupica koje daju tonove. Pošto naj nema pisak, vrlo je teško postići osnovni ton puhanjem u njega, a osnovni ton daje Allahovo dž.š. ime "Hu" (هو). Naj predstavlja savršenog čovjeka (insani-kjamil). Sedam rupica može imati različitu simboliku:

1. Sedam otvora na glavi (dva ušna, dva očna, dva nosna i usni otvor)
2. Sedam vrsta otvora na čovjeku (slušni, vidni, mirisni, usni, polni, izmetni i kožni otvori)

Pošto je insani-kjamil u potpunosti očistio svoju nutrinu od nefranskih (نفس)¹² prohtjeva, onda je on prazan od svega osim od svoga Gospodara, odnosno u njemu se nalazi čisti "Huvijjet" (čisto Onstvo). U stanju pasivnosti, insani-kjamil predstavlja Huvijjet, dok u stanju pokreta, kada "Svirač" puše kroz njegovu nutrinu i pritom zatvara i otvara njegove otvore, on daje tugaliju melodiju, odnosno uputstva svima nama. Evo objašnjenja šta predstavljaju ti otvori:

1. Sedam otvora na glavi. Udhahnjivanje tona "Hu" ide od srca, unutarnje tajne, do otvora na glavi. Dva nosna otvora predstavljaju desno i lijevo čulo mirisa, odnosno pojavno (zahirsko) i skriveno (batinsko) mirisanje. Zahirska miri-

sanje predstavlja mirisanje Šerijata (Zakona, Vjerozakona, zahira), a batinsko mirisanje duhovnosti (ruhanijeta). Mirisanje je prvi osjet koji vodi čovjeka. Potom se koristi sluh, koji takođe ima desnu i lijevu stranu, a zatim i vid. Usta su specifična jer se u njima nalazi četvrtu čulo – čulo okusa, a iz njih izlazi i govor. Analogija se koristi za sva četiri čula. Detaljnije će se o njima govoriti tokom čitanja i tumačenje Mesnevije. Nakon pravilnog korištenja, odnosno primanja informacija s ova četiri čula, insani-kjamil koristi usta za govor, a tad iz njega izlaze upute i govor, koji na jedan način predstavljaju muziku najja. U svakom slučaju, "Svirač" je taj koji koristi njegova čula i na taj način govor kroz njega (hadisi-kuds: "Ja postajem njegov sluh, vid..."), a njegova glava postaje naj. Mada uši, oči i nos primaju informacije, ne treba zaboraviti da od srca ide posebna vrsta duhovnog (pr)osvjetljenja koje priprema ta tri čula za primanje i duhovno shvatanje svijeta oko sebe;

2. Sedam vrsta otvora na čovjeku. Ovo je potpuniji način kad cijelo tijelo insani-kjamil postaje naj. Analogija za četiri čula i usta je potpuno ista kao i za prvi slučaj, s tim što se javljaju i kožni otvori. Osnovno čulo koje se nalazi na koži je čulo dodira, mada mu se pridružuju i čula bola, topote i hladnoće. Čulo dodira se takođe dijeli na desnu i lijevu stranu tijela, odnosno zahirski i batinski dodir. Koža je specifična po tome što je najveći ljudski organ i što obuhvata kompletno tijelo, pa se, osim čula dodira, funkcija kože, u prenesenom smislu, proširuje i na aktivan rad čovjeka, koji se obavlja rukama, nogama i glavom, kao i cijelim tijelom. Ovim je aktivnost insani-kjamilu upotpunjena, pa obuhvata i riječ i djelo. Nakon ovih pet vrsta otvora koji predstavljaju primanje informacija i djelovanje riječu i djelom, ostaju još dva otvora – otvor za izlazak izmeta i vjetrova i polni otvor za izlazak mokraće i sperme. Zajedničko za ova dva otvora je što zahirski služe za čišćenje tijela od čvrstih i tečnih nečistoća iz čovjeka, a u batinskom smislu za čišćenje od većih i manjih pogrešaka, ali ne i grijeha, jer insani-kjamil je čist od njih. U te pogreške spadaju nena-mjerne pogreške, propusti, nepotpuna izvršenja, nesavr-

šenosti, kao i pripisivanje sebi ili drugima bilo kojega djela. Zato je tevba (توبه)¹³ takvog čovjeka drukčija od tevbe običnog muslimana koji se kaje zbog učinjenih grijeha. Polni otvor služi za čišćenje od dozvoljenih strasti, odnosno, on je ispusni ventil za nefsanske prohtjeve, jer i sam nef s ima potrebe koje svaki čovjek mora zadovoljiti i ne uskratiti mu njegovo pravo, pa i insani-kjamil, s tim da on to radi uvijek na dozvoljen način. Iako je on "usmrtio" svoj nef, nefs nije u potpunosti mrtav, već su njegovi prohtjevi usklađeni s dozvoljenim stvarima, koje se razlikuju po stepenu svakog čovjeka, pa je i način zadovoljenja nefsa različit kod svakog pojedinca, pa i svakog insani-kjama, s tim da njegovo zadovoljenje može biti sasvim drugačije nego kod običnog ispravnog vjernika. "Ubijanje" nefsa ne treba shvatiti kao njegovu smrt, jer je čovjek kod kojeg je nefs zaista mrtav, takođe mrtav. Nefs se može više shvatiti kao pokretačka energija, ili jahalica. Pokoren, "usmrćeni" nefs je pravilno i maksimalno iskorištena energija, ili jahalica koju je ukrotio, dresirao i uzjahaо vješti jahač. Ovo je samo osnovno objašnjenje pojmove o kojima će Mesnevija cijelo vrijeme opširnije i detaljnije govoriti. Osim ovih glavnih otvora za čišćenje, i otvori u ušima, ustima, nosu, očima i koži služe takođe za čišćenje i pročišćavanje ovih čula, kojima se zadobija oština fizičkih čula (uši – smola; nos – prašina i prljave tečnosti; oči – suze; koža – znoj i gnoj; usta – pljuvačka, a usta predstavljaju organ kojeg je najteže očistiti i čija funkcija, govor, u negativnom smislu, može kod čovjeka dovesti do najgorih zastranjenja). Čišćenjem tih čula u duhovnom smislu postiže se kompletност svakog duhovnog čula ponaosob. Upotpunjavanjem duhovnih čula čovjek ne postiže cilj, već se upotpunjuje sredstvo putovanja do konačnog cilja.

Nadalje, devet zglobova na nazu predstavlja devet glavnih zglobova kod čovjeka, a to su: dva ramena, dva laka, dva koljena, dva zglobova u kuku i vrat. Ovo su osnovni zglobovi kod čovjeka. Kako god ovi zglobovi omogućuju čovjeku pokretnost i dje-lovanje, isto tako, u duhovnom smislu, duhovni zglobovi omogućuju duhovno pokretanje, aktivnosti i napredovanje.

Žalba naja je tuga nastala zbog rastanka ašika (عاشق)¹⁴ od Mašuka (معشوق)¹⁵, ali on se ne žali na okrutnost kojom ga je On razdvojio od Sebe. Kad bi tako bilo, onda on ne bi bio istinski ašik. Jer onaj koji je svjestan sebe i svog stanja, nije svjestan Mašuka pa on onda i nije istinski ašik. Njegova žalba je hikaja (حکایت)¹⁶. Ona je potjecaj od Allaha dž.š. za njegov govor, govor o rastanku. Naj u Mesneviji simbolično predstavlja nekad samog Mevlana, a nekad Husamuddina. Mevlana hvali Husamuddinom tokom mesnevijskog govora i stavlja ga iznad sebe, što ni u kojem slučaju ne predstavlja njegovo pretjerivanje. Ipak, Husamuddin je onaj koji je "izmamio" mesnevijske stihove i govor iz Mevlane, pa se logički postavlja pitanje da li je veći onaj koji inicira ili onaj koji je iniciran. Pošto i Husamuddin ima isto mišljenje za Mevlana, njih dvojica su jednak, ili dva tijela s jednim duhom, ili dva prijatelja, ili dvojica koji podupiru jedan drugog. Njihov odnos nije odnos učitelj-učenik, niti muršid-murid (مرید - مرشد). "Sve je stvoreno u paru."

Naj, drugim riječima, predstavlja pero u Njegovo ruci, arifa (عارف)¹⁷ kojim On rukovodi. "Nun. Tako Mi pera i onoga što oni pišu."¹⁸

أَنْتَ وَالْفَلِيْرُ وَمَا يَسْطُرُونَ

Pero je Univerzalni Razum, jedna od prvostvorenih stvari. Čovjek koji je postao pero u Njegovo ruci, prima od Pera univerzalno znanje, naredbe i zabrane, kojima se on pokorava i na taj način predstavlja Allahovog halifu na Zemlji ili onog koji obavlja neke poslove u Njegovom halifatu. Govor ovakvih ljudi je univerzalan i trajan. Izvor njihovog nadahnuća je potpuno isti kao i izvor poslaničke objave, s tim što je objava univerzalnija, sažetija i kompletnejša. Svi poslanici i vejrovjesnici su takođe bili Njegova pera, a u današnjem svijetu, kad poslije Muhammeda s.a.v.s. nema poslanstva i vjerovjesništva, njihovu ulogu preuzimaju evlje, odnosno potpuni ljudi, insani-kjamili i muršidi-kjamili, jer oni su duhovni naslijednici poslanika. Svaki takav evlja naslijeduje u duhovnom i spoznajnom smislu jednog od 27 poslanika navedenih u Kur'anu. Naslijednici Zadnjeg Poslanika su posebni i oni su ujedno i naslijednici svih 27 prethodnih poslanika zajedno. Oni se nalaze u svakom vremenu, otkriveni ili uglavnom skriveni, a najjači od njih po znanju postaje Kutb Vremena, istinski Halifa na Zemlji.

2

**govoreći: "Otkad sam od najistana odvojen,
i muško i žensko jecaju mojim naricajem.**

Od čega je naj odvojen? Čemu je on nekad pripadao? Da se podsjetimo, naj je napravljen od trstike, a trstika je istrgnuta iz trščaka ili najistana (نيستان). Trska se u potpunosti razlikuje od naja. Naj je suh, šupalj, izbušen sa sedam rupica, beživotan. Trska je zelena, puna, vlažna, netaknuta, puna života. Živi zajedno s drugim sličnim trskama, nalazi se u vodi, ima korijen, uživa u sunčevim zrakama, hrani se njima i vodom. Najistan je simbolika bliskosti Allahu dž.š. U tom dobu je insani-kjamil bio bližak Njemu, Apsolutnom Jedinstvu, a na ovom svijetu je spušten iz tih sfera u razdvojenost. Zbog toga naj žudi povratku koji započinje još na ovom svijetu u vidu simboličke Sirat-Ćuprije, a nastavlja se na onom, kad čovjek nastavlja hod po Ćupriji načinom kojim je koračao ovdje. Pravi ašici će Sirat-Ćupriju preći ne vidjevši Džehennem, proći će kroz Džennet i stići u Njegovu Blizinu te konačno ostvariti svoj cilj zbog kojeg su došli na ovaj svijet.

Slušajući žalopojke naja, i muško i žensko se pridružuju tim vapajima. Ljudi kojima ovaj vapaj probudi sjećanje na bliskost koju su imali na onom svijetu, zbog svoje istovrsnosti s najem, počinju shvatati i primjenjivati ruhanijetske upute i sprovoditi ih u svom životu. S druge strane, muški rod u batinskom smislu predstavlja upućene i probudjene ruhove u ljudima koji uglavnom dominiraju ili počinju vladati nad nefsovima. Isto tako, muškarci su simbolika za učitelje, muršide, šejhove (شيخ)¹⁹, pirove (پیر)²⁰, dok su žene simbolika za muride, derviše (درویش)²¹, koji su nesavršeni, početnici na putu, oni koji žele da postignu. "Žene" ispočetka imitiraju "muškarce", dok ne postanu "muškarci" i započnu s vlastitim žalopojkama, različitim u nijansama, ali istim po sadržaju i značenju. Ovaj svijet "naricatelja" je veoma specifičan i ostalim ljudima nalikuje na ljude koji bezrazložno, bezrazumski i besciljno plaču. Takvi ljudi mogu uživati jedino u melodiji i ritmici u muzičkom i poetskom smislu, ne prihvatajući suštinu i ne pridružujući se spasonosnoj skupini. Zbog toga oni ne pripadaju "muškarcima i ženama" koje spominje Mevlana. "Takvi su kao stoka, naprotiv, oni su više zalutali."²²

أَوْلَئِكَ كَالْأَنْعَمَ بَلْ هُمْ أَضَلُّ

3

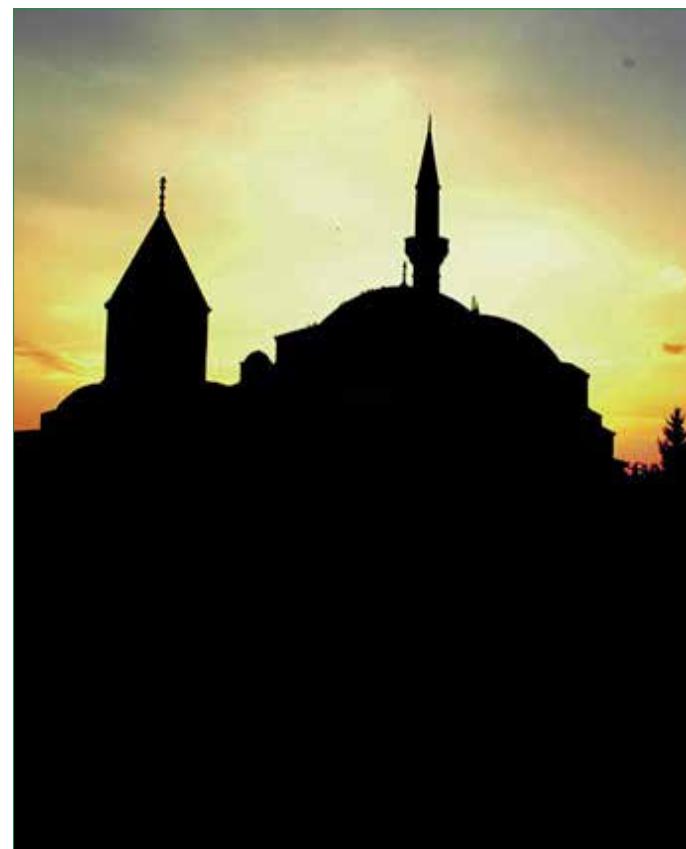
**Tražim prsa rastrgnuta razdvajanjem,
da bih razotkrio bol čežnje ljubavne.**

Insani-kjamil, centralna ličnost tokom cijele Mesnevije, komunicira jedino s onima koji su slični njemu. On je stranac na ovom svijetu i njega ostali ljudi ne mogu shvatiti. Mada on stupa u kontakt sa svim ljudima, nekada zato što mu je to naredba od Allaha dž.š. (poslanici i vjerovjesnici), a nekad zbog svakodnevnog susreta s njima, mada nije obavezan da ih poziva u vjeru (أولياء)²³, njegov govor njima ostaje nerazumljiv i oni prema njemu ne pokazuju skoro nikakve simpatije. Zbog tog nerazumijevanja, nesrodnosti u srcu, ljudi se okreću od takvih, pa se dešava da ih pokušavaju ubiti ili ih ubiju, zatvaraju, progone i nanose im sve vrste nevolja.

Ljubavni jad insani-kjamila je nastao zbog otgnutosti iz "najistana" pa su mu prsa time rastrgana. Oni slični njemu ga shvataju, udružuju se i zajednički putuju ovim svijetom. Njihov smiraj je zajednička žalopočka u kojoj oni jedino uživaju, kad im se razotkrivaju tajne ljubavne boli, kada dobijaju spoznaje i na taj način se približavaju svom jedinom ispravnom cilju.

Osim što sam naj traži razorena prsa, to isto traže i oni koji su mu slični u putovanju. Ove stihove ne govori samo naj, već i sam čitalac. Na taj način mu naj "stavlja u usta" uputstvo kojeg se treba držati u svojim potragama. Na ovako skriven način se praktično ne zna ko govori ove stihove: Mevlana, naj ili čitalac. Ili svi oni zajedno.

Allah dž.š. je zadovoljan ovakvim putnicima. On traži da čovjek voli jedino Njega jer On kaže: "Stvorio sam svijet da bih Se pokazao." Najbolja mogućnost Njegovog pokazivanja je preko savršenog, potpunog čovjeka koji postaje Njegovo ogledalo. Da bi čovjek postao ogledalo, mora se očistiti, ispolirati, a to se postiže raznim duhovnim disciplinama, tako da taj čovjek postane ne samo ogledalo, nego i naj koji ljudima govori o načinu putovanja i daje im uputstva i savjete. Da bi došao do konačnog očišćenja, čovjek mora proći specifičan evolutivni proces, prolazeći stanja nežive materije (minerala), biljaka, životinja, običnog čovjeka, meleka i konačno potpunog, savršenog čovjeka, koji se nalazi čak i iznad stepena meleka. To ne znači da je bolji od svih meleka, nego samo od određenih grupacija. Jedini za kojeg znamo da je postigao savršenstvo iznad svih meleka bio je naš Poslanik s.a.v.s. Ovaj proces uspinjanja čovjeka se može gledati na jedan način i s Platonove filozofske strane, gdje teza, antiteza i sinteza predstavljaju boravak kod Gospodara, silazak na ovaj svijet suprotnosti i boravak na njemu, te na kraju povratak Njemu. Drugim riječima, čovjek ovakvim duhovnim putovanjem formira krug postojanja. Dolazeći na ovaj svijet, svaki čovjek je u stanju da formira ovaj krug, samo je pitanje da li će iskoristiti prilike koje mu se ukažu. Zato su se ljudi i pojavili na ovom svijetu. Drugim riječima, došli su da učine drugu sedždu, jer su prvu učinili samim stvaranjem na ovom svijetu. Prva sedžda predstavlja prisilno priznavanje Gospodara, a to je pokoravanje Njegovim zakonima na ovom svijetu, koje zovemo prirodnim ili fizičkim zakonima, a ne možemo ih ni izbjegći ni opstruirati. Jer svaki čovjek se pokorava zakonu fizičkog života, mora spavati, jesti, piti i disati, a ujedno se pokorava i stvorenim zakonima fizike, kao gravitaciji, inerciji, trenju i ostalom.

Bilješke:

¹transkripcija originalnog imena ili naziva je na perzijskom ili na arapskom (ako se radi o ajetu ili dijelu ajeta)

² El-Bekara, 31. Prevode ajeta sam uzimao iz nekoliko prevoda ili njihovom kombinacijom. Koristio sam sljedeće prevode:

- "Prevod Kura'na", Hadži Ali Riza Karabeg, Štamparija "Prosvjeta", J. Karić, Sarajevo, Mostar, 1937.

- "Kura'n s prevodom", Besim Korkut, "El-Kalem", Sarajevo, 1989.

- "Kur'an Časni", Hfz. Muhammed Pandža i Džemaluddin Čaušević, "Stavnost", Zagreb, 1969.

- "Kur'an s prijevodom Kur'ana", dipl.inž. Mustafa Mlivo, Bugojno, 1995.

- "Kur'an s prijevodom na bosanski jezik", Esad Duraković, "Svetlost", Sarajevo, 2004.

- "Kur'an s prijevodom na bosanski jezik", Prof. Dr. Enes Karić, III izdanje, FF Bihać, 2008.

³ alejhīs-selam (selam, mir, spas na njega) – dodaje se uz imena Allahovih poslanika i vjerovjesnika

⁴ dželle šanuhu – stavlja se uz ime Allah, a značenje je: Uzvišen i Veličanstven je On

⁵ sa imenom, u ime.

⁶ bab (ar.)

⁷ vanjska, očigledna

⁸ skrivena, tajnovita

⁹ sallallahu alejhi ves-sellim – stavlja se uz ime ili nadimak posljednjeg Allahovog Poslanika, Muhammeda, a znači: Neka je na njega Allahov pozdrav i spas

¹⁰ El-Bekara, 115.

¹¹ On

¹² duša, niski ljudski porivi i strasti

¹³ pokajanje, povratak na pravi put, povratak Gospodaru

¹⁴ zaljubljenik

¹⁵ Voljeni

¹⁶ poučna priča s neočekivanim završetkom

¹⁷ spoznavalac, gnostik

¹⁸ El-Kalem, 1.

¹⁹ učitelj, starac u duhovnom smislu, učitelj u nekom tarikatskom redu

²⁰ starješina, starac, mudrac

²¹ učenik, pripadnik nekog tarikatskog reda

²² El-A'raf, 179.

²³ evlja

(Nastavlja se)

Velid IMAMOVIĆ

"ON IZ NEŽIVA IZVODI ŽIVO, IZ ŽIVA NEŽIVO..."

Komarac i slon – čudo Božjeg stvaranja

Kao primjere čudesnog Božjeg stvaranja razmotrićemo jednu od najmanjih i jednu od najvećih životinja na našoj planeti – komarca i slona. Masa komarca je, približno, 2,5 mg (za jedan kilogram trebalo bi 400 hiljada komaraca), a masa slona ide i do 7.500 kg, što bi značilo da u jednog slona možemo "staviti" 3 milijarde komaraca.

U čemu je posebnost "projekta i konstrukcije" ovih stvorenja, po čemu su to čuda tehnologije nedostupne ljudima i daleko iznad naših znanja, istražićemo u nastavku ovog članka.

STVARANJE IZ NIČEGA I PRETVARANJE NEŽIVOG U ŽIVO

Prije bilo kakve analize moramo podsjetiti da znanost nema odgovore na dva suštinska pitanja. Prvo je pitanje o stvaranju iz ničega a drugo o postanku života iz nežive materije. Da se to nije dogodilo ne bi bilo svemira, ni Zemlje, ni nas samih, pa onda ni komarca ni slona.

Možete li zamislite ništa, totalno ništavilo, u kojem nema ama baš ničega, u kojem ništa ne postoji. Kako iz takvog ništavila, iz ničega, može da nastane nešto? Čovjek, objektivno, ne-ma pojma kako je nastao materijalni svijet iz singulariteta, početne tačke Velikog praska, prije koje nije bilo ničega. Znanost nema odgovora na to pitanje, ali za vjernike u islamu odgovor je jednostavan: "Reci: 'Allah stvara iz ničega, zatim će to ponovo učiniti!'"... (Junus, 34).

Drugo suštinsko pitanje, na koje također nema znanstvenog odgovora je kako je iz nežive materije nastao život? Pošto znanstvenici ne vole priznati da nešto ne znaju, za traženje odgovora na ovako zahtjevno pitanje formirana je potpuno nova grana znanosti pod nazivom abiogeneza koja istražuje nastanak života na Zemljii iz nežive materije. Aminokiseline, koje grade živi svijet, sudjeluju i u kemijskim nebiološkim reakcijama, dok u živim organizmima one čine osnovu za izgradnju proteina od kojih se sastoji svaki život. Informaciju o sintezi proteina imaju nukleinske kiseline (DNK i RNK). Koja je skupina molekula

nastala prva, je ključno pitanje abiogeneze. Za muslimane, odgovor je, opet, jednostavan: "...On iz neživa izvodi živo, iz živa neživo – to vam je, eto, Allah, pa kuda se onda odmećete?" (El-Enam, 95).

Pokušaji evolucionista da daljnji razvoj života, nastanak biljnog i životinjskog svijeta, objasne svojom pseudoznanstvenom teorijom su daleko od toga da daju bilo kakva pouzdana i znanstveno prihvatljiva objašnjenja, što ćemo zorno pokazati na primjeru komarca i slona.

KOMARAC

Od naših domaćih autora, Mustafa Mlivo¹ je prvi detaljnije pisao o izvanrednim osobinama komarca (mušice). Primjer mušice ističe Kura'n časni u suri El-Bekare:

"Allah se ne ustručava da za primjer navede mušicu ili nešto sičušnije od nje; oni koji vjeruju – ta oni znaju da je to Istina od Gospodara njihova; a oni koji ne vjeruju – govore: 'Što to Allah hoće sa ovim primjerom?' Time On mnoge u zabludi ostavlja, a mnogima na Pravi put ukazuje; ali, u zabludi ostavlja samo velike grješnike." (El-Bekare, 26).

U svjetlu najnovijih znanstvenih dostignuća (2001.-2011.) pokazaćemo da je komarac, iako tako sičušan, potpuno zasluzio da bude istaknut kao primjer tog čudesnog stvaranja.

Savršenstvo odraslog komarca

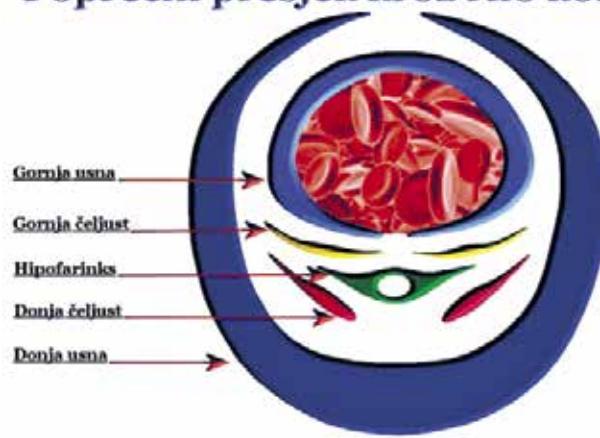
Komarac je insekt iz porodice Culicidae. Postoji oko 3.500 vrsta komaraca, uvrštenih u 31 rod, širom svijeta. Ovi maleni insekti pojavili su se prije oko 170 do 300 milijuna godina. Dužina komarca je približno 3–5 mm, a masa je, kao što smo već rekli, oko 2,5 mg.

Na samom početku moramo odmah reći da evolucionisti prejednostavno postavljaju stvari kada kažu – tada i tada se pojavila neka nova vrsta. Ne postoji nikakav slijed prelaznih vrsta ili podvrsta koje prethode ili nastavljaju niz određene biljne

Poprečni presjek kroz rilo komarca

ili životinjske vrste. Tako je i sa komarcima – oni nemaju svog evolucionog pretka niti imaju evolucionog nasljednika – takvi su kakvi su – niti je neka vrsta evoluirala u komarce niti su komarci evoluirali u neku novu vrstu. Otkud i kako su se pojavili kao posebna vrsta, kako su nastali sa svim svojim specifičnostima, oficijelna znanost ne može odgovoriti.

Tijelo komarca građeno je od sljedećih dijelova: Glava – usni organi, osjetila, složene oči i ticala; Prsa – noge i krila, organi za kretanje; Zadak – organi za probavu, izlučivanje i razmnožavanje. Komarac počinje letjeti opremljen specijalnim sistemom opažanja pomoću kojega utvrđuje mjesto svoje potencijalne "žrtve". On ima posebnu moć opažanja pomoću temperature, što mu omogućava da svoj plijen otkrije i u mrklom mraku. Opremljen je sa krajnje osjetljivim topotlim receptorima. Oni zapožaju stvari okolo sebe u različitim bojama, zavisno od njihove tjelesne temperature. Topotni receptorji komarca su tako osjetljivi da osjeti temperaturnu razliku od jednog tisućitog dijela stupnja Celzija. Komarci nas, vrlo lako, pronalaze i na razdaljini od 35 metara jer detektiraju ugljični-dioksid koji izdišemo i mlječnu (oksipropionsku) kiselinu, koja je prisutna na našoj koži. Konkretno, najnovija otkrića govore o čak 27 receptora komarca koji reagiraju na neke sastojke u ljudskom znoju. Odaje nas i toplina tijela, kao i pokreti koje komarci nepogrešivo primjećuju.²

Kad pogledate gornje slike počinjete shvaćati kakva kompleksnost se krije u tom sičušnom stvorenju. Na slici lijevo komarac izgleda kao sofisticirani leteći borbeni stroj pripremljen za akciju i opremljen detektorima za ustanavljanje temperature zraka, vlage i mirisa. Na slici desno liči na predatora iz naučnofantastičnih filmova. Posebnost komarca su i njegove oči, jer on nema dva oka kao mi – komarac ima skoro stotinu očiju. Ove oči su vrlo složene i nalaze se na vrhu njegove glave (na slici desno) i u kombinaciji sa ostalima osjetilima upotpunjaju arsenal komarčeve borbene opreme.

Zašto postoje komarci? Logičan odgovor je, da bi se njima hranile ptice i drugi insekti. Međutim, komarci imaju veliko medicinsko i veterinarsko značenje zbog svoje uloge u prijenosu različitih bolesti (virusnih, bakterijskih i parazitarnih) tzv. Vector Borne Diseases. Kod pasa imaju najveće značenje kao prenosioci uzročnika pseće dirofilarioze, dok kod ljudi prenose uzročnike malarije, žute groznice, virusa encefalitisa i druge. Komarci su odgovorni za veliki broj smrtnih slučajeva. Naime, jedna od sedamnaest osoba u svijetu umire od bolesti koje prenose komarci. To je više ljudi nego što ih umre od AIDS-a.

Koliko god nam to izgledalo nevjerojatno ili teško shvatljivo, svrha postojanja komaraca u Božjem planu jeste, između ostalog, i regulacija ravnoteže ekološkog Zemljinog sistema na način da virusi ili bakterije, uzročnici bolesti, u komarcu kao domaćinu dobivaju svoj prostor za preživljavanje i razmnožavanje s jedne strane, dok s druge strane ljudi i životinje koji umiru od tih bolesti predstavljaju dio populacije koji je u tom sistemu predviđen za nestajanje. Sposobnost čovjeka da se zaštiti od toga dio je njegove borbe za opstanak na planeti.

Fascinantna tehnika sisanja krvi

Ono što nam prvo padne na pamet o komarcima je da su oni krvopijci i da se hrane krvlju. Ipak ovo nije baš posve točna informacija, jer krv sisaju isključivo ženke i to zbog toga što proteini iz krvi trebaju razvoju njihovih jajašaca. Inače, i mužaci i ženke se hrane cvjetnim nektarom. Pošto komarac sleti na svoj cilj, on prvo detektira mjesto, koristeći dvije naprave oko svojih usta. Žaoka (rilo) nalik na špricu zaštićena je specijalnom navlakom koja se svlači za vrijeme sisanja krvi. Komarac ne ubada kožu na način da pritiskom utisne žaoku. Ovdje taj posao obavlja gornja čeljust, oštra kao nož sa Zubima (ima ih čak 47 kažu najnovijii podaci) koji su povijeni unazad. Čeljust se kreće naprijed-nazad, kao pila, dok ne rasiječe kožu (slika lijevo). Komarci imaju, zapravo, usnu organizaciju projektiranu za bodenje i sisanje čiji su glavni dijelovi: donja i gornja usna, donja i gornja čeljust i hipofarinks, što se lijepo vidi na poprečnom presjeku kroz rilo komarca, na slici desno (sve to u tako malom organu)³.

Kada žaoka, umetnuta kroz ovaj razrez na koži, dosegne krvni sud, bušenje prestaje. Sada je vrijeme da životinjica sisa krv. To neće biti nimalo jednostavno jer znamo da, na najmanje oštećenje krvnog suda, ljudsko tijelo reagira lučenjem enzima koji zgrušava krv i sprečava njen otjecanje. Ovo bi trebao biti nerješiv problem za komarca jer tijelo čovjeka reagira i na rupicu, koju je napravio komarac, pa bi se krv zgrušala i odmah počeo popravak krvnog suda.

Debljina sisaljke kroz koju komarac treba da usisa krv je otprilike kao dlaka čovjeka (oko desetinke milimetra). Zamislite da trebate probušiti po dužini dlaku čovjeka! Ta šupljina je toliko uska i malena da bi je i najmanji početak zgrušavanja krv odmah začepio. Ovo znači da komarac ne bi, uopće, bio u stanju da posisa krv. Ali, komarac ovaj problem eliminira na specijalan način. Prije nego što počne sisati krv, on u otvor, koji je načinio

na tijelu čovjeka, izlučuje sekret kojim neutralizira enzim, koji bi trebao zgrušati krv. Svrab i nateknutost mjesta koje je ujeo komarac uzrokovani su, upravo, reakcijom našeg organizma na ovaj sekret komarca koji sprečava zgrušavanje krvi.

Ovo je jedan izvanredan proces koji nam nameće sljedeća pitanja: kako komarac zna da u ljudskom tijelu postoji enzim za zgrušavanje krvi? Da bi proizveo, u svom tijelu, sekret za neutralizaciju djelovanja tog enzima, on bi trebao da zna njegov kemijski sastav. Kako je to moguće? Čak i kada bi komarac, nekako, došao do tog saznanja, kako bi proizveo taj sekret u svom tijelu, kao i svu tehnologiju koja je potrebna za njegov transfer do žaoke.

Moramo podsjetiti i na, naoko, nebitan ali vrlo važan detalj. Kad je sve pripremljeno, prerezana rupica, spriječeno zgrušavanje krvi, zabodena žaoka – treba krv usisati; kako to komarac izvodi? Treba stvoriti podtlak točno odgovarajuće vrijednosti, tako da se krv može usisati u odgovarajućoj količini i odgovarajućom brzinom. Sjetite se kako to izgleda kad pijete sok na slamku. Nama je to lako jer smo savladali tehniku sisanja iskustveno, ali ko je, na primjer, učio dijete od dvije-tri godine da koristi slamku, video je da to baš i nije tako jednostavno. A mi smo inteligentna vrsta – kakva je šansa da to naučite komarca? Odgovor je jasan – komarac nema nikakve predispozicije, niti tehnologiju ili laboratorijsku opremu za bilo što od navedenoga. Riječ je o insektu od nekoliko milimetara bez ikakvih spoznaja, tako da evolucijsku priču o pokušajima i pogreškama ovdje moramo odmah odbaciti, jer vrsta komarca na može nikako preživjeti ako ženka ne dobije potrebnu količinu krvi za svoje potomstvo. Komarac nema šanse da se evolucijskim učenjem ili selekcijom boljih ili lošijih rješenja sposobi za proizvodnju sekreta protiv zgrušavanja krvi. A to je samo jedan od detalja u njegovoj konstrukciji koja se nije mijenjala u zadnjih 170 ili 300 milijuna godina.

Kompleksnost razmnožavanja

Jaja komarca, koja su se razvila nahranjena krvljem, ženka polaže na vlažno lišće za vrijeme ljeta ili jeseni. Prije toga majka prethodno ispita tlo, koristeći receptore ispod svog stomaka. Pošto nađe pogodno mjesto, ona počinje polagati jaja. Jajašca, koja su kraća od jednog milimetra, bivaju poredana u redove ili grupe. Potrebna je čitava zima da bi se završio period inkubacije. Kada se završi inkubacioni period, larve (ličinke) počinju da izlaze iz svojih jaja. Larva cijelo vrijeme visi obješena naopako pod vodom. Naročit sekret sprječava vodu da procuri u otvo-

re kroz koje larva diše. Glava larve komarca je dobro razvijena, nosi par antena i par složenih očiju. Upadljive čekinje oko usnog otvora su prisutne kod većine vrsta, i služe za usmjeravanje vode sa hranjivim česticama u usni otvor.

Ova metoda za uzimanje hrane je, zaista, impresivna. Larve prave male vrtloge u vodi sa svoja dva ekstremiteta u vidu lopatica i tako usmjeravaju bakterije i druge mikroorganizme da plove prema njihovim ustima.

Nakon što se larva presvukla 3 puta dolazi četvrti stupanj kad larve imaju razvijene sve diferencijalne karaktere. Tada prestaje uzimanje hrane i larve četvrtog stupnja se pripremaju za stadij kukuljice (lutke). Ovaj stadij traje oko 2 dana, u zavisnosti od temperaturе. U ovoj fazi dešava se metamorfoza. Neki organi larve se histolizuju, dok se formira tijelo odraslog insekta kroz razvoj inicijalnih ćelija koje su mirovalle u tijelu larve. Glava i toraks su spojeni u céfalotoraks, koji nosi par respiratornih cjevčica postavljenih dorzalno.

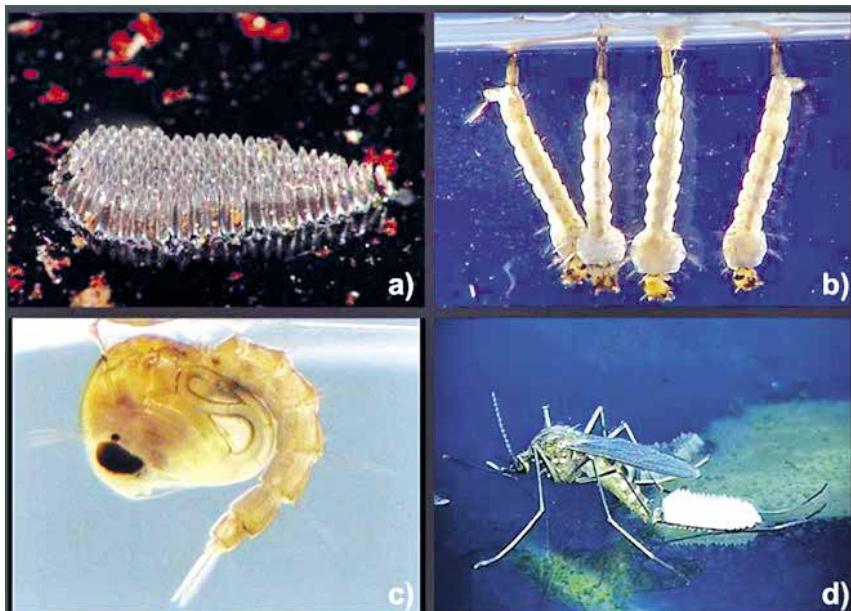
Neki od budućih organa komarca se mogu nazrijeti kroz céfalotoraks a najupadljiviji su par tamnih složenih očiju, savijena krila, noge i proboscis. Za vrijeme ove posljednje faze meta-

morfoze životinjica se susreće sa opasnošću da se uguši jer joj se mogu zatvoriti dišni otvori koji vire iznad vode; zato se počevši od ove faze disanje obavlja kroz dvije nove respiratorne cjevčice koje su se pojavile na tijelu kukuljice. Ovo je razlog što se ove dvije cjevčice dodatno izdignu iznad vode prije promjene kože. Na sljedećoj slici prikazani su razvojni stadiji od jajašaca do odraslog komarca.⁴

Sada je vrijeme za jedinku, koja je u ovoj fazi dovoljno odrasla, da se oslobodi svoje "futrolice" iz koje izlazi tako različito stvorene, da je doista teško vjerovati da se radi o dvije razvojne faze istog bića. Kada je posljednji stadij metamorfoze gotov, uzdužno puca kutikula céfalotoraksa sa dorzalne strane i odrasli komarac se polako izvlači napolje. Nakon izlaženja iz kukuljice, pritisak hemolimfe omogućuje ispravljanje nogu i krila.

Komarac se lagano "napuhne" kao automatski čamac za spašavanje. Nakon nekoliko minuta, kada je slabašna kutikula sklerotizovana, komarac već može da leti. Čudo je da komarac kompletan period odrastanja (sa složenim fazama razvoja) provodi pod vodom i da iz podvodnog svijeta izlazi kao perfektno dizajniran sa svim organima potrebnim za svoj leteći život na kopnu.

Sve ove metamorfoze su previše komplikirane i delikatne da bi ih programirala sama larva, ili njena majka, ili bilo koji komarac ili nekakav prvobitni prakomarac. Jedini odgovor koji se nameće je da je komarac stvoren po jedinstvenom projektu od

Razvojni stadiji komarca:
a) jajašca, b) larve, c) kukuljica; d) odrasla jedinka

svog Stvoritelja i da sve ove faze prolazi po softveru koji je bez greške upisan u DNK spiralni oplođenog jajašca.

Za vjernike, odgovor na pitanje stvaranja komarca, kao i svih preduvjeta za to, je jasan: "Jedno od znamenja Njegovih je stvaranje nebesa i Zemlje i živih bića koja je rasijao po njima; On je kadar da ih sve sabere kad bude htio." (Eš-Šura, 29).

SLON

Porodica slonova se sastoji od dvije živuće vrste podijeljene u dvije grupe. Slonove možemo vrlo lako prepoznati. Imaju masivno tijelo, veliku glavu s velikim ušima, karakterističnu mišićavu surlu i dugačke kljove. Fosili pokazuju da su se slonovi pojavili u Africi prije oko 60 miliona godina. Surlom su u stanju vrlo spretno rukovati i služe se njome kao i mi rukama. Slonovi su najveće kopnene životinje. Afrički slon može težiti preko 7.500 kilograma. Pored Afričkog slona, postoji još i Indijski ili Azijski slon. Nešto je manji od afričke vrste – teži do 5.500 kilograma, glava mu je nešto zbijenija, a uši značajno manje. Znanstvenici tvrde da su se sve životinje reda Surlaša, pa tako i današnji slonovi, razvile od nepoznatog pretka najvjerojatnije veličine svinje. Taj prvotni slon je težio oko 120 kilograma i nije imao niti surlu niti kljove. Mamuti (rod Lat. *Mammuthus*) su vjerojatno najveći izumrli predstavnici porodice Slonova. Najveći predstavnik roda Lat. *Mammuthus* je težio i do 9.000 kilograma.

Kao i u slučaju komaraca evolucionisti samo prepostavljaju i nagadaju jer se na web stranici www.prirodopis.com/Animalia, kad je riječ o slonovima, upozorava: "Evolucijske su veze između slonova i ostalih skupina sisavaca još uvijek predmetom rasprava. Čini se da je poprilično sigurno da su slonovi u najbližoj vezi sa Morskim kravama i Pećinarima. Pojedini izvori spominju i moguću povezanost i sa Surlatim rovkama." Dakle, ne znaju ništa pouzdano!

Svakako da je slonova surla organ koji predstavlja posebnost vrste slonova. U analizi ćemo se koristiti opservacijama Stevena Pinkera⁵, eminentnog američkog kognitivnog znanstvenika i popularizatora znanosti, poznatog po svojoj teoriji evolucionarne psihologije.

Slonova surla – nevjerojatan i jedinstven organ

Slonova surla dugačka je oko 180 cm i široka, na početku, oko 30 cm, a ima šezdeset hiljada mišića. Slonovi mogu upotri-

jeti svoje surle za rušenje drveća, slaganje debala ili, kad ih se zaposlji pri gradnji mostova, pozorno polaganje ogromnih kladova u odgovarajući položaj. Slon može omotati svoju surlu oko olovke i crtati likove na papiru veličine pisma.

Pomoću dva mišićava produžetka na vrhu surle on može izvaditi trn, pokupiti iglu ili novčić, otčepiti bocu, otvoriti zasun na vratima kaveza i sakriti ga na gredu ili uhvatiti čašu toliko čvrsto, a da je pritom ne razbije, da je samo drugi slon može iščupati. Vrh surle dovoljno je osjetljiv da slon s povezom preko očiju može odrediti oblik i teksturu predmeta.

U divljini, slonovi koriste svoje surle za čupanje busenja trave s kojima onda kuckaju po koljenima da bi s njih uklonili prljavštinu, za stresanje kokosovih oraha sa palmi i posipanje svog tijela prašinom. Dok hodaju, slonovi svojim surlama ispituju tlo kako bi izbjegli zamke, a njima kopaju bunare i iz njih crpe vodu. Slonovi mogu hodati pod vodom preko dubokih rijeka ili plivati kilometrima daleko, poput podmornica, koristeći pri tom surlu kao cijev za disanje. Mogu je, također, koristiti i kao šmrk za pranje ako ih tome naučimo. Pomoću surla slonovi međusobno komuniciraju, trubeći, brujeći, ričući, zviždeći, predući, klopočući i lupkajući surlom po tlu, proizvodeći zvuk nalik drobljenju metala. Po surli su raspoređeni receptori mirisa kojima slon može na više od kilometra nanušiti hranu ili pitona skrivenog u travi. Poznato je da slonovi surlu koriste i kod iskazivanja emocija, recimo prilikom uginuća mладунčeta, kad se krdo nježno opršta od njega milujući ga surlom.

Najблиži živući kopneni rođak slonova je hyrax, mali sisavac, na narednoj slici (naravno, tako tvrde evolucionisti), kojeg vjerojatno ne biste razlikovali od većeg zamorca.

Slonovi su jedina živa bića koja posjeduju surlu, taj iznimni organ, za koji smo nabrojali toliko funkcija da je prosto nevjerojatno da jedan jedini organ ima tolike namjene. Do sada vjerojatno niste ni jednog trenutka posvetili razmišljanju o izuzetnosti slonove surle. Barem se zbog nje nije pretjerano uzbudio ni jedan biolog.

A trebali su se uz nemiriti, naročito evolucijski biolozi, jer se postavlja vrlo logično pitanje: Otkud je evolucija izvadila projekt slonove surle koji nije imao iz čega evoluirati jer nema primjera surle ni prije ni poslije pojave slonova – a vidimo kako savršenstvo predstavlja. Ali zamislite sad šta bi se dogodilo da su neki biolozi slonovi! Opsjednuti jedinstvenim mjestom koje surla zauzima u prirodi, ti bi se biolozi mogli upitati kako je ona uspjela evoluirati, s obzirom na to da niti jedan drugi organizam nema surlu, niti bilo šta nalik njoj. Zna-

nost bi odmah oformila bar dvije škole koje će uraditi "znanstvenu analizu".

Jedna bi škola mogla pokušati smisliti načine da umanji taj evolucijski jaz. Oni bi prvo istakli da slon i hyrax imaju oko 90% zajedničke DNK i da, prema tome, baš i nisu tako različiti. Mogli bi reći da surla ne može biti toliko složena kako se obično smatra – možda smo se preračunali u broju mišića. Mogli bi, nadejte, primjetiti da hyrax zapravo ima surlu, ali da smo je nekako previdjeli, pa napisljetu, hyrax ima i nosnice. Iako su pokušaji tih biologa da obuče hyraxe podizanju predmeta pomoću nosnica propali, neki bi od njih mogli razglasiti kako im je uspjelo obučiti hyraxe da svojim jezicima guraju čačkalice, uz primjedu da se slaganje debala na hrpu ili crtanje po ploči razlikuje od toga samo po stupnju složenosti.

Suprotna bi škola, koja ustrajava na jedinstvenosti surle, mogla inzistirati da se surla pojavila najednom, i to kao posljedica jedinstvene, dramatične mutacije. Ili bi mogli reći da je surla nekako nastala kao automatski nus-proizvod razvijka velike glave slona. Oni bi evoluciji surle mogli pridodati još jedan paradoks; surla je absurdno prekomplikirana, a njezina je koordinacija suviše dobra za potrebe koje je bilo koji slonovski predak mogao imati.

Ovo su odlični opisi evolucionističke "argumentacije" koja ima neograničenu maštu kad treba obrazložiti neobrazloživo što i jeste karakteristika koja evoluciju svrstava u pseudoznanost.

Bez obzira da li se radi o komarcu, slonu, ili nečem drugom za vjernike nema nikakve dileme oko toga ko je Stvoritelj: "Na nebesima i na Zemlji, zaista, postoje dokazi za one koji vjeruju; i stvaranje vas i životinja, koje je razasuo, dokazi su za ljudе koji su čvrsto uvjereni;" (El-Džasije, 3-4).

ZAKLJUČAK

Ako će neko zamjeriti što sam, možda, previše ulazio u detalje kod nekih opisa moramo se podsjetiti da je kompleksnost jedne jedine stanice živog organizma ili samo DNK spirale u toj stanci tolika da bi se o njoj mogli napisati tomovi knjiga.

Komarac se sastoji od oko pola miliona stanica od kojih svaka ima svoje jezgro i spiralu DNK. Da ne govorimo o tome

da bi u detaljnoj analizi morali krenuti do samog kraja (ili bolje rečeno početka) i stići sve do pojedinačnih atoma. Proračuni su pokazali da komarac u sebi sadrži $N=1,1 \cdot 10^{20}$ atoma (broj $1.100.000.000.000.000.000.000$). Možemo slobodno reći da smo primjere kompleksnosti komarca i surle slona koje smo ovdje pokazali, predstavili vrlo kratko i informativno, samo sa željom da tu kompleksnost uvidite, bez prevelikog ulaska u sve biološke detalje.

Surla je samo jedan primjer kreacije u punom smislu te riječi, kao i mnogi drugi složeni organi poput vida, mozga ili mnogih fascinantnih bioloških rješenja u organizmima ljudi, biljaka ili životinja, ili sofisticiranih tehnologija, kao što smo pokazali na primjeru komarca. Kad postanemo dovoljno svjesni dubine strukture života i kako on savršeno funkcioniра kad su komarac i slon u pitanju dolazimo do nedvojbenog zaključka – život na zemlji i sve vrste, zaključno s čovjekom, koji ima svoju posebnu ulogu, predstavljaju djelo Uzvišenog Tvorca.

Obzirom da smo počeli sa primjerom komarca, završićemo ovaj osvrt na Božje stvaranje još jednim kuranskim podsjećanjem o sićušnoj mušici: "O ljudi, evo jednog primjera, pa ga poslušajte: 'Oni kojima se vi, pored Allaha, klanjate ne mogu nikako ni mušicu stvoriti, makar se radi nje sakupili. A ako bi im mušica nešto ugrabila, oni to ne bi mogli od nje izbaviti; nejak je i onaj koji se klanja, a i onaj kome se klanja!'" (El-Hadžž, 73).

Na kraju, samo možemo izreći staru poslovicu: Sapienti sat – pametnome dosta. Ili kako reče jedan moj prijatelj: mozak je kao padobran – radi samo kad se otvori.

Molim Boga Uzvišenog, koji nas je obdario razumom i obvezao nas da ga koristimo, da taj razum otvorimo prema učenju i stjecanju znanja kako u oblasti znanosti, tako i u traženju odgovora u Kur'anu – Božjoj Uputi za naš ovozemaljski život.

Bilješke:

¹ Mustafa Mlivo, Kuran ispred nauke i civilizacije, 2001., str 12-14.

² <http://bayer-veterina.hr/scripts/pages/hr>

³ <http://mikrosvijet.files.wordpress.com/2010/06/labela-komarca.jpg>

⁴ <http://labs.biologija.unios.hr>

⁵ Mark Ridley, Evolucija – klasici i suvremene spoznaje, Zagreb, 2004., str. 398/399.

JEDNOSTAVAN IZBOR: MEDICINA ALLAHOVOG POSLANIKA MUHAMMEDA, A.S., ILI "MAGIČNE PILULE"

Đumbir i kurkuma – biseri iz Allahove apoteke

Zingiber officinale (ili đumbir) i Curcuma longa (ili kurkuma) dva su začina nevjerojatnih ljekovitih svojstava. Oba potječu iz iste porodice biljaka, lilijsana – Zingiberaceae, a njihova važnost u svakodnevnoj prehrani spomenuta je i riječima Uzvišenoga Gospodara u Kur'anu. Znanost je opet "na čudu" da svaki lijek, zapravo, dolazi iz prirode i skoro uvijek nam je nadomak ruke. Ono što su koristili na raštaji stoljećima prije našeg postojanja, danas najčešće tretiramo s nevjericom jer smo, nažalost, instrumentalizirani potrošačkim čipovima na određene "brendove". Nadamo se podstreknu okretanje medicini Allahovoga miljenika Muhammeda, a.s., a ne vjerovanju samo i isključivo u farmaceutske "magične pilule".

ĐUMBIR

Od svog nastanka do danas, đumbir je u svijetu najčešće uzgajana biljka. Naziv "đumbir" dao mu je engleski botaničar William Roscoe (1753.-1831.), koji ga je publicirao 1807. godine. Svjedočanstva o ljekovitosti ove biljke i njegovom gospodarskom značaju datiraju nešto više od 5.000 godina i zabilježena su u staro-grčkoj književnosti. Tako je čak 200 god. pr. n. e. drevna književnost s Bliskog istoka, Azije i Europe pisala o njegovom utjecaju. Koliko je đumbir tada bio tražen i važan govori njegova cijeni, gdje se za nekoliko grama đumbira davala vrijednost jedne ovce. Stoga je bio povezan s nečijim bogatstvom i moći. U istraživačkim radovima Marka Pola i Vasco da Game datiraju prvi konkretniji, nama dostupni radovi o đumbиру. Ovi istraživači su zapravo i vratile đumbir u Europu iz zemalja Dalekog Istoka, pošto je isti nestao sa europskog podneblja padom Rimskog car-

stva. Ova biljka je podrijetlom iz Kine, ali sada se uzgaja u mnogim zemljama, uključujući Aziju, Indiju, Afriku i Karipske otoke.

Kroz povijest, osobito u tradicionalnoj kineskoj i indijskoj Ayuverdijskoj medicini, đumbir ima posebno mjesto među začinima, te se vrednuje kao duhovni napitak i afrodiziјak. Isti su ga stavljali na pijedestal posebnog lijeka poslanog kao dar za ozdravljenje od Boga. Kineski farmakopeje smatraju da će dugoročno korištenje svježeg đumbira imati poseban spiritualni efekt u molitvama. No, njegovo najvažnije svojstvo kroz povijest provlači se kroz notu afrodiziјaka. Popis literature đumbira kao afrodiziјačkog tonika je impresivan, uključujući i potvrdu od strane grčkog Dioskorida i citata u Arabiji iz "Tisuću i jedne noći". Osim toga, talijansko glasovito Sveučilište u Salernu je propisalo da je pravilo za sretan život u starosti "jesti đumbir, da bi se voljeli i bili voljeni kao u mladosti". Njegova moć u tome smislu se povezuje sa aktivnim tvarima koje djeluju pri balansiranju hormona, poboljšanom protoku krvi, energetskom pojачivaču.

Osim toga, đumbir ima izrazita probavna svojstva. Tako je Konfucije još 500 god. pr. n. e. napisao da bez đumbira nikada nije jeo. U poznatom je djelu "De Materia Medica" zabilježeno da đumbir "grije i omekšava želudac". Gotovo je svaka kultura zabilježila ovo svojstvo đumbira.

U islamu i medicini Poslanika Muhammeda, a.s., ali i u svakodnevnoj prehrani svakoga čovjeka, osobito muslimana, đumbir bi trebao zauzimati visoko mjesto. Razlog su riječi Uzvišenog Gospodara: "U njemu će iz čaše piće đumbirom začinjeno piti, sa izvora u Džennetu, koji će se Selsebil zvat." (Kur'an, Al-Insan/Ed-Dehr, 17-18). Ovaj ajet opisuje dženetske ljepote,

"U njemu će iz čaše piće đumbirom začinjeno piti, sa izvora u Džennetu, koji će se Selsebil zvat."

(Kur'an: sura Al-Insan/Ed-Dehr, 17-18)

a značaj đumbira je uzdignut do začina dženetskoga pića. Njegova znanstvena svojstva, kao i svojstva ostalih biljaka iz ove porodice otkrivaju se tek stoljećima nakon objave. Iako se interes za njegovo istraživanje javlja tek unazad desetak godina i istraživanja su prilično štura, donosimo pregled dosad objavljenih značajnijih znanstvenih rezultata.

Kemijski sastav đumbira

Đumbir (lat. *Zingiber officinale*) je trajna, višegodišnja gomoljasta biljka iz porodice ljiljana (*Zingiberaceae*) poznata po svome korijenu. Stručak mu je lisnat, tanak i raste do 60 cm u visinu. Listovi su istaknuti, linearno raspoređeni, dugi oko 20 cm, a široki do 2 cm.

Njegov poseban miris posljedica je prisutnosti ketona, koji primarno imaju nevjerljivo zdravstvene koristi i predmet su sve većeg znanstvenog istraživanja. Glavni dio đumbira koji se konzumira i sadrži najvećim dijelom aktivne tvari čini njegov korijen. Zapravo, dio korijena u kojem se nalaze aktivne tvari naziva se rhizom.

Đumbir se koristi u brojnim oblicima, uključujući sveže, sušeni, ukiseljeni, kristalizirani, kandirani đumbir, te u obliku praha. Okus je pomalo ljt i slatkast, s jakim i prepoznatljivim aromama. Koncentracija eteričnih ulja povećava se kako đumbir stari i, stoga, izgled rhizoma određuje vrijeme kada se bere. Đumbir se obično kiseli u slatkome octu, a ovaj oblik se koristi za pripremu sušja. Đumbir se bere u starosti od 8 do 9 mjeseci. Potom se korijen usitnjava i suši i u tome obliku ga najčešće koristimo danas.

U pogledu kemijskog sastava đumbira može se reći da je on prava enigma. Naime, analitičkim postupcima otkriveno je najmanje 115 aktivnih sastojaka u svežem i sušenom đumbiru. Đumbir svojstvena aroma i okus rezultat su mješavine gingerola, zingerona i shoagola, čija hlapljiva ulja sveže korijen sadrži u količini 1–3%. Gingerol tijekom kuhanja đumbira prelazi u zingeron koji je manje oštar i slatkast, dok sušenjem korijena prelazi u oštije shoagole.

Korijen đumbira – rhizoma u količini od 100 g ima energetsku vrijednost od 80 kcal, od čega je sadržaj proteina 1,82 g, masti 0,75 g i ugljikohidrata 18 g. Zapravo sâm korijen đumbira najvećim dijelom čine ugljikohidrati, čak do 50%. Masti su 6–8% od čega najznačajnije slobodne masne kiseline (palmitinska, oleinska, linoleinska, kaprilna, laurenska, miristinska, pentadekanska, heptadekanska, stearinska, linolenska i arahidonska kiselina), trigliceridi, fosfatična kiselina, lecitin, gingerglikolipid A, B i C.

Od proteina prisutnih u đumbiru značajne su aminokiseline (arginin, asparaginska kiselina, cistein, glicini, isoleucin, leucin, serin, treonin i valin).

Mineralni sastav korijena đumbira je vrlo raznolik, a u značajnijim količinama sadrži kalij, bakar, magnezij i mangan. Od vitamina sadrži nešto vitamina C, vitamine B skupine, poput vitamina B6, te u manjim količinama pantotensku kiselinu i niaxin. Vrijednost korijena đumbira ne odnosi se u tolikoj mjeri na navedene nutrijente koliko na sadržaj aktivnih tvari.

Zdravstvene koristi konzumiranja đumbira

Znanstveno je dokazano da se đumbir i njegovi metaboliti najviše nakupljaju u probavnom traktu. Stoga ga se prvotno povezuje s probavom. Osim toga, koristi se za liječenje i prevenciju doslovno

Zingiber officinale

svega, od prehlade do raka. Kako je već prethodno istaknuto, tek u posljednjih nekoliko godina pokrenuta su znanstvena istraživanja usredotočena na mehanizme i ljekovitost djelovanja đumbira i njegovih različitih dijelova. Tako je dokazano njegovo antioksidativno, protuupalno i antikancerogeno svojstvo. Također djeluje kao izrazit lijek protiv mučnine (osobito kod trudnica), kao i cijelog niza bolesti: oksidativni stres, prehlada, astma, demencija, dijabetes, ulcerativni kolitis, kardiovaskularne bolesti, povišen kolesterol, itd. Navesti ćemo najznačajnije zdravstvene koristi đumbira utemeljene znanstvenim istraživanjima.

1. Diuretik

Istraživanje koje je proveo Daswani et al.¹ (2010.), a koje se tiče djelovanja đumbira na gram negativne bakterije koje često koloniziraju epitelne stanice, ili drugih patogena koje luče enterotoksine, dovelo je do zanimljivih zaključaka. Prvo, đumbir inhibira lučenje kolera toksina. Ovo saznanje daje velike mogućnosti kod tretiranja, ali i prevencije kolere u zemljama s visokim rizikom pojavnosti. I drugo, onemogućava kolonizaciju *Escherichiae coli* u mokračni mjeđur i na taj način bakterija izlazi van iz organizma. Ovo otkriće je uvelike doprinijelo bolesnicima koji su skloni uro-infekcijama, jer se do sada ovo svojstvo diuretika pripisivalo brusnici.

2. Anti-dijabetička i hipolipidna aktivnost

Istraživanje koje je proveo Al-Amin et al. (2006.) dokazalo je da doza od 500 mg/kg svežeg đumbira značajno doprinosi snižavanju razine šećera u krvi i kolesterola kod oboljelih. Također je uočen pad razine proteina u mokrači. U drugoj studiji

učinjenoj 2011. od strane Jafri et al. dokazano je da je taj tretman potrebno koristiti oko 42 dana. Navaei et al. je 2008. proveo istraživanje na bolesnicima s povećanom koncentracijom lipida u krvi. Jednoj grupi je davao kapsule od đumbira u koncentraciji od 3 g dnevno, a druga grupa je dobivala placebo laktosa kapsule. Rezultati su pokazali značajno smanjenje lipida u krvi kod pacijenata koji su dobivali kapsule od đumbira.

3. Protuupalna svojstva

Značajnu protuupalnu moć đumbira pokazao je 2006. Ven-druscolo et al. dokazavši da konzumiranje bilo koje oblike đumbira značajno doprinosi smanjenju upalnog procesa u organizmu.

4. Antioksidativna svojstva

Al-Katib et al. 2009. je proučavao antioksidativnu moć eteričnih ulja (navedenih komponenti) đumbira. U stanicama je in vitro izazvao oksidativni stres tretirajući ih s vodikovim peroksidom (H_2O_2). Došlo je do oslobođanja velike količine slobodnih radikala. Stanice je potom tretirao osušenim đumbirom. Đumbir je u potpunosti uništio slobodne radikale i pojačao antioksidativnu sposobnost stanica.

5. Antibakterijska aktivnost

Karteek et al. je 2012. tretirao pet vrsta bakterija različitim biljkama, a između ostalog i ekstraktom đumbira. Tretirao je *E. coli*, *Bacillus subtilis*, *Staphylococcus aureus*, *Pseudomonas aeruginosa* i *Proteus vulgaris*. Dokazao je inhibitorna svojstva đumbira u rastu ovih bakterija koje danas predstavljaju upravo one rezistentne na sve veći broj antibiotika.

6. Antiparazitarna aktivnost

U eksperimentalnoj studiji koju je 2012. sproveo Forouzan et al., proučavana je protu parazitarna aktivnost đumbira na

Zdravstvene koristi ĐUMBIRA

potiče i pojačava rad imuniteta	potiče povećano znojenje
razrjeđuje krv	olakšava glavobolju
osvježava dah	prevenira prehladu i gripu
eliminira probavne plinove	liječi mučninu
protu-upalni učinak	reducira mogućnost dijabetičkog oštećenja bubrega
antioksidativni učinak	olakšava žgaravicu
prevenira kolorektalni karcinom	olakšava menstrualne tegobe
inducira smrt kancerogenih stanica raka jajnika	lijek kod liječenja alergija

parazite, točnije pijavicu *Limnatis nilotica*. Tretiranjem pijavice s đumbirom i popratno klorinom, formalinom i savlonom 30 minuta pokazalo je smrtnost pijavice već 5 minuta nakon tretmana. Ova studija daje iznimnu mogućnost za tretiranje parazitarnih bolesti đumbirom.

7. Antidepresiv

U studiji učinjenoj 2012. od strane Pratap R. et al. dokazano je da đumbir ima jednak antidepresivni učinak – kao skupina lijekova koji se koriste kao antidepresivi.

8. Reproduktivni sustav

Saeid et al. je 2011. proučavao utjecaj đumbira na reproduktivni sustav. Došao je do zapanjujućih rezultata, te potvrdio tezu da je đumbir afrodizijak. Đumbir, naime, dovodi do povećanja mase testisa kod muškaraca, povećava količini ejakuliranog sjemena, povećava koncentraciju spermatozoida po 1 ml sjemena, njihovu pokretljivost i sposobnost oplodnje. U plazmi sjemena se povećava količina kolesterola, proteina i šećera. U krvi dolazi do pojačanja testosterona i FSH. Ova svojstva se povezuju sa antioksidativnom moći đumbira, ali i androgenim aktivnostima i utjecajima na spolne žlijezde.

9. Gastroprotektivna aktivnost

Iznimni pozitivni utjecaj đumbira i njegovu zaštitnu ulogu na sluznicu želudca proučavao je Nanjundaiah et al. (2011.), pri čemu je otkrio kako đumbir blokira H^+ i K^+ ATP pumpu u želudcu. Posljedično se smanjuje produkcija želučane kiseline, ali inhibira i rast *Helicobacter pylori*, uzročnik čira želudca.

10. Kardioprotektivna i antiaterosklerozna aktivnost

Ansati et al. je 2006. dokazao pozitivno djelovanje đumbira kao antioksidanta na mišić srca, miokard. Barnes et al. je 2007. istraživao mogućnost liječenja ateroskleroze đumbirom. I u ovom slučaju njegova antioksidativna sposobnost rezultira pozitivnim učincima kod liječenja, ali i prevencije ove bolesti.

11. Antikancerogena aktivnost

Sve veći broj istraživača fokusira se na otkrivanje aktivnih sastojaka u đumbiru koji doprinose prevenciji i liječenju pacijenata oboljelih od karcinoma. Utjecaj đumbira na karcinom istraživan je u brojnim studijama, a fokusirane su na limfon, hematom, kolorektalni karcinom, karcinom dojke, kože, jetre i krvnih stanica. Mechanizam djelovanja aktivnih sastojaka đumbira na karcinom sastoji se u sposobnosti da inducira određene mehanizme inhibicije rasta karcinoma, što je svakako tema za sebe i zahtjeva poseban članak.

Cijeli je niz studija koje su učinjene i koje potvrđuju već gore navedeno. Njegova protektivna, preventivna i terapijska uloga se, zapravo, temelji na antioksidativnim svojstvima navedenih eteričnih ulja.

No, danas se sve više oči znanstvenika okreću istraživanju začinske biljke koja spada u istu porodicu biljaka kao i đumbir. To je kurkuma. Slijedi detaljan opis kurkume, biljke koja uvelike zbujuje i znanstvenike, ali i farmaceutsku industriju.

KURKUMA

Curcuma longa, tj. kurkuma je biljka čvrste smeđe kože i narančastog tijela, te intenzivnog okusa i arome. Okus je ljut, topao i gorak, a miris blag, sličan naranči i đumbiru. Tradicionalno se naziva indijskim šafranom zbog jedinstvene žuto-narančaste boje koja je slična boji šafrana.

Slično kao i đumbir, i kurkuma je porijeklom iz Indonezije i južne Indije, gdje se kultivira više od 5.000 godina. Ima važnu ulogu u mnogim tradicionalnim kulturama diljem Istoka, i cijenjen je član Ayurvediske farmakopeje. Iako su kurkumu arapski trgovci donijeli u Europu u 13. stoljeću, tek unazad par godina ova biljka postaje popularna u zapadnim kulturama. Velik dio svoje popularnosti duguje znanstvenim istraživanjima koji dokazuju izrazita ljekovita svojstva ovog začina. Vodeći komercijalni proizvođači kurkume su Indija, Indonezija, Kina, Filipini, Tajvan, Haiti i Jamajka.

Korištenje kurkume opisano je u tradicionalnoj kineskoj i indijskoj medicini već u sedmom stoljeću. U domeni azijske narodne medicinske tradicije, kurkuma se koristila za liječenje proljeva, groznice, bronhitisa, prehlade, parazitskih nametnika, gube, te urinarnih infekcija. Tadašnji travari su od kurkume pravili melem za modrice, ugrize pijavica, očne infekcije, upale usne šupljine, kožne bolesti, te zaražene rane. Neki ljudi su čak udisali dim od spaljivanja kurkume za ublažavanje kroničnog kašlja. U Indiji i Maleziji postoji običaj izrade kurkuma tjesteta koji se stavlja izravno na kožu, a današnja istraživanja su okrenuta ka ovom načinu prevencije i liječenja raka kože.

Indijke na svoje čelo stavlju mješavinu kurkume i soka limete koje im daje oznaku da su Hindu žene. Kuhari često dodaju kurkuma svojim kreacijama zbog bogate arome i duboke

boje. Također se koristi za dodavanje boje za hranu, kao što su maslac, margarin, sir i senf. Dodaje se i u pamuk, svilu, papir, drvo, i kozmetiku, te kao prirodnii konzervans hrane.

Iako se kurkuma u prehrani većinom koristila zbog svoje boje i arome, danas, znanstvenim istraživanjima koji potvrđuju iznimnu ljekovitost, preporuča se korištenje upravo radi tog svojstva.

Kemijska građa kurkume

Detaljnog analizom kurkume utvrđeno je da se unutar ove biljke nalaze najvećim dijelom eterična ulja koji su, zapravo, i odgovorna za ljekovita svojstva. Izolirana su sljedeća eterična ulja: kurkumin, kurlon, kurumen, cineol i p-cimen.

Kurkumin je poli-fenolni spoj odgovoran za narančastu boju kurkume, ali i cijeli niz ljekovitih svojstava. In vitro, kao i u laboratorijskim ispitivanjima na životinjama dokazano je da kurkumin može imati anti-tumorska svojstva, djelovati kao antioksidans, inhibirati artritis, protušemelijska i protuupalna svojstva. I cijeli niz svojstava, koje ćemo opisati.

Ova popularna biljka ne sadrži kolesterol. Međutim, bogata je antioksidantima i dijetalnih vlaknima, što pomaže u kontroli krvnog LDL-a, tj. "lošeg kolesterola". Osim toga obiluje esencijalnim vitaminima, kao što su piridoksin (vitamin B6), kolin, niacin, riboflavin. Čak 100 g biljke ima 1,80 mg ili 138% od preporučene dnevne razine piridokksina. Piridoksin se upotrebljava u liječenju sideroblastične anemije i radijacijske bolesti. Niacin pomaže spriječiti "pelagru" ili dermatitis.

Svježi korijen sadrži visoku razinu vitamina C. 100 g korijena sadrži od 23,9 mg tog vitamina. Vitamin C je vitamin topiv u vodi i snažan prirodni antioksidant, koji pomaže tijelu da razvije

Kurkuma

Kurkumin

Građa molekule $C_{21}H_{20}O_6$

imunitet protiv zaraznih uzročnika i uklanjanje štetnih slobodnih radikala kisika.

Kurkuma sadrži visoke količine minerala poput kalcija, željeza, kalija, mangana, bakra, cinka i magnezija. Kalij je važan sastavni dio stanica i tjelesnih tekućina, te pomaže kontroli otokucaja srca i regulira krvni tlak. Mangan je bitan ko-faktor za antioksidacijske enzime, superoksid dismutazu. Željezo je važan za enzim citokrom oksidazu koja je na staničnoj razini metabolizma potrebna za produkciju crvenih krvnih stanica.

Ovaj jeftini, svima dostupan začin, visoke energetske vrijednosti, u 100 g sadrži sljedeće nutrijente: 53% prehrambenih vlakana (% od preporučene dnevne količine, RDA na 100 g), 138% vitamina B-6 (piridoksin), 32% niacina, 43% vitamina C, 21% vitamina E, 54% kalija, 51% od željeza, 340% mangana i 40% cinka. Ali i 0% kolesterola.

Samo nekoliko grama kurkume dnevno, bilo u obliku praha, lomljenog korijena ili svježeg korijena može osigurati dovoljno hranjivih tvari kako bi prevenirali cijeli niz bolesti.

Aktivni spoj – kurkumin

Kurkumin, aktivni sastojak u kurkumi je iznimski antioksidant. Laboratorijska istraživanja su pokazala da kurkumin ometa nekoliko važnih molekularnih putova uključenih u razvoj raka, rasta i širenja. Istraživači su izvjestili da kurkumin inhibira nastajanje kancerogenih enzima. Kurkumin danas dobiva mnogo veću pažnju u istraživanjima od cijele kurkume. Znanstveno je dokazano da kurkumin može ubiti stanice raka u laboratorijskim nasadenim stanicama raka i usporava rast preživjelih stanica. Također je utvrđeno da se kod laboratorijskih tretiranih životinja smanjio oblik raka.

Ljudska studije kurkumina u prevenciji i liječenju raka je u ranoj fazi. Za razliku od đumbira, kurkumin se ne apsorbira dobro iz crijeva. Stoga je potrebitno uzimati veće doze, ali u kontinuiranim malim anuitetima, kako bi se kurkumin ravnomjerno raspodijelio u tijelu.

U studiji rađenoj na 15 pacijenata s rakom debelog crijeva, utvrđena je tek doza od 3,6 grama kurkumina, i kao takva zabilježena u krvi pacijenata, a da je počela aktivno djelovati na stanice raka. Niže doze su izravno utjecale na želudac i crijeva,

ali ne i na stanice raka. Iako se ne apsorbira dobro u krvotoku, kurkumin se apsorbira u debelo crijevo i na taj način djeluje na kancerogena tkiva debelog crijeva.

2011. godine napravljeno je istraživanje koje se temeljilo na činjenici da kurkumin ostaje u crijevu, ali se ne apsorbira u krv. Istraživači su to uzeli kao prekursor kojim bi eventualno smanjili pojavnost raka u debelom crijevu i rektumu. Nakon mjesec dana svakodnevne terapije sa kurkuminom kod oboljelih bolesnika učinjena je kolonoskopija. Uvidjelo se da se kurkumin nataložio na stjenke debelog crijeva i oko stanica raka i počeo aktivno djelovati. Istraživanja ovoga tipa još uvek su u tijeku i svakodnevno se rade.

Također je učinjena mala studija u kojoj se proučavalo djelovanje kurkumina i antioksidanta kvercetina kod odraslih pacijenata koji su imali transplantaciju bubrega. Grupa koja je dobivala visoku dozu ove kombinacije imala je manja odbijanja transplantiranih bubrega od grupe koja je primala manje doze ili placebo.

Unazad nekoliko godina instituti, laboratoriji i sveučilišta, klinički centri i druge znanstvene institucije provele su i objavile više od 5.000 studija o ljekovitim svojstvima kurkumina. Potvrdili su da je kurkumin jednako snažan i učinkovit kao 14 konvencionalnih lijekova koji su danas najčešće zastupljeni u modernoj medicini. No unatoč velikom broju studija, kurkumin još uvek je obavljen velom tajnovitosti.

Još uvek se ne zna kako točno djeluje unutar čovjekova organizma, iako je studija Sveučilišta u Michiganu otišla korak ispred drugih u otkrivanju misterije. Otkrili su da se kurkumin infiltrira u stanice, lijeći ih i pomaže da budu otpornije na infekcije i zločudne bolesti. Uz to što dokazano liječi, kurkumin je u odnosu na konvencionalne lijekove uvek u prednosti jer nema štetnih nuspojava.

Zdravstvene koristi konzumiranja kurkume

1. Protuupalno djelovanje

Kurkumin kao hlapljivi dio ulja kurkume pokazao se značajnim protuupalnim sredstvom u različitim eksperimentalnim modelima. U brojnim istraživanjima, kurkumin je pokazao jednak protuupalne učinke kao i lijekovi hidrokortizon i fenilbutazon. Za razliku od lijekova, koji su povezani sa značajnim toksičnim učincima (formiranje ulkusa, smanjeni broj leukocita, intestinalna krvarenje itd.), kurkumin nema nikakvu toksičnost.

2. Liječenje upalnih bolesti crijeva

Znanstvena istraživanja su potvrdila da kurkumin učinkovito liječi Chronovu bolest i ulcerozni kolitis, ali na modelu miša. U ovom istraživanju, jedna grupa miševa je dobila upalno sredstvo koje inducira kolitis. Druga skupina životinja je uz to pet dana u prehrani dobivala i kurkumin. Miševi koji su primili kurkumin izgubili su mnogo manje težine nego kontrolne životinje, a kada su istraživači provjeravali funkciju crijevnih stanica, svi znakovi karakteristični kolitisu (ulceracije sluznice, zadebljanja stjenke crijeva, i infiltracije upalnih stanica) bili su smanjeni. Iako znanstvenici još uvek nisu sigurni kako točno kurkumin ostvaruje svoje zaštitne učinke, smatraju da je to rezultat ne samo antioksidativnog djelovanja, ali i inhibicije glavnog staničnog upalnog agensa. Utvrđeno je da ove učinke kurkumin ostvaruje u malim dozama, što iznenađuje i znanstvenike.

3. Liječenje reumatoidnog artritis

Ova funkcija kurkumina nadovezuje se na njegova svojstva snažnog antioksidanta. Naime, kao antioksidant, kurkumin može neutralizirati slobodne radikale. Ovo je važno u mnogim bolestima, kao što je artritis, gdje su slobodni radikali odgovorni za upale zglobova i eventualna oštećenja zglobova. U nedavnom istraživanju bolesnika s reumatoidnim artritom, kurkumin se u odnosu na fenilbutazon (lijek izbora kod reumatoidnog artritis) pokazao puno boljim lijekom zbog skraćenja u trajanju jutarnje ukočenosti, produženom vremenu šetnje, a smanjenju naticanja zglobova.

4. Pomoć za pacijente oboljele od cistične fibroze

Cistična fibroza ili skraćeno CF najčešće je nasljedna bolest u Europskoj populaciji koja značajno skraćuje životni vijek. Drugi naziv koji koristimo za bolest je mukoviscidoza koji sličivo opisuje posljedice bolesti – gusto i žlavu sluz i sekret u dišnim putovima i drugim zahvaćenim organima. Nažalost, danas pogoda sve veći broj djece i mladih osoba, koji s tom dijagnozom rijetko prežive 30 godina. Iznimna količina sluzi osim pluća oštećuje i gušteraju, čime se ometa sposobnost tijela da probavlja i apsorbira hranjive tvari. Danas se istražuju brojni lijekovi kako bi se pacijentima s CF olakšao život. U tom smjeru istražuje se i kurkuma.

Naime, u studiji učinjenoj u travnju 2004. na životnjama znanstveno je dokazano da kurkumin može ispraviti najčešći genetski defekt koji je odgovoran za cističnu fibrozu. U pogledu istraživanja CF-e znanstvenici su otkrili da je uzrok ove bolesti mutacija gena koji kodira protein – regulator transmembranske provodljivosti ili CFTR. CFTR protein odgovoran je za putovanja na površinu stanice i stvaranje kanala kroz koje kloridni ioni mogu napustiti stanicu. Kod abnormalnosti ovoga proteina zbog greške u genu, to se ne može dogoditi, pa se kloridi nakupljuju u stanicama, što dovodi do prekomjerne produkcije sluzi. Ova mutacija se naziva DeltaF508. Ovo je vrlo važno na nivou laboratorijskih istraživanja, jer tretiranjem miševa koji imaju ovu mutaciju s kurkuminom došlo se do zapanjujućeg rezultata. Naime, kurkumin je ispravljao taj nedostatak.

Osim toga, skupina znanstvenika na Yaleu otkrila je da kurkumin sprječava i otpuštanje kalcija, čime se omogućuje izlazak iz stanice preko kalcijevih kanala, koji također pomaže zaustaviti kloridna nakupljanja sluzi. Ista ispitivanja su se provela i na bolesnicima, gdje se video značajan pomak u smanjenju sluzi. Ali točna doza kurkumina se još nije otkrila. No, uz lijekove svakodnevno bi bolesnici oboljeli od CF trebali konzumirati kurkumu.

5. Prevencija raka

Kao što je već prethodno navedeno, kurkumin je antioksidant. Kao takav on štiti debelo crijevo jer se tamо taloži i štiti crijevne stanice od slobodnih radikala. Kod oštećenih stanica debelog crijeva DNK molekula se brže umnaža, što dovodi do bržeg rasta tumorskih stanica. Kurkumin pomaže tijelu da se unište mutirane stanice raka, tako da se ne mogu širiti kroz tijelo. Primarni način na koji kurkumin to čini je povećanje jetre. Ostali mehanizmi su inhibicija sinteze proteina, a koja se smatra glavnom u nastajanju tumora i sprečavanju razvoja dodatnih dotoka krvi potrebnih za rast stanica raka.

U istraživanju učinjenom u kolovozu 2006. na Zavodu za gastroenterologiju, Johns Hopkins University, pet pacijenata s naslijeđenim oblikom prekanceroznih polipa u crijevima, po-

ZDRAVSTVENE KORISTI KONZUMIRANJA KURKUME

Prirodni antiseptik i antibiotik

može smanjiti rizik od leukemije

Prirodno sredstvo protiv bolova

Prirodni lijek za artritis i reumatoidni artritis, protuupalna svojstva

Ubrzava cijeljenje rane

Pomaže pri oboljenjima kože

Pomaže u liječenju psorijaze

Pomaže dijabetičarima u nивелiranju razine inzulina

Reducira razinu kolesterol-a u krvi

Antikancerogeno djelovanje i lijek za Alzheimerovu bolest

znatim kao obiteljskim adenomatoznim polipozom (FAP) tretirani su kroz šesti mjeseci, tri puta dnevno s 480 mg kurkumina i 20 mg kvercetina. Prosječan broj polipa je pao za 60,4%, a prosječna veličina polipa koji se nisu razvili pao je za 50,9%.

Glavni istraživač Francis M. Giardiello izjavio je da su "nesteroidni protuupalni lijekovi (NSAR poput aspirina, ibuprofena) korišteni za liječenje nekih pacijenata s ovim stanjem, no ti lijekovi često proizvode značajne nuspojave, uključujući gastrointestinalne ulceracije i krvarenja. Prethodne opservacijske studije u populacijama koje konzumiraju velike količine curry-a, kao i istraživanja na životnjama, snažno su sugerirali da kurkumin može biti djelotvoran u prevenciji i/ili liječenju raka u donjem dijelu crijeva. Slično tome, kvercetin, antioksidant flavonoida inhibira rast stanica raka debelog crijeva kod ljudi."

Osim toga, epidemiološke studije i istraživanja provedena na Sveučilištu u Teksasu 2005. su pokazale povezanost česte uporabe kurkume i niže stopi raka dojke, prostate, pluća i raka debelog crijeva. Također su pokazale da kurkumin može spriječiti formiranje tumor-a, a kod raka dojke, pluća i debelog crijeva pomaže širenju kancerogenih stanica kroz tijelo.

U drugom laboratorijskom istraživanju učinjenom 2005. na Sveučilištu u Teksasu, otkriven je pozitivan utjecaj kurkume na non-Hodgkinov limfom stanica. Naime, kurkumin sprječava aktivaciju NF- κ B, regulatornu molekulu koja signalizira gene za proizvodnju upalnih molekula (uključujući TNF, COX-2 i IL-6) koji potiču rast stanica raka. Osim toga, pronađeno je da kurkumin potiskuje proliferaciju stanica raka i inducira prekid staničnog ciklusa i apoptozu stanica (samoubojstvo) u stanicama karcinoma pluća.

Isto tako, znanstvenici vjeruju da kombinacija povrća i kurkumina može biti učinkovita terapija za prevenciju raka prostate, ali i da se spriječi i širenje raka prostate.

6. Smanjenje rizika od dječje leukemije

Istraživanje predstavljeno na nedavnoj konferenciji o dječjoj leukemiji, održanoj u Londonu, pokazalo je da konzumiranje hrane začinjene kurkumom može smanjiti rizik od razvoja leukemije. Incidencija ovog raka dramatično je porasla tijekom 20. stoljeća, uglavnom kod djece mlađe od pet godina. Pojavnost ovoga raka kod djece u Aziji je u znatnom padu, u odnosu za zapadne zemlje. A glavni uzrok je prehrana.

Česta uporaba kurkume u Aziji tijekom posljednjih 20 godina, a loš stil života i fast food prehrana u zapadnim zemljama pokazuju upravo ovakve incidencije. Zaključak je to istraživanja u Loyola University Medical Centre u Chicagu. Vodeći istraživač prof. Moolky Nagabhushan ističe: "Neki od poznatih čimbenika rizika koji doprinose visokoj učestalosti leukemije su interakcija načina života i okolišnih čimbenika. To su prenatalna ili postnatalna izloženost zračenju, benzenu, zagadivačima okoliša i alkiliranim kemoterapijskim lijekovima. Naša istraživanja pokazuju da kurkuma u prehrani može ublažiti učinke nekih od tih faktora rizika."

Ovaj znanstvenik je dokazao da kurkumin u kurkumi može:

- spriječiti mutagenosti polickličkih aromatskih ugljikovodika (PAH) (kancerogene kemikalije koje stvaraju sagorjevanjem goriva na bazi ugljika, uključujući dim cigarete);
- inhibirati oštećenja kromosoma izazvana zračenjem;
- spriječiti nastanak štetnih heterocikličkih amina i nitro spojeva, što nastaje u tijelu konzumiranjem industrijski procesuirane hrane;
- nepovratno inhibira porast broja stanica leukemije u staničnoj kulturi.

7. Poboljšava funkciju jetre

U nedavnom istraživanju na štakorima provedenom za procjenu učinaka kurkume na jetru, točnije njezinu sposobnost za detoksifikaciju ksenobiotskih (otrovnih) kemikalija, došlo se do zaključka da kurkuma može povećati detoksifikacija antioksidativnim svojstvima.

8. Kardiovaskularna zaštita

Kurkumin sprječava oksidaciju kolesterola u tijelu. Budući da oksidirani kolesterol šteti krvne žile i nakuplja se u plakove koji mogu dovesti do srčanog ili moždanog udara, sprečavanje oksidacije kolesterola može pomoći smanjenju progresije ateroskleroze i dijabetičke bolesti srca. Osim toga, kurkuma je dobar izvor vitamina B6, koji je potreban za nивелiranje homocisteina koji izravno šteti stjenkama krvnih žila. Visoke razine homocisteina smatraju se kao značajan faktor rizika za oštećenja krvnih žila, aterosklerotskog plaka te bolesti srca.

U istraživanju objavljenom u indijskom časopisu Journal of Physiology and Pharmacology, deset dobrovoljaca je konzumiralo 500 mg kurkumina dnevno za 7 dana. Ne samo da je razina oksidiranog kolesterola pala za 33%, njihov ukupni kolesterol je pao za 11,63%, a njihov HDL (dobar kolesterol) povećan je za 29%.

9. Zaštita od Alzheimerove bolesti

Alzheimerova bolest nastaje kao posljedica nakupljanja proteina nazvanog amiloid-B u moždanim stanicama, a što dovodi do oksidativnog stresa i upale, te dolazi do stvaranja tzv. plakova između živčanih stanica (neurona) u mozgu što ometa normalan rad mozga. Amiloid je opći pojam za fragmente proteina koje tijelo normalno proizvodi. No, amiloid-B je fragment proteina izrezan iz drugog proteina naziva proteinski amiloidni prekursor (APP). U zdravom mozgu, ovi fragmenti proteina su niski, ali Alzheimerov tvori teške i netopive plakove između moždanih stanica.

Istraživači Univerziteta u Kaliforniji su prvotno proveli studiju u epruveti, pri kojoj je kurkumin inhibirao agregaciju amiloidnih-B fragmenata. Potom su, pomoću živih miševa, otkrili da

kurkumin prelazi krvno moždanu barijeru i veže se na male vrste amiloida-B. Jednom vezani na kurkumin, fragmenti proteina amiloida-B više ne tvore plakove. Kurkumin ne samo da se veže za amiloid-B, ali također ima anti-upalna i antioksidativna svojstva, što dodatnu opskrbљuje i štiti stanice mozga.

Brojne studije ukazuju na to da kurkumin štiti od Alzheimerove bolesti uključivanjem gena koji kodira proizvodnju antioksidansa proteina. Studija objavljena u Journal of Biochemistry, Italija (prosinac 2003.), objašnjava ulogu kurkumina. Istaču da on inducira hem oksigenazni put, zaštitni sustav koji kada se aktivira u moždanom tkivu, uzrokuje proizvodnju bilirubina, koji štiti mozak protiv oksidativnog (slobodnih radikala) djelovanja. Takva oksidacija se smatra glavnim faktorom starenja, te neurodegenerativne bolesti kao što su demencija, uključujući Alzheimerovu bolest.

Osim toga, najaktivniji sastojak u korijenu kurkume, bisdemethoxcurcumin, potiče aktivnost imunološkog sustava kod Alzheimerovih bolesnika. Koristeći uzorce krvi od Alzheimerove bolesti, dr. Milan Fiala i John Cashman su pokazali da bisdemethoxcurcumin pojačava aktivnost makrofaga na normalnu razinu, što pomaže očistiti amiloid B.

Epidemiološke studije pokazuju da starija indijanska populacija znatno manje obolijeva od neuroloških bolesti kao što je Alzheimerova bolest. Razlog je prehrana bogata kurkumom. Istdobro, eksperimentalna istraživanja otkrivaju da kurkumin usporava napredovanje Alzheimerove bolesti kod miševa. Preliminarne studije na miševima sugeriraju da kurkumin može blokirati progresiju i multiple skleroze. Iako je još uvijek nejasan mehanizam, jedna teorija je da se može prekinuti proizvodnja IL-2, proteina koji igra ključnu ulogu u uništavanju mijelina, omotača koji štiti najviše živaca u tijelu.

ZAKLJUČAK

Iako je đumbir spomenut samo na jednom mjestu u Kur'anu, te je izrečen u kontekstu opisa dženetskih/rajskih ljepota i pića koje će piti njegovi stanovnici, iščitavajući ovaj tekst možemo vidjeti neizmjernu Mudrost, Milost i Moć stvaranja Uzvišenog Gospodara. S druge strane iz života Allahova miljenika, Poslanika Muhammeda, a.s., vidljivo je da je on uvelike u svakodnevnom životu konzumirao đumbir.

Što se krije iza svega onoga što je Allah Uzvišeni rekao, a muslimani radili ili ne, te onoga što je Njegov miljenik činio, znanost otkriva unatrag nekoliko desetljeća. Malo je reći da je ta činjenica fascinantna.

Đumbir i med – rajska pića, možemo konzumirati i na ovoome svijetu. Ali i ostale pčelinje proizvode, kao i začine iz porodice llijiana, među kojima je i kurkuma. Ako bi netko opovrgnuo sve izrečene riječi koje su došle od Uzvišenoga, ne može opovrgnuti dokaze. A za onoga tko razmišlja, tko se educira i tko živi u skladu racionalizacije i logičnosti, njemu je dosta. Za onoga tko u svakome rješenju traži problem i dalje će trebati "magične pilule". Budimo ova prva skupina i iskoristimo blagodati koje je Uzvišeni Gospodar stavio ispred nas i velikodušno nam servirao.

Napomena:

¹Kratika "et al." označava grupu znanstvenika koji su potpisani pod navedenim istraživanjem. Ista se koristi i u sljedećim navodima kako bi se izbjeglo pisanje svakoga pojedinačno.

Iskre mudrosti iz Šejh Sadijeve "Đulistana" (III)

Ogroman doprinos za prijevod "Đulistana" sa perzijskog jezika, bilješke i objašnjenja dao je veliki znalac orijentalnih jezika rahmetli Salih A. Trako. Prenosimo Vam dio njegovog pojašnjenja o značaju ovog imponzantnog djela. "Đulistan", u doslovnom značenju: "ružičnjak" (gul – ruža, stan – sufiks za označavanje mesta gdje se nešto događa ili gdje se nešto nalazi), prozno je djelo protkano stihovima. To je zbornik kratkih priča (hikaja) i pjesničkih aforizama u kojima se rimovana proza prepliće sa stihovima. Po karakteru tih aforizama i sadržaju priča, "Đulistan" spada u poučna, didaktička djela. Osnovni cilj Šejha Sadija je dati savjet moralne ili čisto praktične naravi u formi ovih privlačnih priča, zanimljivih slika ili izreka prožetim dubokim humanizmom. U knjizi se nudi mnoštvo asocijacija o ljubavi, ljepoti, pjesmi, radosti: u "Đulistanu", zaista, ima svega toga, a ipak najviše mudrosti, one iskonske, narodne – nataložene u jeziku od kada on postoji. I zato nas "Đulistan" i danas, nakon punih sedam stoljeća, poučava, razveseljava i zanosi. Čini nas boljim, plemenitijim, mudrijim, i kao uhvaćeni u zamku, a da nismo svjesni toga, počinjemo zamišljati o primarnim pitanjima: dolasku na svijet, smislu življenja i besmislu – a Šejh Sadi vjeruje u smisao, u ono dobro u čovjeku.

Po svom dubokom misaonom sadržaju, zanimljivim motivima, slojevitosti, isciseliranom stilu i nedostiznoj ljepoti u jednostavnosti stila (sehli mumteni), Šejh Sadiev Đulistan je nadživio stoljeća i zadivio civilizirani svijet. U svakoj misli, svakom stihu, ogleda se autorovo životno iskustvo i mudrost. Za njega su moralne vrijednosti društva i čovjeka kao jedinke na prvom mjestu. Komponenta koja dominira ovim djelom je duhovna snaga, a to Sadi na svakom mjestu naglašava. Odnos siromaštvo – bogatstvo, poštenje – nepoštenje, bogobojažnost – razvrat, darežljivost – škrrost, pravda – nepravda i slične kategorije, jasni su simboli "Đulistana". Knjiga se sastoji od Uvoda (Mukaddima), osam poglavljia (bab) i kratkog završnog teksta (Hatima). Poglavlja sadrže priče (hikaje), pisane u prozi a protkane stihovima. Znatan dio priča zapravo su plod autorovog životnog iskustva, a dio njih ima podlogu u onome što je Šejh Širazi slušao ili čitao. Kazivanja vlastitog doživljavanja prepoznaju se po tome što je tu pripovjedač, Šejh Sadi, u prvom licu. Stihovi nisu samo formalan ukras ovih priča, oni su organski vezani i za sadržaj i za ideju, oni su na neki način poenta, autrova poruka, pa bila ona savjet, satirična žaoka ili ironija.

"Đulistan" je, po svom duhu, pun života i ideja kako ga iskoristiti najbolje a biti i ostati ljudski čestit. Vjerojatno tim humanističkim osobinama i filozofski intoniranim porukama uspio je da se nametne kao štivo izvan mesta nastanka, na Istoku i na Zapadu. Čitalac će sam najbolje osjetiti vrijednost i snagu misli

Šejha Sadija. A trudili smo se i da pokažemo kako je jezik kojim je "Đulistan" pisan uistinu savršenstvo lijepo riječi.

- U jednom društvu (nastavlja šejh Sadi) video sam jednog čovjeka, po spoljašnosti derviš, ali ne i po vladanju. Sjeo on, otvorio knjigu žalbi pa grdi li grdi bogate ljude. Izlaganje svoje doveo je do toga kako su u siromaha ruke sile svezane, au bogataša noge za činjenje dobrih djela.

- Kod darežljivih nema u rukama dirhema (zlatnika). Oni koji imaju bogatstvo, nemaju darežljivosti. Meni su teško pale i uvrijedile me te riječi, jer ja sam othranjen dobročinstvima velikodušnih ljudi, pa rekoh: "Druže, bogataši su izvor života siromaha, oni su rezerva za hranu derviša koji su se povukli od ovog svijeta, sklonište za posjetioce namjernike, utočište za putnike. Oni podnose brige i teret radi mira i spokoja drugih ljudi. Ruku pružaju za hranom da bi jeli onda kad se najedu njihove sluge i potčinjeni. Obilje njihove darežljivosti dospijeva udovicama, staricama, rodbini i susjedima."

- Ako je darežljivost moći i ako je molitva snaga onda je to dostupnije bogatima, jer je njihovo bogatstvo očišćeno "zekatom", njihova odjeća je čista, čast neokaljana, a srce spokojno. Snaga bogobojažnosti je u lijepoj hrani, a ispravnost molitve i čvrstina vjere u čistoj i lijepoj odjeći. Jasno je kakva snaga može doći iz praznoga želuca, dobro iz praznih ruku, kako mogu put putovati noge žednoga, kakvo dobro mogu da učine ruke gladnoga?!

- Noć prespava nemirno onaj u koga nema sredstava za život za sutrašnji dan. Mrav sakuplja (hranu) ljeti da bi u miru preveo zimu.

- Unutarnji mir ne može se uskladiti i podudariti sa neimaštinom, a duševna sabranost ne može se ostvariti u siromaštву. Neko se udubio u večernju molitvu (iša'), a drugi sjedi u mislima o večeri (aša'). Kako će ovaj drugi biti nalik na onoga prvog?

- Bogati predaju se (u molitvi) Bogu. U koga je nesređena opskrba, nesređeno mu je i srce.

- I tako, molitve ovih su dostojnije da budu primljene (kod Bo- ga), jer su oni sabrani i Njemu predani (Bogu), a ne rasijani i ozlojeđeni, imajući sredstva za život oni su stalno u molitvi- ma, Arapi kažu: "Bože, sačuvaj me teškog siromaštva i susjedstva čovjeka koga ne volim", a predanje (Vjerovjesnikovo) glasi: "Siromaštvo – crn obraz na oba svijeta."

- "A zar ti nisi slušao" uzviknu on, "da je Vjerovjesnik, mir Božji s njim, rekao: 'Siromaštvo, to je moj ponos!'"

- "Umukni", rekoh ja: "jer ukazivanje Vjerovjesnika, Bog ga spasio, odnosi se na siromaštvo boraca na polju pokornosti Bogu

Šejh Sadi Širazi

koji sebe izlažu strijelama proviđenja (Božjeg), a ne na one koji se prerusu u iznošene haljetke pravednika i trguju milostinjom koju dobivaju (fitra).¹

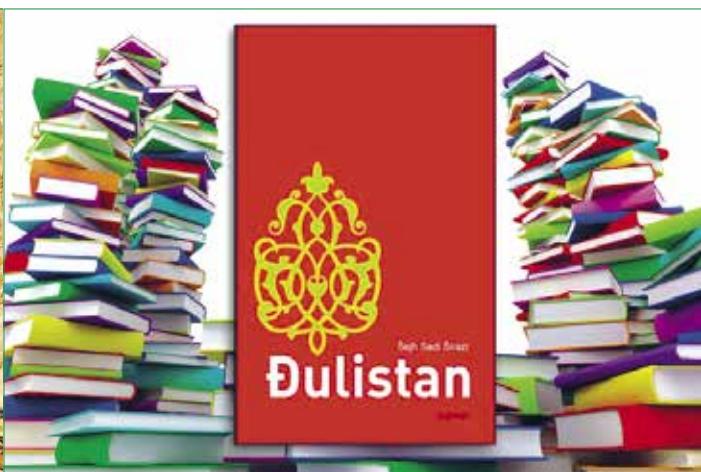
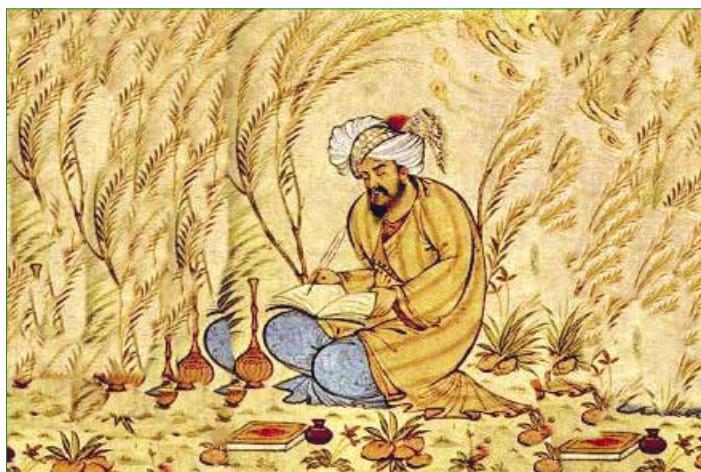
- O, bubnju gromoglasni, prazne nutrine! Što bi ti učinio bez zaliha hrane u vrijeme boja? Okreni lice pohlepe kod ljudi ako si pravo čovjek. Ne prebiraj rukama "tespih" od hiljadu zrna.²
- Neki siromah ne smiruje se dok njegovo siromaštvo ne okonča nevjerstvom; siromaštvo, to je gotovo nevjerstvo. Ako ne-ma imetka, nije moguće gologa odjeti ili nastojati izbaviti onoga tko je pao u kakvu nevolju. Zar se mogu uzdići naša braća do njihova položaja i ugleda, zar se može porebiti ruka onoga koji daje sa rukom onoga koji prosi. Zar ne vidiš, Gospodar Uzvišeni u jasnim rečenicama Kur'ana govori o bogatstvu ljudi koji su zaslužili Džennet (raj): "To su oni kojima je opskrba osigurana." Eto znaj, da čovjek opterećen brigama za životnu opskrbu, lišen je sreće moralne čistoće, a carstvom duševnog mira upravlja osigurana opskrba.
- Onima koji su žedni, u snu se pokazuje cijeli svijet kao izvor vode.
- Kada sam ja te riječi izgovorio, uzde strpljenja ispadaoše iz ruku derviša, on isuka mač svoga jezika, istjera konja rječitosti na međan odvažnosti, usmjeri ga na mene i uzviknu: "Toliko si pretjerao u iznošenju njihovih vrlina i napričao pravih riječi, da bi mašta mogla da, predstavi da su oni tobože spasonosni napitak ili ključevi riznice nasušnog hlijeba. Ustvari, oni su šaka nadmenjaka umišljenika, odvratnih samozadovoljenika, gramzivaca koji su stalno zabavljani imetkom i ovosvjetskim dobrima, opsjednuti i zaneseni brigom o visokim položajima i bogatstvu. Oni nikad riječ ne izuste, a da to nije neka glupost, ne gledaju drugačije osim sa prezicom i omaložavanjem.

Učenjake oni nazivaju bijednicima, siromasima upisuju u gri-jeh (njihovo) siromaštvo. Uznoseći se bogatstvom koje imaju, zavedeni i zaneseni ugledom koji sebi pripisuju, oni se drže iznad svih i smatraju sebe boljim od svih. Ne dolazi im u glavu (ne pomišljaju) da obore pred nekim glavu. Oni nemaju pojma o riječima mudraca koji su rekli: "Tko god je u pokornosti Bogu niži od drugih, a po bogatstvu viši, on je naoko bogat, a u biti – bijednik."

- Ako neko nema vrlina i bogatstvom se uzdiže pred mudracom, Smatraj ga magarećom zadnjicom, makar bio mošusni bik.
- Ja rekoh: "Nemoj sebi dozvoliti da ih ponižavaš, jer oni su velikodušni."
- On reče: "Varaš se – oni su robovi zlatnika. Kakva je korist u tom što su oni aprilski oblaci, a ne šalju kišu; ili što su žarko sunce, ali nikome ne svijetle! Oni jašu na konju mogućnosti (da čine dobra djela), ali ga ne tjeraju. Ni koraka ne korače radi Gospodara i ne podijele nijednog novčića bez prebacivanja, nabijanja na nos i računa. Oni s mukom sakupljaju bogatstvo, škrčići ga čuvaju i s velikom žalošću ostavljaju iza sebe. Mudraci su kazali: "Srebro škrvice izlazi iz zemlje onda kada on sam ulazi u zemlju."
- Neko s mukom i trudom sakuplja blago. Drugi dođe i bez truda i muke odnosi ga.
- Ja njemu rekoh: "Ti si otkrio škrrost bogataša samo po tome što si moljakaо i prosio. Inače, onome ko ostavi pohlepu, i da-režljivi i tvrdica izgleda mu jednaki. Probni kamen zna što je i kakvo je zlato, a prosjak zna tko je škrtač."
- On uzviknu: "Ja to govorim po iskustvu, sudeći po tome što oni postavljaju sluge pred vrata i određuju snažne grubijane

Sadijev mauzolej (Širaz, Iran)

da ne dopuštaju poštenim ljudima da im ulaze i da guraju rukom u čestite ljude govoreći im: "Ovdje nema nikog!" Točno, oni istinu govore.

- Za onoga tko nema pameti, dobre namjere moći presudjivanja i (dobrih) ideja Dobro je rekao vratar dvorca: "Nikog nema u dvoru."
- Ja rekoh: "Nakon što su oni bogati dovedeni do očajanja i bijesa zbog ispruženih ruku i zakrpa prosjaka, nemoguće je zamisliti da bi oči prosjaka mogle da se zasite, makar se i pijesak u pustinji u biser pretvorio."
- Oči gramzivaca ne mogu se zasititi ovozemaljskim blagom, kao što se ni bunar (zdenac) ne može napuniti rosom.
- Gdje god ti vidiš one koji trpe oskudicu i osjećaju gorčinu života, oni se zbog gramzivosti bacaju u opasne poslove, ne čuvaju se posljedica, ne boje se Božje kazne, ne razlikuju dozvoljeno (halal) od nedozvoljenog (haram).
- Kad mu gruda zemlje padne na glavu, pas skače od radosti, misli da je to kost. Kad dvojica nose na ramenima lijes sa mrtvaczem, gramzivac misli da je to (pokriveni) sto sa jelom.
- Ipak, Gospodar je blagonaklonjen prema bogatim i čuva ih posredstvom (razlikovanja) "halala" i "harama". Pretpostavimo da ja nisam ničim potkrijepio ove riječi, ni donio ubjedljive dokaze – molim ja tebe da kažeš istinu. Jesi li ikada vidio da su ruke pravednika bile vezane iza leđa ili da je koji bijednik nevoljnici ležao u zatvoru, ili da je kome prekrivač nevinosti poveran, ili da je šaka prava zdrava čovjeka odsječena, izuzev kada se radi o siromaštvu. Često odvažne ljude koji su tjerani nevoljom, hvataju u krađama i provalama i lome im noge.
- Može se desiti da neukrotiva strast od nekog siromaha traži da je zadovolji, pa kad on nema mogućnosti, biva gurnut u grijeh, jer trbuhi i spolno mjesto su blizanci, to jest djeca jedne utrobe i dok se jedno nalazi na mjestu, na nogama stoji i drugo. Slušao sam kako su uhvatili nekog siromaha na djelu (pričinu) silovanja. Osim sramote (koja je pala na njega), postojala je opasnost kamenovanja. On reče: "O muslimani, nemam sredstava da se oženim niti snage da se savladam. Šta sad da radim, jer u islamu nema monaštva ni ispostništva?"
- A od mnogih činilaca duševnog mira i unutarnje sabranosti i sređenosti koji su dostupni bogatim jedan je i taj što svaku noć privijaju na grudi ljepotice pred čijom ljepotom rujna zora se sklanja i stavljaju ruku na srce, a noge vitkog čempresa od postiđenosti pred njom tonu u glinu.
- Oni zarivaju nokte u krv zaljubljenih. Od toga su im vrhovi prestiju tamno-crvene boje.⁵

- Ne može se dogoditi da oni, uz takvu ljepotu, upuste se u grijeh ili posegnu za gnušnim djelima.
- Onaj pred kojim se nalaze svježe datule koje želi nema potrebe da se kamenjem baca na grozdove vinograda.
- Većina bijednika grijesima uprljaju skute čestitosti i bezgrešnosti; gladni kradu hljeb.
- Kada krvoločni pas nađe meso, ne pita je li od Salihove deve ili Dedžalova magarca.⁴
- Koliko je čestitih ljudi zbog siromaštva palo u izvor razvrata i svoju dragocjenu čast puštaju vjetru nužnog spomena.
- Uz glad ne raste snage za suzdržljivost, bijeda istrgne uzde iz ruku bogobojaznih.
- Ti kažeš da oni zatvaraju vrata pred bijednicima ali da je Hatem-i Tai, koji je živio u pustinji, bio gradanin, postao bi iznuren i nemoćan zbog dosađivanja prosjaka koji bi mu i odjeću s njega poderali.⁵ "Ne", uzviknu on: "Ja se sažalijevam nad njihovom sudbinom." A ja rekoh: "Ne, ti se žalostiš nad njihovim bogatstvom".
- Tako smo vodili razgovor i prepipali se jedan s drugim. Svaki potez pješakom koji je povlačio, ja sam nastojao da odbijem. Od svakog šaha koji je najavljuvao, ja sam se kraljicom pokrivaо. Tako je on izgubio glavnici iz novčanika namjera i razbačao sve strijеле iz tobolca dokaza.
- Pazi, ne bacaj štit zbog navale govorljivaca. Jer, kod njega nema ništa osim razmetanja igre riječima.
- Djeluj vjerom i spoznajom (Boga), jer taj vješti pričalica drži oružje pred vratima, a u tvrđavi nema nikoga.
- Na kraju, kod njega nestade dokaza i ja sam ga ponizio. Tada on ispruži ruku neprijateljstva i poče uzalud da se riječima brani, jer običaj neznalica je da kad ostanu pobijedieni dokazima protivnika, oni pokreću lanac neprijateljstva. Kada Azer, vajar kipova, nije mogao pobijediti sina (Ibrahima) dokazima, zaprijetio mu je govoreći: "Ako ti ne prestaneš, kamenovaću te!"⁶ On, protivnik, me tada napade psovskama, a ja sam mu grdnjom odvratio, on meni podera ovratnik (jaku), ja njega uhvatih za bradu.
- On je i mene grčevito uhvatio, ja zgrabio njega. A svijet za nama trči i smije se. Cio svijet iznenađen i stavio prst među zube od čuđenja šta mi jedan drugom govorimo.
- Ukratko, ovaj spor smo pokrenuli pred kadjom i oslonili se na pravičnu presudu, neka muslimanski sudac traži najbolje rješenje i odredi razliku između bogataša i siromaha. Uvidjeviš naš spor i saslušavši naše riječi, kadija obori glavu. Poslije dugog razmišljanja, podiže glavu i reče: "Ej ti, što hvališ boga-

taše, a dozvoljavaš sebi da grdiš i vrijeđaš siromahe, znaj gdje god ima ruža, ima i trnja, gdje je vino, tamo je mahmurluk, gdje je blago zakopano, na njemu je i zmija.⁷ Tamo gdje se nalazi najskupocjeniji biser, tamo je ajkula ljudožder, iza ugodnosti i naslada zemaljskog života slijedi ubod žaoke smrti, pred rajske nasladama nalazi se zid muka i nevolja."

- Što da radi onaj ko žudi za prijateljem, da ne bi doživio uvredu neprijatelja. Riznica i zmija, ruža i trn, tuga i radost, nalaze se zajedno.
- Zar ne vidiš u vrtu i mošusnu vrbu i suho drvo? Tako isto i među bogatim ima i onih (Bogu) zahvalnih, i nezahvalnika. U kruku siromahe ima i strpljivih i neizdržljivih i neumjerenih.
- Kad bi se svaka kap rose pretvorila u biser, bazar bi se njima napunio kao običnim školjkama.
- Bliski Bogu Uzvišenom jesu bogataši koji se ponašaju kao siromasi i siromasi bogatih misli i namjera. Najveći među bogatim je onaj koji se brine o siromasima, a najbolji među siromasima je onaj koji ne obraća pažnju na bogate, koji se pouzdaje u Allaha i kome je On dovoljan. Zatim okrenu od mene lice prijekora prema dervišu i reče: "O ti, koji si pričao da su bogataši zabavljeni, obuzeti zabranjenim poslovima i opijeni porocima. Jest, među njima ima ljudi s takvim osobinama kao što si ti iznosio bez visokih želja i namjera, nezahvalnih za bogatstvo (od Boga daravano), koje odnose i slažu (u riznice), ne troše ga i ne dijele. Ako bi, na primjer, prestale kiše padati, ili sveopć potop odnio svijet, oni uzdajući se u svoja bogatstva ne bi ni upitali za nevolje i stradanja siromahe. Ne bojeći se ni Boga oni govore: "Ako drugi propadne i umre od neimaštine, ja imam sve. Zašto patka da se boji potopa?"
- Žene koje putuju u nosiljkama na kamilama ne obaziru se na onog koji se zagnjurio u pijesak. Kada su nitkovi izvukli svoj čilim (iz potopa) govore: "Baš, me briga ako propadne cijev svijet."
- Ima takva vrsta ljudi o kojima si slušao, ali postoji i druga grupa ljudi, koji postavljaju stolove svojih blagodati i otvaraju ruke darežljivosti, žečeći lijep spomen i blagonaklonost (Božju), ovladavaju i ovim i budućim svijetom. Takvi su sluge Njegova veličanstva, Pravednog vladara svijeta, Pobjedonosnoga –

bogompomognute i bogomoštećene, koji drži uzda carstva Sulejmanova⁸, najpravednijeg vladara, atabeka Muzafferruddina Ebu Bekra sina Sa'da sina Zengije – da mu Allah produlji njegove dane (život) i da zaštititi njegove zastave.

- Otac za sina nije nikad učinio toliko dobra, koliko je tvoja darežljiva ruka učinila za čovječji rod. Bog je htio da ukaže milost svijetu. Svojom milošću tebe je učinio vladarom, svijeta!
- Kada je kadija doveo riječ do toga mjesta i konja rječitosti potjerao preko granice našeg poimanja, po zahtjevu presude, mi smo se izmirili i oprostili jedan drugom ono što je prošlo. Nakon prepiske podosmo putem učitosti, poklonismo se jedan drugom do nogu, izljubisimo se u glavu i lice, a kraj razgovora bijaše ovakav: "Ne tuži se, bijedni čovječe, na kretanje sudsbine u krug. Nesretan si ako umreš u tom stanju. Bogati čovječe, kad imaš sretno srce ruku. Koristi se (sam), dijeli (drugima), steći ćeš tako i ovaj i budući svijet!"

Bilješke:

¹ Fitra ili sadaka je vrsta milostinje ali ne obična milostinja, nego ona koja je obaveza muslimana da u mjesecu ramazanu u iznosu od jednodnevne opskrbe. O ovim vjerskim davanjima više vidjeti i fikhskim djelima gdje je ova materija razrađena.

² Ne pokazuju prividnu, lažnu pobožnost.

³ Aluzija na istočnački običaj da žene ukrašavaju nokte tamno-crvenom bojom iz soka biljke "unnab" (čičimak, žižula).

⁴ Salih (a.s.), jedan od 25 vjerovjesnika koje Kur'an izričito spominje. Ovdje je aluzija na njegovu kamilu koja se spominje sa uvažavanjem, jer pripada njemu. Lažni prorok Dedžal koji bude po zemlji sijao laž i smutnju, prema vjerovanju, na Sudnjem danu treba da se pojavi na magarcu.

⁵ Hatem Ta'i, poznati darežljivac, koji je po darežljivosti postao legendaran na Istoku, posebno među islamskim narodima.

⁶ Kur'an, sura XIX, ajet 47. Tim riječima otac Azer, idolopoklonik, a po zanimanju kipar, odgovara sinu Ibrahimu, vjerovjesniku-pejgamberu, koji je pokušavao da ga privede vjeri u jedinog Boga.

⁷ Po vjerovanju mnogih naroda, svako skriveno blago čuva zmija. Otuda izreka: "Gđe je skriveno blago, tamo je i zmija."

⁸ Ovdje je aluzija na carstvu Sulejmana pejgambera - Solomuna Mudrog, uz čije ime se vežu mnoge legende kao što su njegovo poznавање jezika životinja, veza sa kraljicom od Sabe i druge.

Priredio: Dževad JOGUNČIĆ

S.A.Z.

SOBE APARTMANI ZAGREB
Makarska 42

10040 Zagreb - Dubrava

e-mail: sobe.apartmani.zagreb@gmail.com
<http://www.sobeapartmanizagreb.com>
facebook: sobeapartmanizagreb

tel. 095/87 619 82 (0-24)

tel. 095/83 002 65

tel. 01/2917953

tel. 092/3170260

AKTIVNOSTI NOGOMETNOG KLUBA "NUR"

Natjecanja na vanjskim terenima

REZULTATI I TABLICE MLADEŽI**Zagići**

Zagići su najmlađi igrači koje imamo u klubu, to su djeca rođena od 2006. do 2009. godine. Zagići broje dvije selekcije, imaju 22 igrača i nastupaju u B3 i B5 ligi zagića Zagrebačkog nogometnog saveza.

Zagići II su mjesecu travnju odigrali dvije utakmice – protiv "Botinca", koji drži prvo mjesto na tablici, na domaćem terenu su izgubili 3:7. U drugoj utakmici gostovali su kod susjeda na Savici, "Croatie 98" i pobijedili s rezultatom 3:1.

Zagići I su pobijedili u gostima momčad "Mladost" iz Dragonošča 6:0, dok je utakmica, koja se trebala igrati u Hrv. Leskovcu, radi lošeg vremena odgođena.

Tablica zagića I: B3 liga, sezona 2014./2015.

Pl.	Momčad	IG	W	D	L	SF	SA	+/-	Bod
1.	Podsused	15	13	0	2	82	14	68	39
2.	Zagrebački mali	15	12	2	1	84	26	58	38
3.	Sesvete 2	14	10	4	0	70	16	54	34
4.	Most	15	10	1	4	57	21	36	31
5.	Nur	14	5	2	7	42	51	-9	17
6.	Dinamo OO	14	5	2	7	13	27	-14	17
7.	Gavran	14	5	1	8	25	49	-24	16
8.	Odra	14	4	2	8	24	42	-18	14
9.	Hrv. Lesko.	14	4	2	8	22	43	-21	14
10.	Mladost DD	15	3	2	10	18	70	-52	11
11.	Polet	14	3	0	11	19	57	-38	9
12.	Sava Z	14	3	0	11	18	58	-40	9

Tablica zagića II: B5 liga, sezona 2014./2015.

Pl.	Momčad	IG	W	D	L	SF	SA	+/-	Bod
1.	Botinec	14	10	2	2	75	30	45	32
2.	Zapruđe II	13	8	4	1	73	28	45	28
3.	Croatia 98	13	9	1	3	62	30	32	28
4.	Nur II	13	7	0	6	34	43	-9	21
5.	Ivanja Reka II	13	2	1	10	30	67	-37	7
6.	Bubamara II	14	0	0	14	10	86	-76	0

Zagići I: "Mladost" Dragonožac – "Nur"**Zagići II: "Nur" – "Botinec"****Zagići II: "Croatia 98" – "Nur"**

Limači

Limači su igrači rođeni 2004. i 2005. godine. Limači broje dvije selekcije, imaju 20 igrača i nastupaju u B4 i B6 ligi limača Zagrebačkog nogometnog saveza.

Limači II su u mjesecu travnju odigrali dvije utakmice – jednu na domaćem terenu protiv momčadi "Devetke" i pobijedili 2:1, dok su na gostovanju u Čehima doživjeli minimalni poraz 1:0.

Limači I su u jednoj odličnoj utakmici na terenu sa umjetnom travom u Vrapču pobijedili istoimenog domaćina s 3:1, dok je utakmica u Hrv. Leskovcu radi lošeg vremena odgođena.

Utakmica limača II: "Nur" – "Devetka"

Zasluženi čevapi nakon naporne utakmice limača

Mlađi pioniri

Mlađi pioniri su igrači rođeni 2002. i 2003. godine. Mlađi pioniri imaju 15 igrača i nastupaju u 2B ligi mlađih pionira Zagrebačkog nogometnog saveza.

Mlađi pioniri su na domaćem terenu remizirali protiv "Prigorja" iz Žerjavinca 3:3, a slijedeće kolo su bili slobodni.

Pl.		Momčad	IG	W	D	L	SF	SA	+/-	Bod
1.		Bubamara	13	12	0	1	52	10	42	36
2.		Utrina	14	10	0	4	59	24	35	30
3.		Lučko II	13	9	2	2	44	15	29	29
4.		Polet	13	9	2	2	44	18	26	29
5.		Sesvetski Kraljevec II	13	8	2	3	27	19	8	26
6.		Ivanja Reka	14	6	0	8	29	41	-12	18
7.		Prigorje/Ž	14	4	2	8	32	48	-16	14
8.		Brezovica	13	4	1	8	25	34	-9	13
9.		Nur	13	2	2	9	13	31	-18	8
10.		Sloga Gredelj	13	2	1	10	15	41	-26	7
11.		Čulinec	13	0	2	11	9	68	-59	2

Tablica limača II: B6 liga, sezona 2014./2015.

Pl.		Momčad	IG	W	D	L	SF	SA	+/-	Bod
1.		Zagrebački mali	13	11	1	1	71	12	59	34
2.		Nur II	12	8	1	3	26	19	7	25
3.		Devetka	13	6	0	7	23	24	-1	18
4.		Trovčica	12	5	1	6	21	31	-10	16
5.		Čehi	12	4	1	7	21	32	-11	13
6.		Blato	12	1	0	11	7	51	-44	3

Stariji pioniri

Stariji pioniri su igrači rođeni 2000. i 2001. godine. Stariji pioniri imaju 19 igrača i nastupaju u 2B ligi starijih pionira Zagrebačkog nogometnog saveza.

Stariji pioniri su na domaćem terenu pobijedili protiv "Prigorja" iz Žerjavinca rezultatom 3:0, a sljedeće kolo su bili slobodni.

Pl.	Momčad	IG	W	D	L	SF	SA	+/-	Bod
1.	Bubamara	14	11	2	1	61	13	48	35
2.	Nur	13	9	1	3	40	17	17	28
3.	Sesv. Kraljevec II	13	9	0	4	43	14	29	27
4.	Polet	13	8	1	4	41	13	28	25
5.	Brezovica	14	8	0	6	38	39	-1	24
6.	Lučko II	12	6	3	3	47	13	34	21
7.	Prigorje/Ž	14	6	2	6	39	28	11	20
8.	Utrina	14	4	3	7	28	35	-7	15
9.	Čulinec	13	4	2	7	11	13	-2	14
10.	Sloga Gredelj	13	1	0	12	15	86	-71	3
11.	Ivanja Reka	13	1	0	12	6	92	-86	3

ZBIRNA TABLICA 2B (P2b+MP2b) 2014/15, nakon 14. kola								
Red.	Klub	Utakmica	Pobjeda	Nerješeno	Izgubljeno	Pioniri	Ml. Pioniri	Bodovi
1.	Bubamara	25	21	2	2	32	33	65
2.	Polet	24	16	3	5	25	26	51
3.	Lučko II	24	14	5	5	21	26	47
4.	Ses. Kraljevec II	22	15	2	5	24	23	47
5.	Utrina	24	13	3	8	12	30	42
6.	Prigorje/Ž	26	10	12	12	20	14	34
7.	NUR	26	10	3	13	25	8	33
8.	Brezovica	25	10	1	14	21	10	31
9.	Ivanja Reka	26	7	0	19	3	18	21
10.	Čulinec	26	4	4	18	14	2	16
11.	Sloga Gredelj	26	3	1	22	3	7	10

Kadeti i juniori

Kadeti i juniori u mjesecu travnju odigrali su dvije utakmice. Kadeti su jedno kolo bili slobodni, a protiv "Prigorja" iz Markuševca nisu igrali zato jer se gosti u navedeno vrijeme utakmice nisu pojavili na terenu, tako da će utakmica najvjerojatnije biti registrirana s 3:0 u našu korist.

Juniori su imali dvije derbi utakmice, protiv drugo i trećeplasiranog na tablici – i obje odigrali za ocjenu odličan. Na gostovanju u Ivanjoj Reci odigrali su 2:2, gdje su veliku većinu utakmice vodili s 2:0. Prikazali su odličnu igru i najavili da i u juniorima ima potencijala za seniorsku momčad. Na domaćem terenu deklasirali smo "Prigorje" iz Markuševca s 3:0. Nakon dugo vremena možemo reći da imamo solidnu juniorsku momčad. Ovim putem možemo pohvaliti i tenera Jasmina Ičanovića na odličnim rezultatima.

Gostovanje igrača Škole nogometa na kvalifikacijskoj utakmici Hrvatska – Norveška na stadionu "Maksimir"

Dobili smo karte od Hrvatskog nogometnog saveza te smo prisustvovali kvalifikacijskoj utakmici za EURO 2016. Stadion "Maksimir" bio je ugodno popunjeno. Nakon dugo vremena sportska atmosfera i preko 20.000 gledatelja došli su bodriti reprezentaciju Hrvatske. Prisutvovali smo jednoj lijepoj utakmici i vidjeli 6 pogodaka tako da su naši igrači škole nogometa i više nego zadovoljni napustili stadion nakon odigrane utakmice.

Pogled sa južne tribine prije početka utakmice

I za kraj moramo se osvrnuti na jednu jako lijepu gestu i ovim putem zahvaliti gosp. Krešimiru, Lovrečeku direktoru iz Totalne televizije d.o.o, Buzinski prilaz 10, Zagreb, na nesebičnoj novčanoj donaciji za podršku rada Škole nogometa i 4. Međunarodnog turnira "Sportom protiv rasizma i droge". Ovim putem još jednom puno zahvaljujemo.

AKTIVNOSTI SENIORSKE MOMČADI

Nakon polovice odigranog prvenstva položaj seniorske momčadi na tablici je i više nego zabrinjavajući. I dalje držimo zadnje mjesto i nalazimo se u vrlo teškoj situaciji prije ulaska u finiš prvenstva. Opasno nam "visi" ispadanje iz lige. Nakon

NK "NUR" POZIVA

Sve zainteresirane dječake i djevojčice rođene od 2000. do 2009. godine, koji se vole igrati, družiti i trenirati NOGOMET, da se uključe u Školu nogometa pod stručnim nadzorom diplomiranih trenera.

Svi treningi odvijaju se u večernjim satima pod rasvjetom. Za svu novoupisano djecu koja donese letak pri upisu, prvi mjesec treniranja je BESPLATAN.

KONTAKT OSOBE:

Voditelj Škole nogometa: Stanislav Kljutić, 095/5906-856

Trener: Adis Hošić, 098/9780-080

E-mail: n.k.nur@zg.t-com.hr.

dobrog ulaska u proljetni dio sezone zaredali su porazi. Nakon poraza u Klari protiv "Poleta" s 2:0, zatim poraza od 5:0 protiv "Prečkog" i poraza od 2:1 na domaćem terenu protiv "Ivanje Reke" došlo je do smjene trenera. Trener Mumin Hodžić želeći izazavati pozitivan šok napustio je mjesto trenera seniorske momčadi. Odlukom predsjednika kluba Nazima Halidovića do kraja sezone momčad će voditi voditelj Škole nogometa Stanislav Kljutić, koji će pokušati osigurati ostanak u ligi.

Na žalost, prvu utakmicu nakon smjene doživjeli smo poraz u Concordiji protiv istoimenog domaćina s 3:2. Infarktna utakmica samo za one sa dobrim srcem, gdje smo nakon vodstva od 2:0 izgubili utakmicu s 3:2. No krenimo redom. Kod rezultata 0:0 domaćin promašuje jedanaesterac. Zabijamo dva gola i vodimo 2:0. Jedna nesmotrenost u obrani krajem drugog poluvremena i domaćin smanjuje na 1:2. U 86. minuti sudac isključuje Harisa Halidovića radi drugog žutog kartona. Takav rezultat je stajao na semaforu do 89. minute kada mladi i nesiguran sudac nakon vrlo dvojbenog kontakta u šesnaestercu dosuduje drugi jedanaesterac za domaćina. Domaćini izjednačavaju u 90. minuti, a u slijedećem napadu zabijaju za 3:2 i kraj utakmice.

Nakon svega pitamo se: "Kome smo se zamjerili da nas tako kažnjava...?" Podignuli smo glave i dati ćemo sve od sebe da u posljednih 7 kola napravimo rezultat koji će nas ostaviti u ligi. Bit će iznimno teško, ali na muci se poznaju junaci.

TABLICA PRVE ZAGREBAČKE LIGE										
Poz.	Klub	Ou	POB	NER	POR	POS	PRI	GR	Bod	
1.	ZET	19	11	7	1	27	12	15	40	
2.	Trešnjevka	19	12	2	5	32	18	14	38	
3.	Sesv. Kraljevec	19	10	6	3	31	12	19	36	
4.	Prečko	19	10	4	5	32	14	18	34	
5.	Ivanja Reka	19	7	7	5	30	20	10	28	
6.	Odra	19	7	5	7	26	30	-4	26	
7.	Studentski Grad	19	7	4	8	19	21	-2	25	
8.	Šparta-Elektra	19	6	6	7	32	33	-1	24	
9.	Jarun (-2)	19	6	6	7	29	30	-1	22	
10.	Concordia	19	6	4	9	23	33	-10	22	
11.	Polet	19	6	4	9	17	28	-11	22	
12.	Tekstilac-Ravnice	19	4	6	9	22	30	-8	18	
13.	Botinec	19	3	6	10	25	38	-13	15	
14.	Nur	19	3	3	13	19	45	-26	12	

Seniori: "Nur" – "Ivanja Reka" 1:2

Najava utakmica u svibnju 2015.:			
Mjesto	Domaći	Gosti	Datum i vrijeme
Sesv. Kraljevac	Sesv. Kraljevac	Nur	03.05.2015., 17:00
Zagreb	Nur	Trešnjevka	09.05.2015., 17:00
Zagreb	Zet	Nur	16.05.2015., 17:00
Zagreb	Nur	Odra	23.05.2015., 17:00

Sve informacije i obavijesti o klubu možete pratiti i na našoj web stranici www.nk-nur.hr.

Stanislav KLJUTIĆ, voditelj Škole nogometa
Adis HOŠIĆ, trener zagića
(Foto: Nurija KURTIĆ)

ISLAMSKI CENTAR U ZAGREBU

Obavijesti

OSNOVNE INFORMACIJE

Adresa: Islamski centar Zagreb, Prilaz Safvet-bega Bašagića 1, 10000 Zagreb

Tel: 01/613-7162

Broj ţiro računa: HR7023400091100197122 (Privredna banka Zagreb)

Web: www.islamska-zajednica.hr

E-mail: ivz.zagreb@zg.t-com.hr

bilten@islamska-zajednica.hr

Radno vrijeme dežurnog imama: 08 – 16 sati svaki dan

Radno vrijeme blagajne: 08 – 16 sati svaki dan

Radno vrijeme štanda s knjigama: 08 – 16 sati svaki dan

Radno vrijeme restorana: 08 – 23 sata svaki dan

POMOĆ STRADALIMA U POPLAVAMA

Mešihat Islamske zajednice u Hrvatskoj poziva na prikupljanje pomoći za unesrećene na poplavljениm područjima Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Svi koji se žele uključiti u akciju mogu to učiniti uplatom donacije na broj ţiro računa Mešihata Islamske zajednice u Hrvatskoj sa naznakom "Za unesrećene u poplavama".

MEŠIHAT ISLAMSKE ZAJEDNICE, TOMAŠIĆEVA 12,
10000 ZAGREB, CROATIA

PRIVREDNA BANKA ZAGREB, RAČKOGA 6,
10000 ZAGREB, CROATIA

BROJ RAČUNA: HR22 2340 00911000 8546 6;
SWIFT code PBZGHR2X

POGODNOST PRI OBAVEZNOM OSIGURANJU VOZILA ZA ČLANOVE MEDŽLISA

Kao što smo vas već informirali u prethodnim brojevima "Biltena", Medžlis je sklopio ugovor o poslovnoj suradnji sa najvećom domaćom osiguravajućom kućom Croatia osiguranjem d.d. Ugovorom svi članovi Islamske zajednice dobivaju dodatni popust u visini do 15% na postojeće cijene osiguranja, ovisno o vrsti osiguranja i načinu plaćanja premije. Sve informacije oko sklapanja Polica osiguranja mogu se dobiti kod našeg blagajnika, g. Sabita Krasnića, telefonom ili osobno u Uredu blagajnika tijekom radnog vremena ili kod g. Renada Međedovića na broj 091/441-1270. Za sklapanje police potrebno je donijeti kopiju prometne dozvole i stare police osiguranja.

OGLAŠAVANJE U "BILTENU"

Poštovane džematlije! Na ovim stranicama objavljujemo vaše besplatne male oglase o ponudi i potražnji poslova, usluga i nekretnina. Svi vi koji trebate honorarne, povremene, privremene ili stalne zaposlenike ovdje možete ostaviti svoje ponude poslova koje nudite. Također i vi koji tražite određeni posao ili nudite određene usluge možete nam se javiti svojim oglasima.

Sve svoje oglase šaljite na e-mail adresu bilten@islamska-zajednica.hr. Pri tome naglasite u naslovu o kakvoj vrsti oglasa se radi riječima: OGLAS – PONUDA ili OGLAS – POTRAŽNJA. Svoje oglase možete i osobno predati u Uredu dežurnih imama ili u Uredu blagajnika tijekom navedenog uredovnog vremena.

Svaki broj ove tiskovine ugleda svjetlo dana zahvaljujući nešobičnim donacijama svojih čitatelja i povremenih sponzora. Kako bi smo zadržali kvalitetu i osigurali da "Bilten" i u budućnosti redovito izlazi i bude i dalje besplatan, pozivamo sve vas koji biste htjeli reklamirati svoje tvrtke, proizvode ili usluge unašem "Biltenu", da nam se također obratite na gornju e-mail adresu.

OGLASI – potražnja

Nezaposleni džematlija traži stalan ili privremeni posao. Ponude slati na e-mail redakcije "Biltena" s naznakom: Posao – potražnja 01.

Osoba sa srednjoškolskim obrazovanjem ekonomskog smjera i višegodišnjim iskustvom traži posao u struci. Zainteresirani se mogu javiti na brojeve telefona: 01/6522-640, 099/555-0333, ili putem e-maila: hbukvic63@gmail.com.

Tražimo hitno dvije ozbiljne, odgovorne, poslušne, pouzdane, poštene, vrijedne i pristojne njegovateljice koje bi radile duže vrijeme, tj. više od godinu dana za stariju polupokretnu gospodu. Molim Vas da se javite na telefon gdje. Sakibe 091/543-3232 ili na e-mail: emnister@gmail.com.

Student (25 god.), džematlija, spreman raditi bilo kakve povremene poslove – cijepanje drva, utovar-istovar, čišćenje i slično. Broj mobitela: 092/1556-109.

Traži se žena za rad i pomoć u kućanstvu u Novom Zagrebu. Javiti se na broj 01/6676-748.

Marljiv, komunikativan, fleksibilan i pošten džematlija sa SSS (strojarstvo, automehaničar) traži posao. Ponude na brojeve telefona: 01/331-4561 ili 095/5299-432. Životopis dostupan redakciji.

OGLASI - ponuda

Prodajem svježu govedinu, s kostima i bez kosti, cijena na upit. Zvati na broj: 091/3309-333 (Sabahudin).

REKLAMIRANJE U "BILTENU"

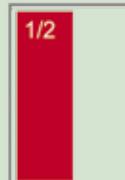
Poštovane čitatelji, kako u svakom broju možete pročitati troškovi tiska "Biltena" uglavnom se pokrívaju donacijama darežljivih pojedinaca ove zajednice, a nerijetko se dešava da donacije dolaze i od osoba koje nisu članovi Islamske zajednice u Zagrebu ili u Hrvatskoj ili čak nisu ni muslimani, ali su prepoznali vrijednost ove naše tiskovine i bili su spremni pomoći svojim prilozima njezino redovno izlaženje. Mnogi od tih donatora su tvrtke, obrti ili pojedinci koji ih posjeduju. Kako bi smo nastavili redovno objavljivati i besplatno distribuirati "Bilten" te olakšati i pospiješiti prikupljanje sredstava za njegovo redovno izdavanje, nudimo pogodnost reklamiranje tvrtki, obrta, proizvoda ili usluga u našem i Vašem "Biltenu". Stoga svi vi koji imate želju reklamirati se u "Biltenu" i na taj način pomoći poslovanju svoje tvrtke ili obrta, a i samom "Biltenu" u njegovom redovnom izlaženju, javite nam se na našu e-mail adresu (bilten@islamska-zajednica.hr) i pošaljite nam upit za svoju reklamu. Također nam se možete obratiti i na brojeve telefona navedene u zaglavlju ove rubrike.

U pratećem informativnom cjeniku možete vidjeti sve okvirne dimenzije i cijene reklama koje vam stoje na raspolaganju. U cijenu reklame ne ulazi izrada same reklame, već samo njen objavlјivanje. Za sadržaj i izgled reklame za sada se morate sami pobrinuti. Cijena se odnosi samo na objavlјivanje u jednom broju "Biltena" i ne uključuje PDV. Ukoliko se želite reklamirati na dulji period možete ostvariti i dodatne popuste. Uredništvo "Biltena" zadržava pravo da određene reklame koje nisu u duhu islamskih vjerskih i moralnih načela odbije objaviti. Javite nam se s povjerenjem. Vaš "Bilten"!

Prodaje se kuća u Sesvetama, Vladimira Varlaja 31, Staro Brestje. Kontakt telefon: 095/5144-776. Mehmed.

CIJENA REKLAMNOG PROSTORA U "BILTENU"

175 x 236 mm
1200,00 kn

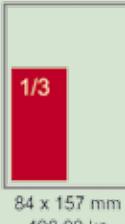
84 x 236 mm
600,00 kn

175 x 118 mm
600,00 kn

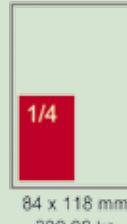
175 x 79 mm
400,00 kn

84 x 157 mm
400,00 kn

175 x 59 mm
300,00 kn

84 x 118 mm
300,00 kn

175 x 39 mm
200,00 kn

84 x 79 mm
200,00 kn

175 x 30 mm
150,00 kn

84 x 79 mm
150,00 kn

ZAGREBAČKA VAKTIJA
PRAYING TIMES FOR ZAGREB AREA

SVIBANJ/MAJ 2015. – REDŽEB/ŠA'BAN 1436. H.G.
Kibla (smjer prema Mekki): 134° 32'

2015. M	Dani DAYS	1436. H.G.	Napomene REMARKS	Zora DAWN	Izlazak Sunca SUNRISE	Podne ZUHR	Ikindija 'ASR	Akšam MAGRIB	Jacija ISHA'
01	Pet	12	DŽUMA	3:32	5:36	12:54	16:55	20:10	21:56
02	Sub	13		3:30	5:35	12:54	16:55	20:11	21:58
03	Ned	14		3:28	5:33	12:54	16:55	20:12	22:00
04	Pon	15		3:25	5:32	12:54	16:56	20:13	22:02
05	Uto	16		3:23	5:31	12:54	16:56	20:15	22:04
06	Sri	17		3:21	5:29	12:54	16:56	20:16	22:06
07	Čet	18		3:18	5:28	12:54	16:57	20:17	22:08
08	Pet	19	DŽUMA	3:16	5:26	12:54	16:57	20:18	22:10
09	Sub	20		3:14	5:25	12:54	16:57	20:19	22:12
10	Ned	21		3:12	5:24	12:54	16:58	20:21	22:15
11	Pon	22		3:09	5:22	12:54	16:58	20:22	22:17
12	Uto	23		3:07	5:21	12:54	16:58	20:23	22:19
13	Sri	24		3:04	5:20	12:54	16:59	20:24	22:21
14	Čet	25		3:02	5:19	12:54	16:59	20:25	22:23
15	Pet	26	DŽUMA (LEJLETU-L-MI'RADŽ)	3:00	5:18	12:54	17:00	20:27	22:25
16	Sub	27		2:57	5:16	12:54	17:00	20:28	22:27
17	Ned	28		2:55	5:15	12:54	17:00	20:29	22:29
18	Pon	29		2:52	5:14	12:54	17:01	20:30	22:31
19	Uto	01		2:50	5:13	12:54	17:01	20:31	22:33
20	Sri	02		2:48	5:12	12:55	17:02	20:33	22:35
21	Čet	03		2:46	5:11	12:55	17:02	20:34	22:36
22	Pet	04	DŽUMA	2:44	5:10	12:55	17:02	20:35	22:38
23	Sub	05		2:42	5:09	12:55	17:03	20:36	22:40
24	Ned	06		2:40	5:08	12:55	17:03	20:37	22:42
25	Pon	07		2:38	5:08	12:55	17:04	20:38	22:44
26	Uto	08		2:36	5:07	12:55	17:04	20:39	22:45
27	Sri	09		2:34	5:06	12:55	17:04	20:40	22:47
28	Čet	10		2:32	5:05	12:55	17:05	20:41	22:49
29	Pet	11	DŽUMA	2:30	5:04	12:55	17:05	20:42	22:51
30	Sub	12		2:28	5:04	12:56	17:06	20:43	22:53
31	Ned	13		2:26	5:03	12:56	17:06	20:43	22:54

15.05.2015. LEJLETU-L-MI'RADŽ (27. NOĆ U REDŽEBU)

"Uzvišen neka je Onaj Koji je u jednom času noći preveo Svoga roba iz Mesdžidu-l-Harama u Mesdžidu-l-Aksa, čiju smo okolicu blagoslovili kako bismo mu neka znamenja Naša pokazali. On, uistinu, sve čuje i sve vidi." (Kur'an: sura Isra, 1)

"Tako Mi zvijezde kad zalazi, vaš drug nije s Pravog pula skrenuo i nije zalutao! On ne govori po hiru svome – to je samo Objava, koja mu se obznanjuje, upči ga jedan ogromne snage, razboriti, koji se pojavio u liku svome na obzoru najvišem, zatim se približio, pa nadnjo – blizu koliko dva luka ili bliže – i objavio robu Njegovu ono što je objavio, srce nije poreklo ono što je video, pa zašto se prepirete s njim o onome što je video? On ga je i drugi put video, kod Sidretul-Muhtehaa kod kojeg je džennetsko prebivalište, kada je sidru pokrivalo ono što je pokrivalo – pogled mu nije skrenuo i nije prekoračio, video je najveličanstvenija znamenja svoga Gospodara." (Ku'ran: sura En-Nedžm, 1-18)

